

ЕКОЛОГІЯ
ПРАВО ЛЮДИНА

О.В.ЛІПІНЧУК 2020 р.г.

ФІНАНСУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОЄКТІВ ШЛЯХОМ КРАУДФАНДИНГУ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ ТА ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ

Міжнародна благодійна організація «Екологія – Право – Людина»

Олексій Шуміло

ФІНАНСУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОЄКТІВ ШЛЯХОМ КРАУДФАНДИНГУ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ ТА ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ

Практичний посібник

Львів • 2020
Компанія «Манускрипт»

УДК [349.6:061.23]:[342.513:004.738.5]

Ш 96

*Рекомендовано до друку Бюро Чорноморського відділення
Української Екологічної Академії наук (протокол № 7 від 25.03.2020 р.)*

АВТОР: Олексій Шуміло

Загальна редакція — Олена Кравченко

Рецензенти: *Б. М. Васильківський* — голова громадської еколого-правової організації «ЕкоПраво – Київ»;
О. Є. Рубель — д-р екон. наук, проф., в.о. завідувача відділу економіко-екологічних проблем приморських регіонів Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України.

Шуміло О.

Ш 96 Фінансування екологічних проєктів шляхом краудфандингу: правові аспекти та практика застосування : практич. посіб. / О. М. Шуміло; [за заг. ред. О. Кравченко] — Львів : Видавництво «Компанія "Манускрипт"», 2020. — 108 с.

ISBN 978-966-2400-82-3

У посібнику надано матеріали для розуміння функціонування новітнього фінансового інституту краудфандингу та його застосування у сфері захисту охорони довкілля. Висвітлено основні моменти становлення краудфандингу на прикладах діяльності інтернет-платформ та нормативно-правове забезпечення їх функціонування. Розглянуто практичні аспекти використання краудфандингу національними та міжнародними екологічними неурядовими організаціями. Видання містить нормативно-правову базу краудфандингу, договірну практику краудфандингових інтернет-платформ, глосарій та приклади успішного еко-краудфандингу.

Призначено для авторів краудфандингових проєктів, правників, членів екологічних громадських і благодійних організацій та всіх, кого цікавить ця проблематика.

УДК [349.6:061.23]:[342.513:004.738.5]

Видання здійснено у рамках інституційної діяльності МБО
«Екологія–Право–Людина», що фінансується посольством Швеції / SIDA

© Шуміло О. М., 2020

© МБО «Екологія–Право–Людина», 2020 «Фінансування екологічних проєктів шляхом краудфандингу: правові аспекти та практика застосування». Практичний посібник. Всі права застережені. Вітається широке використання матеріалів. При будь-якому використанні матеріалів — «Фінансування екологічних проєктів шляхом краудфандингу: правові аспекти та практика застосування» — посилання на джерело є обов'язковим. Матеріали посібника не можуть бути використані з ціллю отримання прибутку загалом чи частково ні в якій формі, в електронному чи друкованому варіанті, в тому числі — фотокопії.

ISBN 978-966-2400-82-3

ЗМІСТ

Перелік скорочень	4
Вступ	5
1. Загальні питання краудфандингу: світова та національна практика.....	7
2. Законодавче регулювання публічного збору благодійних пожертв з використанням благодійного телекомунікаційного повідомлення ...	26
3. Правові аспекти публічного збору благодійних пожертв для екологічних проєктів із застосуванням краудфандингових платформ.....	40
Висновки і рекомендації	61
Рекомендована література	63
Нормативні акти	63
Судові справи	65
Література	65
Електронні ресурси	69
Глосарій	72
Додатки	81
Додаток 1. Блок-схема — Процедура публічного збору благодійних пожертв із використанням благодійного телекомунікаційного повідомлення	81
Додаток 2. Блок-схема — Процедура публічного збору благодійних пожертв шляхом краудфандингу	84
Додаток 3. Договір публічної оферти	86
3.1. Згода на обробку персональних даних шляхом акцепту публічної оферти про надання благодійного пожертвування	89
Додаток 4. Правила фінансування проєктів	90
Додаток 5. Правила фінансування інституційної діяльності неприбуткових організацій	96
Додаток 6. Угода про конфіденційність.....	100
Додаток 7. Статут Свободи як приклад народного фінансування.....	104
Предметний покажчик.....	105

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

АТ — акціонерне товариство

ГМО — генетично модифікований організм

ДП — державне підприємство

ДФС України — Державна фіскальна служба України

ЄБРР — Європейський Банк Реконструкції та Розвитку

ЄС — Європейський Союз

ЄСПЛ (ECtHR) — Європейський суд з прав людини

ЗМІ — засоби масової інформації

ІП — іноземне підприємство

Мінцифра України — Міністерство цифрової трансформації України

НБУ — Національний банк України

НПО — неприбуткова організація (непідприємницька організація, некомерційна організація)

ПДВ — податок на додану вартість

ПК України — Податковий кодекс України

РНОКПП — реєстраційний номер облікової картки платника податків

Суд ЄС (CJEU) — Суд Європейського Союзу

ТзОВ — товариство з обмеженою відповідальністю

ТМ — торгова марка

ФОП — фізична особа-підприємець

ЦК України — Цивільний кодекс України

IOSCO — Міжнародна організація комісій з цінних паперів

SIDA — Swedish International Development Cooperation Agency

TPM — Talking Points Memo

USAID — Агентство США з міжнародного розвитку

*Прийде сто душ, принесе сто груш,
то буде мірка¹...*

ВСТУП

Написання пропонованого вашій увазі практичного посібника було продиктовано нагальною потребою дослідження краудфандингу, як новітнього механізму збору коштів для екологічних проєктів. Адже поліпшення екологічної ситуації в країні є першочерговою проблемою. Так, за результатами досліджень Глобального альянсу з питань здоров'я та забруднення, який аналізує вплив екології на здоров'я людей, Україну серед європейських країн поставили на четверту позицію за смертністю через незадовільну екологічну ситуацію.

На даний час в Україні розробленої законодавчої бази для краудфандингу не існує. Він розглядається як складова краудсорсингу, поряд із краудінвестингом та краудлендингом. Тому метою дослідження було обґрунтування правових засад краудфандингу, надання його правової характеристики та особливостей застосування у сучасних умовах для збору пожертв на екологічні проєкти. Наведено також приклади захисту екологічних прав, коли за допомогою краудфандингових платформ юридичного спрямування збираються кошти для подання позовів, в тому числі щодо захисту екологічних прав, до національних та міжнародних судових інституцій.

У роботі проаналізовано організаційно-правові аспекти краудфандингу стосовно фінансування екологічних проєктів та проєктів, пов'язаних із екологічним туризмом. Для зручності сприйняття тексту матеріал доповнено реальними прикладами (як позитивними, коли фінансування проєкту здійснилося, так і негативними), які в будь-який час можна знайти і вивчити за наведеними посиланнями.

---

¹ Мірка — народно-побутова одиниця об'єму сипких тіл місткістю від 16 до 25 кг та посудина такої місткості. Зерно для продажу та інші сипкі речовини міряли пудами, а в хатньому господарстві — міркою. *Народна творчість та етнографія*. 1967. № 2. С. 62.

Структура роботи дозволяє окремо розглянути загальні питання краудфандингу: світову та національну практику в історично-правовому аспекті. Детально проаналізовано законодавче регулювання публічного збору благодійних пожертв з використанням благодійного телекомунікаційного повідомлення із наведенням правового алгоритму такого збору. Науково-дискусійні аспекти публічного збору благодійних пожертв для екологічних проєктів із застосуванням краудфандингових платформ дозволяють передбачити на підставі аналізу світової практики можливі шляхи розвитку краудфандингу у нашій країні.

Полегшать засвоєння запропонованого матеріалу нормативно-правові акти, актуальна література та електронні ресурси, що присвячені правовідносинам у сфері краудфандингу. Наприкінці посібника подано їх систематизований розгорнутий перелік.

Практичний посібник підготовлено автором із урахуванням досвіду роботи в екологічних громадських організаціях та викладацької роботи. Сподіваюся, що він стане у нагоді як авторам екологічних краудфандингових проєктів, так і їх інвесторам. Адже викладені у посібнику матеріали сприяють засвоєнню методології краудфандингу, формуванню правових знань та умінь, необхідних під час розробки і реалізації краудфандингових екологічних проєктів для їх вдалого фінансування та просування.

Хочу висловити вдячність усім, хто допоміг у підготовці цього видання. Це перш за все мої колеги із МБО «Екологія–Право–Людина», які працюють у дружній команді та стоять на варті правового захисту довкілля. Також шановним рецензентам: Б. М. Васильківському та професору О. Є. Рубелю — за важливі рекомендації щодо поліпшення якості видання. Особливу вдячність хочу висловити Л. А. Пустовойтовій за редагування та цінні поради щодо формату і змісту книги. Щиро вдячний І. С. Кордюк, яка опрацювала рукопис і підготувала макет, та О. С. Назарову за допомогу при створенні графічних алгоритмів.

Пропозиції та зауваження щодо змісту практичного посібника можна надсилати на електронну адресу автора: amshumilo@gmail.com

1. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ КРАУДФАНДИНГУ: СВІТОВА ТА НАЦІОНАЛЬНА ПРАКТИКА

Комп'ютерні технології захоплюють все більший сегмент нашого життя, тому відповідно з'являються новітні інструменти збору пожертв для екологічних проєктів. Особливе місце серед таких інструментів займає краудфандинг^{2,3} або вживають як краудфандінг⁴ (*crowdfunding*) — громадське фінансування. У національному законодавстві, що є для нас основним критерієм, частіше вживається у другому варіанті, тому при дослідженні також будемо вживати термін «краудфандинг». Це слово походить від англійських слів: *crowd* — «громада або гурт» та *funding* — «фінансування», тобто «фінансування громадою» — можна розглядати як співпрацю однодумців, які на добровільних засадах об'єднують свої гроші чи зусилля за допомогою інтернету для вирішення певних соціальних, у тому числі й екологічних проблем.

IOSCO визначає «краудфандинг» як «використання невеликих грошових сум, отриманих від великої кількості фізичних осіб або організацій через онлайн-платформу, для фінансування проєкту, бізнесу, особистого кредиту або інших потреб. Згідно з IOSCO⁵, краудфандинг можна розділити на чотири категорії: *частковий краудфандинг; кредитування між фізичними особами; краудфандинг із передбачуваною вигодою і благодійне фінансування*. Саме вирішення екологічних проблем шляхом краудфандингу взяті нами за предмет дослідження, але, безумовно, таке громадське фінансування може виконувати безліч нагальних завдань громадськості — допомога

---

² Тлумачний словник іншомовних слів [Електронний ресурс]. Володимир Лук'янюк, 2001–20. Режим доступу: <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Article=10441&action=show> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

³ Слово вимовляють по-різному — краудфандинг, краудфаундинг або краудфайдинг, краудфандінг.

⁴ GoogleПерекладач сайт [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://translate.google.com.ua/?hl=uk#view=home&op=translate&sl=en&tl=uk&text=crowdfunding> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

⁵ International organization of securities commissions [Electronic resource]. Access mode: <https://www.iosco.org/> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

постраждалим від стихійних лих, підтримка політичних кампаній, фінансування стартап-компаній та малого бізнесу тощо.

Розвиток краудфандингових платформ привів до того, що у деяких країнах почали щорічно відзначати День краудфандингу⁶. Такі платформи за кордоном вже досягли вагомих результатів, як, наприклад, швейцарська платформа Wemakeit, що допомогла зібрати кошти на проєкти: «CO₂ — оцінка всіх продуктів харчування»⁷. Це дозволить підвищити обізнаність про наше харчування, бо 30 % викидів парникових газів обумовлені нашим раціоном, або проєкт «Зупиніть пластик! — Гоа (Індія)». Він підтримує інформаційні кампанії проти забруднення пластиком довкілля, про екологічний туризм, захист морського середовища по всьому штату Гоа в Індії⁸.

Хоча, аналізуючи світову структуру ринку альтернативного фінансування за базовими бізнес-моделями краудфандингу за 2013–2017 рр., можна побачити, що відсоток благодійного краудфандингу скоротився за чотири роки із 1,4 % до 0,1 %, а нагородного із 5 % до 0,2 %⁹. Останній поділяється на: *спонсорський, громадський, заохочувальний та передзамовлення*.

Краудфандинг передбачає п'ять складових (англ. *5 P's of the crowd economy*), під ними варто розуміти п'ять складових елементів системи краудфандингу¹⁰, а саме:

- «1P» = Народ, люди (англ. *People*) — економіка натовпу чи колективні дії, спрямовані на розширення можливостей людей, цілеспрямовані спільні рішення, які допомагають громадам покращити їхнє життя, руйнуючи

⁶ Сегодня отмечается День краудфандинга. Информационное агентство Взгляд-инфо [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.vzsar.ru/news/2019/06/07/segodnya-otmechaetsya-den-kraydfandinga.html> (дата обращения: 21.01.2020). Название с экрана.

⁷ Wemakeit «CO₂-Score of all foods» [Electronic resource]. Access mode: <https://wemakeit.com/projects/co-score-of-all-foods> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

⁸ Wemakeit «Stop Plastic! — Goa (India)» [Electronic resource]. Access mode: <https://wemakeit.com/projects/stop-plastic-go-a-india> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

⁹ Голикова Анна. Ключевые аспекты функционирования краудфандинга [Электронный ресурс]. *Банкаўскі веснік*. Верасень. 2019. С. 33–43. Режим доступа: https://rep.polessu.by/bitstream/123456789/16778/1/Golikova_AS_Kliuchevye_aspekty%20funktsionirovaniia%20kraudfandinga.pdf (дата обращения: 21.01.2020). Название с экрана.

¹⁰ На відміну від 5P's of the crowd economy 5P, у маркетингу — одна із найвідоміших концепцій маркетинг-мікс або комплекс-маркетингу (англ. *marketing-mix*), що дозволяють точно знати, в яку зі сторін вам вести свій бізнес і, звичайно, вибудовувати пріоритет при побудові стратегії. Складається із таких п'яти складових: Продукт (англ. *Product*); Народ, люди (англ. *People*); Ціноутворення (англ. *Price*); Місце (англ. *Place*); Просування (англ. *Promotion*). Може бути розширено до 7P при додаванні: Процеси (англ. *Process*) та Фізичний доказ (англ. *Physical Evidence*).

бар'єри між авторами ідей, виробниками та кінцевими користувачами. Громадські організації знаходять нові, раніше не уявлювані, шляхи та рішення складних проблем.

- «2Р» = Мета (англ. *Purpose*) — економіка натовпу, створює значущий досвід та спільну цінність. Втілюється культура створення спільних цінностей і соціальної відповідальності, яка відрізняється від традиційного одновимірного мислення та практики старої економіки.
- «3Р» = Платформа (англ. *Platforms*) — краудфандингові платформи, а також соціальні мережі, що привели до формування нових бізнес-парадигм та зміни повністю режиму фінансування донорами.
- «4Р» = Участь (англ. *Participation*) — сутність участі полягає у прискоренні інновацій, що дає можливість ідеям отримати швидкий старт. Вердикт натовпу має вирішальне значення для підтвердження бізнес-планів та ідей, і робота з ними приносить не лише фінансову підтримку, а й оцінює внесок і повторюваність продукту.
- «5Р» = Продуктивність (англ. *Productivity*) — народна економіка сприяє більш швидким, дешевим, найкращим і ресурсоефективним процесам. Цифрові масові технології, створені для громадянської активності, надання допомоги при ліквідації наслідків катастроф та гуманітарної роботи, чинять широкий вплив на громадськість¹¹.

Слід зазначити, що громадське фінансування як таке існувало і раніше. Прикладом можна вважати пам'ятник Василю Каразину, що був споруджений у минулому сторіччі в Університетському саду м. Харкова і побудований саме на народні гроші, через підписні листи¹², які збирали майже 20 років¹³. Композитори та виконавці також застосовували як засіб збору коштів підписні листи серед своїх шанувальників. Так, у перші роки творчості Вольфганг Амадей Моцарт (*Wolfgang Amadeus Mozart*), виступаючи у Відні, створює для своїх «академій» (концертів, організованих за передплатою

¹¹ Epi Ludvik Nekaj. Forget the sharing economy, it's time for the crowd economy, Virgin, 2 October 2014. [Electronic resource]. Access mode: <https://www.virgin.com/entrepreneur/forget-the-sharing-economy-its-time-for-the-crowd-economy> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

¹² Як приклад підписного листа: Підписні Листи Для Збору Коштів Для Українського Національного Фонду. Квітень–Травень 1917 р. [Електронний ресурс]. ЦДАВО України. Ф. 1115. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 79, оригінал. Режим доступу: http://tsdavo.gov.ua/ukrayinska-derzhavnist-vidrozhennya-100-rokiv/#GmediaGallery_117-4620 (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

¹³ Пам'ятник В. Н. Каразину [Електронний ресурс]. Офіційний сайт Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Режим доступу: https://www.univer.kharkov.ua/ua/general/our_university/karazin/monument (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

через підписні листи серед меценатів) концерти для клавіру з оркестром¹⁴. Але не завжди такому геніальному композитору і виконавцю вдавалося збирати потрібні йому кошти. У листі до свого товариша він пише, що 14 днів поспіль розсилав підписні листи, і ось на ньому лише єдине ім'я! [...] Все тепер залежить від Вас, мій єдиний друг — чи бажаєте Ви або чи можете позичити мені ще 500 флоринів?¹⁵ Тому і в ті часи, і в сьогодення такий засіб збору коштів не можна вважати панацеєю для фінансування задуманих проєктів.

Із винаходом Інтернету, як глобального явища, краудфандинг розширився і дозволяє отримати фінансування на гуманітарні проєкти без участі банків та інших фінансових інститутів. Процес збору коштів став простішим, демократичнішим і вийшов за межі міста чи області, як це було раніше, коли участь у зборі коштів брали мешканці окремого населеного пункту чи регіону. Це технологія соціального фінансування через Інтернет, залучення соціальних інвестицій, що здійснюють особи, які не є інституційними інвесторами¹⁶.

Поряд із поняттям краудфандингу, існує поняття краудсорсингу (*crowdsourcing*) від англ. *crowd* — «громада або гурт» і *sourcing* — «використання ресурсів». У цьому випадку, коли звертаються за допомогою, то очікують не тільки гроші, а будь-які інші ресурси прихильників — працю волонтерів, їхні можливості, матеріальні ресурси і т. д. Джефф Хау розрізняє чотири основні категорії краудсорсингу як терміна, що охоплює різноманітну групу підходів, об'єднаних однією спільною рисою, бо всі вони ґрунтуються на участі великої кількості людей. Це — їх колективний розум або мудрість «натовпу»; творчість «натовпу»; голосування «натовпу»; краудфандинг (гаманець «натовпу»). Тобто краудфандинг виступає як елемент або складова краудсорсингу¹⁷.

Яскравим прикладом краудсорсингу є спостереження за птахами, яке в останні кілька років стало дуже популярним заняттям серед захисників природи. У 2006 році, за даними Федеральної служби риби та

¹⁴ Вольфганг Амадей Моцарт [Електронний ресурс]. «Belcanto.ru». Проєкт Івана Фёдорова. Режим доступу: <https://www.belcanto.ru/mozart.html> (дата звернення: 21.01.2020). Названня з екрана.

¹⁵ Аберт Г. В. А. Моцарт. Часть вторая, книга вторая; пер. с нем., вступ. статья, комментарий. К. К. Саквы. 2-е изд. М.: Музыка, 1990. 560 с. С. 181–182.

¹⁶ Марченко О. С. Соціально-економічні умови та проблеми розвитку краудфандингу в Україні. Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Сер. Економічна теорія та право. 2014. № 2. С. 37–46. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnyua_etp_2014_2_6

¹⁷ Хау Джефф. Краудсорсинг. Коллективный разум как инструмент развития бизнеса; пер. с англ. М.: Альпина Паблишер, 2012. 288 с. С. 240.

дичини США, в різних проектах «спостереження за дикою природою» брало участь близько 50 млн американців. Інтернет-ресурс eBird, організований Орнітологічною лабораторією Корнелла і Національним фондом Дж. Одюбона, організовує документальний облік чисельності пернатих на підставі контрольних зведень — головного інструментарію роботи орнітологів-любителів. У травні 2008 року eBird, як одна з форм краудсорсингу, зібрав понад 1,15 млн спостережень, що майже в десять разів більше, ніж у 2003 році¹⁸. Краудсорсинг простіший у застосуванні з точки зору податкового права та фінансової дисципліни громадської організації і тому не містить підводних юридичних каменів.

Найвідомішим прикладом краудсорсингу є вільна електронна енциклопедія — Вікіпедія (*Wikipedia*). Особливість цього електронного ресурсу полягає у тому, що редакція енциклопедії пропонує користувачам самим редагувати статті¹⁹. Це інколи не співпадає із офіційною думкою влади, і тому, наприклад, рішенням уряду Турецької Республіки від 29.04.2017 року було заблоковано весь доступ всередині країни до інтернет-енциклопедії Вікіпедії²⁰. Через два роки заборону вдалося зняти тільки після рішення Конституційного суду Турецької Республіки, який припинив блокування доступу до Вікіпедії, заявивши, що це порушує права та свободи громадян. Таке рішення було прийнято 26.12.2019 року Генеральною Асамблеєю Конституційного Суду Турецької Республіки щодо Вікіпедії, найбільшої в світі Інтернет-енциклопедії²¹. У Китайській Народній Республіці органи державної влади спершу заблокували це інтернет-видання китайською мовою, а наприкінці квітня і всі інші мовні версії Вікіпедії. Декілька років відсутній також доступ до неї у Боліварській Республіці Венесуела²². Тому

¹⁸ Хау Джефф. Краудсорсинг. Коллективный разум как инструмент развития бизнеса; пер. с англ. М.: Альпина Паблишер, 2012. 288 с. С. 35–36.

¹⁹ Вікіпедія, вільна енциклопедія, головна сторінка, сайт [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%B0 (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

²⁰ Wikipedia blocked across Turkey, Daily News April 29 2017 [Electronic resource]. Access mode: <http://www.hurriyetdailynews.com/wikipedia-blocked-across-turkey-112556> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

²¹ Turkey's top court says Wikipedia ban is violation of rights, Daily News December 26 2019 [Electronic resource]. Access mode: <http://www.hurriyetdailynews.com/turkeys-top-court-says-wikipedia-ban-is-violation-of-rights-150322> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

²² У Китаї заблокували Wikipedia [Електронний ресурс] Сайт Укрінформ. Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2700521-u-kitai-zablokuvali-wikipedia.html> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

можна стверджувати, що у цій ситуації краудсорсинг допомагає закладати демократичні підвалини держав.

Популярний політичний блог Talking Points Memo у 2007 році попросив своїх читачів «проаналізувати» тисячі сторінок документів Міністерства юстиції США на предмет можливого незаконного звільнення ряду адвокатів, оснований на вказівках тодішнього генерального прокурора Альберто Гонсалеса. Застосувавши таким чином краудсорсинг, подібно до орнітологічних досліджень, ТРМ зміг розкрити кілька випадків політично вмотивованих дій з боку Міністерства юстиції США. Демократизація доступу до інформації за допомогою краудсорсингу виходить сьогодні далеко за рамки, що визначаються політиками, ЗМІ і часто навіть законодавцями²³.

Дослідники вказують на те, що у краудфандингу є спільні риси із краудсорсингом. По-перше, радикально змінюється організація існуючої сфери діяльності. По-друге, скорочується кількість ієрархічних ланок через безпосередній зв'язок людей, які володіють грошима, із людьми, яким вони потрібні. При цьому краудфандингу притаманний той же загальний демократичний імпульс, який характеризує краудсорсинг²⁴.

Отже, складова слова крауд «громада або гурт» у поєднанні із суспільною метою та за допомогою Інтернету дозволяють нам оперувати таким поняттям як *крауд-технологія*. Для наочності розглянемо позитивні приклади, коли за допомогою краудфандингових платформ²⁵ екологічна громадськість в Україні досягла певних позитивних результатів.

Краудфандинговою платформою в Україні є «Спільнокошт»²⁶ («Велика Ідея», виконується громадською організацією «Гараж Генг»²⁷), який працює задля розвитку сильного і відкритого суспільства, де зацікавлені особи можуть зібрати гроші на свій проєкт. Такий вид краудфандингу спря-

²³ Хау Джефф. Краудсорсинг. Коллективный разум как инструмент развития бизнеса; пер. с англ. М.: Альпина Паблицер, 2012. 288 с. С. 44.

²⁴ Nicholas P. Sullivan, You Can Hear Me Now: How Microloans and Cell Phones Are Connecting the World's Poor to the Global Economy (San Francisco: Jossey-Bass, 2007). 232 p.

²⁵ Інтернет-сайт, що підтримується громадською організацією або іншими зацікавленими особами, на якому розміщуються проєкти для просування відповідних проєктів за принципом краудфандингу. Спеціалізований сервіс, що забезпечує юридичну та фінансову підтримку, а також полегшує взаємодію учасників і допомагає у просуванні ідей-проєктів.

²⁶ Краудфандингова платформа Biggggidea (Велика Ідея) «Спільнокошт» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://biggggidea.com/projects/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

²⁷ Сайт громадської організації «Гараж Генг» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.gggg.org.ua/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

мований на розвиток громади (англ. *Community-enhancing*), «сприяння громаді», тобто його фонди мають на меті підвищення ефективності діяльності громади та популяризацію цінностей відкритого суспільства, що ширші за отримання безпосередньої вигоди авторами проекту та доброчинцями. Це проекти, які можуть бути спрямовані на екологічно безпечний розвиток міста, обмін інформацією або еколого-освітні проекти, суспільне мовлення тощо. Особливістю зазначених проектів є те, що доброчинці можуть очікувати тільки на нефінансову винагороду, так звана модель кікстартер (англ. *kickstarter*): це можуть бути залежно від суми внеску — листівки, футболки, еко-сумки, блокноти з переробленого паперу, стікери, чашки з написом, відео або лист із висловленням особистої подяки, згадка в реалізованому проекті і т.д. Або пожертва здійснюється взагалі без винагороди: доброчинці жертвують гроші на реалізацію ідеї без будь-яких зобов'язань із боку її авторів — благодійний краудфандинг (англ. *donation-based crowdfunding*). Ці дві моделі відрізняються від краудінвестингу — очікування фінансової винагороди інвестором: у цьому випадку вони отримують відсоток від доходів і продажів. Найчастіше цей вид краудфандингу використовується при фінансуванні фільмів, розробок ігор і додатків, музичних альбомів.

Наведемо краудфандингові інтернет-платформи, спрямовані на розвиток громади в Україні, окрім «Спільнокошту». Найбільш успішними є такі платформи, як: «Мой город» (проекти, які реалізуються у м. Одеса — проект «Посади своє дерево»²⁸, що передбачає збір коштів, щоб посадити по 50 дерев у містах Одесі та Миколаєві) та «GoFundEd» (освітній проект «Зелена школа»²⁹ — має на меті навчити дітей сортувати сміття у школі та заробляти на цьому додаткові кошти для потреб школярів). Подібний проект освітньої краудфандингової платформи GoF³⁰ «Компола» — проект компостування відходів у шкільних їдальнях, до якого доєдналося більше 230 шкіл по всій країні. Отриманим добривом школярі підживляють дерева, оскільки саме вони очищують повітря від шкідливих забруднювачів атмосферного повітря. Цей проект започаткував всеукраїнську акцію за

²⁸ Сайт «Мой город», проект Алёны Нелеповой «Посади свое дерево» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mg.od.ua/projects/posadi-svoe-derevo> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

²⁹ Краудфандингова платформа «GoFundEd», проект «Зелена школа» [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://gof.org.ua/campaigns/green_school/ (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

³⁰ Краудфандингова платформа «GoF» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://gof.org.ua/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

підтримки Міністерства екології та охорони навколишнього середовища України і Міністерства освіти і науки України³¹.

На прикладі проєкту «Компола» можна прослідкувати як світові корпорації, такі як Іноземне Підприємство «Кока-Кола Беверіджиз Україна Лімітед» одразу намагаються приєднатись, допомагаючи фінансово, до таких успішних проєктів для просування своєї торгової марки і надання їй екологічних барв. Хоча за рекомендацією Антимонопольного комітету України «Про припинення дій, що містять ознаки порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції»³² ІП «Кока-Кола Беверіджиз Україна Лімітед» визнане таким, що здійснило правопорушення, передбачене ст. 15¹ Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції»³³, у вигляді поширення інформації, що вводить в оману, а саме — використовує на етикетках питної води ТМ «Бонаква» напис «Екологічно чиста вода» та зображення позначення «Екологічний сертифікат» з дати початку виробництва продукції з оновленою етикеткою, а точніше з травня-червня 2016 року. Хоча, відповідно до ч. 7 ст. 29 Закону України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини»³⁴, який діяв на той час, заборонялося при маркуванні продукції, що не відповідає вимогам законодавства, використовувати позначення з написами «органічний», «біодинамічний», «біологічний», «екологічний», словами з префіксом «біо» тощо.

Згідно з п. 35 Технічного регламенту з екологічного маркування³⁵, що також діяв на той час, для застосування екологічного маркування суб'єкт господарювання повинен пройти процедуру оцінки відповідності продукції встановленим екологічним критеріям в органі з екологічного маркування. Проаналізувавши це рішення, слід зазначити, що виробники продукції,

³¹ Краудфандингова платформа «GoF». GoF — це краудфандингова платформа освітніх проєктів [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://gof.org.ua/about/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

³² Про припинення дій, що містять ознаки порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції [Електронний ресурс]: Рекомендація Антимонопольного комітету України від 11.04.2019 р. за № 40-рк. Режим доступу: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=149139&schema=main> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

³³ Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07.06.1996 р. за № 236/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 36 (03.09.96). Ст. 164.

³⁴ Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини: Закон України від 03.09.2013 р. за № 425-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 20–21 (23.05.2014). Ст. 721.

³⁵ Про затвердження Технічного регламенту з екологічного маркування: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.05.2011 р. за № 529. *Офіційний вісник України*. 2011. № 39 (03.06.2011). Ст. 1599.

приєднуючись до краудфандингової кампанії шляхом надання фінансової підтримки екологічним проектам, намагаються отримати позитивний «зелений імідж»³⁶ для просування своїх продуктів та отримання прибутків, порушуючи законодавство.

«Зелене забарвлення» намагається придбати не тільки Coca-Cola, а також і Швейцарська Nestle³⁷, яка інвестує 2 млрд швейцарських франків у перехід до використання переробленого харчового пластику, а також у розробки інноваційних та екологічно безпечних рішень у поводженні з упаковкою³⁸. На думку експертів, краудфандингова платформа «X-Ideas» від «Nescafé» є лідером краудфандингу в Україні. Назва «Nescafé» є комбінацією двох слів: «Nestlé» і «café» і тому прослідковується прямий зв'язок цих двох компаній. Девізом Nestlé є «Good Food, Good Life» — тобто «Гарна їжа, гарне життя!» Тільки залишається питання, у яку оборотку ця їжа загортається і чи не порушує це екологічні права громадян?

Проект Idea-X від NESCAFÉ 3 в 1 — це конкурс, у якому за найкращу ідею в одній з трьох категорій — творчій, бізнес та соціальній — автор отримує фінансування на її реалізацію³⁹. Але слід пам'ятати, що цей виробник намагається залучити до себе все більше споживачів, рекламуючи свій небезпечний продукт у пластикових стіках 3 в 1! Але що являє собою напій кавовий розчинний Nescafé 3 в 1, який просувається таким чином через Проект Idea-X? За висновками органів контролю якості він містить підсолоджувач цикламат натрію, який не передбачений технічним регламентом (курсив автора). Має добрі органолептичні показники. Не містить незаявлених інгредієнтів. Недостовірне маркування про показники

³⁶ Політика щодо захисту навколишнього середовища. Іноземне Підприємство «Кока-Кола Беверіджиз Україна Лімітед» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ua.coca-colahellenic.com/media/2599/%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0-%D1%89%D0%BE%D0%B4%D0%BE-%D0%B7%D0%B0%D1%85%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%83-%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D1%88%D0%BD%D1%8C%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D1%81%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%B0.pdf> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

³⁷ Nestle — один зі світових лідерів у сфері виробництва продуктів харчування і напоїв. Компанія представлена у 189 країнах, штат — 323 тис. осіб, є власником понад 2000 торгових марок.

³⁸ Nestle інвестує \$2 млрд у використання переробленого пластику. «Українські Новини» 17 січня 2020 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://nv.ua/ukr/biz/tech/ekologiya-nestle-investuye-ponad-2-mlrd-u-vikoristannya-pereroblenogo-plastiku-novini-svitu-50064800.html> (дата звернення 21.01.2020). — Назва з екрана.

³⁹ Nescafé Idea-X, сайт Nestle [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.nestle.ua/csv/case-studies/nescafe-idea-x> (дата звернення 21.01.2020). Назва з екрана.

харчової цінності (фактичний вміст білка вище майже в 2 рази) (курсив автора). Має низький вміст трансжирів. Вміст кофеїну 0,4 % — розчинна кава міститься в незначній кількості. Вміст цукру близько 60 %. Містить заміник вершків на рослинних жирах⁴⁰. Тобто напій кавовий розчинний Nescafe 3 в 1 містить велику кількість харчових добавок, у тому числі фосфати; недостовірне маркування в частині зазначення вмісту білка (його більше майже в 2 рази, ніж заявлено); заміник вершків на рослинних жирах; каву розчинну у незначній кількості⁴¹.

У свою чергу, Coca-Cola, Nestlé і PepsiCo очолили рейтинг із десяти брендів⁴², які найбільше забруднюють навколишнє середовище пластиком. Про це йдеться у дослідженні (бренд-аудит) руху Break Free From Plastic (#breakfreefromplastic) за 2019 рік⁴³. У вересні 2019 року на шести континентах 72 000 волонтерів збирали сміття на пляжах і на вулицях міст. Сміття потім відсортували і підраховували, що пластик виробили 8 000 брендів. Найбільшу кількість пластику знайшли від продуктів бренду Coca-Cola — понад 11 000 одиниць (у 37 країнах на чотирьох континентах). Забруднення пластиком від PepsiCo склало 3,362 одиниці сміття, а кількість пластику від Nestlé становила 4,846 предмети⁴⁴.

Зазначені компанії, діючи як благодійники, з огляду на свою підприємницьку мету та юридичну природу є спонсорами у класичному розумінні. Тобто відповідно до абз. 21 ст. 1 Закону України «Про рекламу»⁴⁵ *спонсорством* визнається добровільна матеріальна, фінансова, організаційна та

⁴⁰ Кофе «3 в 1»: тройной вкус или тройной обман? 20 апреля 2018 г. Сетевое издание «РОСКОНТРОЛЬ» (16+) [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://roscontrol.com/journal/tests/kofe-3-v-1-troynoy-vkus-ili-troynoy-obman/#ropur> (дата обращения: 21.01.2020). Название с экрана.

⁴¹ Напиток кофейный растворимый Nescafe 3 в 1. Сетевое издание «РОСКОНТРОЛЬ» (16+) [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://roscontrol.com/product/paritok-kofeyniy-rastvorimiy-nescafe-3-v-1/> (дата обращения: 21.01.2020). Название с экрана.

⁴² До 10 брендів найбільших світових забруднювачів довкілля пластиком входять — Coca Cola, Nestle, PepsiCo, Mondelez International, Unilever, Mars, P&G, Colgate-Palmolive, Phillip Morris, and Perfetti Van Mille.

⁴³ Branded Vol. II Identifying the World's Top Corporate Plastic Polluters [Electronic resource]. Access mode: <https://www.breakfreefromplastic.org/wp-content/uploads/2020/02/branded-2019-web-FINAL-v2.pdf> (last accessed 21.01.2020). Heading from the screen.

⁴⁴ Coca-Cola, Nestlé та PepsiCo больше всего загрязняли окружающую среду пластиком в 2019 году. 07 Янв 2020 [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://rubryka.com/ru/2020/01/07/minoboron-zayavyv-shho-zsu-zroblyat-vse-mozhlyvedlya-myrnogo-zhyttya/> (дата обращения: 21.01.2020). Название с экрана.

⁴⁵ Про рекламу: Закон України від 03.07.1996 р. за № 270/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 39 (24.09.96). Ст. 181.

інша підтримка фізичними та юридичними особами будь-якої діяльності з метою популяризації виключно свого імені, найменування, свого знака для товарів і послуг. Тобто основною метою зазначених міжнародних компаній є популяризація виключно свого імені, найменування, свого товарного знака для товарів і послуг. Акцент щодо просування свого товарного знака спонсором відображено також у Законі України «Про телебачення і радіомовлення»⁴⁶.

Підводячи підсумок проведеного дослідження щодо участі міжнародних корпорацій у фінансуванні екологічних проєктів, слід зазначити, що краудфандингові платформи поки не передбачають обмежень щодо спонсорів – екологічно небезпечних виробників. Наприклад, як це робить ЄБРР, який може не фінансувати певні продукти або процеси, якщо вони завдають шкоди навколишньому середовищу або якщо забезпечити належне пом'якшення несприятливого впливу неможливо⁴⁷.

Одним із вдалих проєктів краудфандингу на платформі «Спільнокошту» стала щорічна Всеукраїнська одноденна соціально-екологічна акція «Зробимо Україну чистою!»⁴⁸, метою якої стало прибирання засмічених зелених зон та місць громадського відпочинку. Це привернуло увагу та змінило у частини населення України ставлення до життєвого простору (довкілля), зокрема прищепило в суспільній свідомості потребу підтримувати чистоту та піклуватися про навколишнє природне середовище. Акцію підтримали 180 добровольців, які надали 50 328 грн. Можна додати ще декілька прикладів екологічних акцій, кошти для яких збираються або збирались на цій Інтернет-платформі: ZELENUEW — зелене соціальне підприємство, що переробляє використаний пластик одразу у нові речі простим і доступним способом⁴⁹; «Зелена бібліотека» — створення унікального екологічного освітнього простору у дитячій бібліотеці⁵⁰; фінансування документального

⁴⁶ Про телебачення і радіомовлення: Закон України від 21.12.1993 р. за № 3759-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 10 (09.03.94). Ст. 43.

⁴⁷ Финансирование проектов. Сайт Европейского Банка Реконструкции и Развития [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.ebrd.com/ru/financing-projects.html> (дата обращения: 21.01.2020). Название с экрана.

⁴⁸ Краудфандингова платформа Biggggidea (Велика Ідея). Всеукраїнська одноденна соціально-екологічна акція «Зробимо Україну чистою!» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://biggggidea.com/project/540/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

⁴⁹ Краудфандингова платформа Biggggidea (Велика Ідея). ZELENUEW [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://biggggidea.com/project/728/blog/483/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

⁵⁰ Краудфандингова платформа Biggggidea (Велика Ідея). Акція «Зелена бібліотека» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://biggggidea.com/project/zelena-biblioteka/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

фільму «Де собака заритий?» та соціальної кампанії на підтримку гуманного ставлення до тварин⁵¹; створення медитативного ЕКО Арт Центру «Флюраріум», в якому облаштували ботанічний сад⁵²; проєкт «Зробимо Нікополь зеленим знову», метою якого стало привернення уваги та залучення профільного спеціаліста для кваліфікованої допомоги «зеленим мешканцям» міста⁵³ та ін.⁵⁴

Слід зазначити, що в Україні фінансування таких екологічних проєктів здійснюється лише приватними особами, без залучення державних коштів. Хоча у Швеції існує позитивна практика фінансування на краудфандинговій платформі CrowdCulture⁵⁵, коли проєкт може залучати гроші і приватних інвесторів, і кошти із державного фонду (частка державного бюджету країни). Державний внесок залежить від кількості голосів, набраних проєктом серед учасників платформи.

Рекордні суми за загальними зборами в ході трьох крауд-кампаній («Мокрий ніс: котяче царство»; «Будинок для собак-інвалідів»; «Останній ривок»)⁵⁶ на платформі «Планета.ру» у РФ отримав благодійний фонд допомоги бездомним тваринам «Ніка». Було зібрано на будівництво багатofункціонального центру для тварин «Мокрий ніс» майже 14 млн руб або 5,5 млн грн по курсу НБУ.

Краудфандинг може допомогти не тільки у вирішенні наведених вище проблем, але і у захисті екологічних прав громадян. Відомо, що такі судові процеси потребують багато часу, фінансів, досвідчених адвокатів та

⁵¹ Краудфандингова платформа Biggggidea (Велика Ідея). Акція «Де собака заритий?» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://biggggidea.com/project/de-sobaka-zaritiy/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

⁵² Краудфандингова платформа Biggggidea (Велика Ідея). Проєкт ЕКО Арт Центру «Флюраріум» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://biggggidea.com/project/flyurarium/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

⁵³ Краудфандингова платформа Biggggidea (Велика Ідея). Проєкт «Зробимо Нікополь зеленим знову» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://biggggidea.com/project/podarujemo-druge-zhittya-derevam-v-parku-peremoga-mnikopol/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

⁵⁴ Краудфандингова платформа Biggggidea (Велика Ідея). Акція «Дерева для птахів» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://biggggidea.com/project/dereva-dlya-ptahiv/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

⁵⁵ CrowdCulture [Electronic resource]. Access mode: <https://crowdculture.se/en/projects/solrosor-i-vaxjo> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

⁵⁶ Сайт Planeta.ru Благотворительный Фонд помощи бездомным животным «Ника» [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://planeta.ru/221926> (дата обращения: 21.01.2020). Название с экрана.

експертів. Тому доречним буде прислів'я: «Не судись із багатим»⁵⁷, маючи на увазі хімічні концерни, транснаціональні корпорації, промислові підприємства, що виробляють екологічно небезпечну продукцію або суттєво впливають на стан довкілля. Тому компенсація матеріальних витрат, пов'язаних із судовими слуханнями, є однією із наболілих проблем екологічної громадськості. Але тепер можна намагатися вирішити цю проблему за допомогою створеної юристами краудфандингової онлайн-платформи для збору коштів CrowdJustice⁵⁸, яка спеціально розроблена для підтримки юридичних акцій із слоганом: «Отримайте фінансування, вживайте юридичних дій»⁵⁹! Успішні кампанії на CrowdJustice дозволили передати кілька справ на розгляд Верховного суду Великобританії, адже загальна сума зборів платформи на сьогоднішній день становить \$ 3,5 млн. CrowdJustice започатковано у Великобританії, і це було пов'язано з тим, що британський уряд скоротив фінансування юридичної допомоги населенню. На думку Amnesty International⁶⁰, що виникла після цього рішення, «дворівнева система» позбавила громадян доступу до правосуддя: «Правосуддя стало недоступним для людей, і це значною мірою залежить від наявності коштів. Занадто багато людей не можуть дозволити собі доступ до юридичних послуг, крім того, існує чимало бар'єрів для доступу до потрібної інформації. Таким чином, будь-які контакти зі “служителями закону” стають небезпечними і небажаними для багатьох людей. Довіра до правосуддя падає»⁶¹.

Прикладом юридичних дій за допомогою краудфандингової платформи юридичного спрямування CrowdJustice може служити справа щодо позову до ЄСПЛ. Шість португальських дітей із провінції Лейрія (порт. *Leiria*), яка найбільше постраждала від пожеж, у результаті яких загинуло 62 особи,

⁵⁷ Прислів'я говорить про те, що слід оцінювати, з ким є сенс зв'язуватися у судовій тяганині, а з ким краще цього не робити, оскільки висока ймовірність того, що в боротьбі можна зазнати поразки.

⁵⁸ NO to Heathrow. YES to a Safe Climate Future by, Plan B, CrowdJustice [Electronic resource]. Access mode: <https://www.crowdjustice.com/case/no-to-heathrow/> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

⁵⁹ Краудфандингова платформа CrowdJustice [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.crowdjustice.com/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

⁶⁰ Amnesty International [Electronic resource]. Access mode: <https://www.amnesty.org/en/> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

⁶¹ Weinberg С. Может ли Краудфандинг произвести революцию в правосудии? 26.06.2017. CROWDSOURCING.RU [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://crowdsourcing.ru/article/mozhet_li_kraudfanding_proizvesti_revolyuciyu_v_pravosudii_ (дата обращения: 21.01.2020). Название с экрана.

серед них четверо дітей^{62, 63}, через громадську організацію Global Legal Action Network (GLAN), based in London⁶⁴ вирішили подати позов до ЄСПЛ (англ. *European Court of Human Rights (ECHR)*)⁶⁵ на 22 держави-члени Ради Європи у зв'язку із бездіяльністю з питань зміни клімату. GLAN запустила краудфандинг з метою зібрати £ 350,000 (\$ 475,000) через платформу для юридичних акцій CrowdJustice⁶⁶.

Наведена справа виникла після трагедії, що спричинила загибель людей та принесла шкоду довкіллю і наводиться як приклад у праці State Responsibility, Climate Change and Human Rights under International Law⁶⁷, де зазначається, що позов не подано, бо ініціатори справи ще не пройшли всі національні судові інстанції. Для європейських «pro bono» юристів (від лат. *pro bono publico* — «для суспільного добра») це друга спроба подати колективний позов для притягнення до відповідальності групи держав. Перша спроба, це Кліматична справа людей (People's Climate Case) — судовий процес, ініційований 10 сім'ями з Португалії, Німеччини, Франції, Італії, Румунії, Кенії, Фіджі та молодіжної асоціації Саамі Самінуорра. Їхнє житло, засоби існування, традиційні сімейні заняття та культура залежать від негативного впливу на зміну клімату, і вони позивались через суд до інституцій ЄС для захисту своїх основних прав та запобігання небезпечним змінам клімату⁶⁸. Однак вони зазнали невдачі у Суді ЄС (англ.

⁶² Portugal forest fires: Three days of mourning for 62 victims, BBC News, 18 June 2017. Electronic resource. Access mode: <https://www.bbc.com/news/world-europe-40320411> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

⁶³ Raphael Minder, Portugal Fires Kill More Than 60, Including Drivers Trapped in Cars, The New York Times, June 18, 2017 [Electronic resource]. Access mode: https://www.nytimes.com/2017/06/18/world/europe/portugal-pedrogao-grande-forest-fires.html?_r=0 (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

⁶⁴ Global Legal Action Network (GLAN) [Electronic resource]. Access mode: <https://www.glanlaw.org/> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

⁶⁵ European Court of Human Rights (ECHR) [Electronic resource]. Access mode: <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

⁶⁶ Краудфандингова платформа CrowdJustice [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.crowdjustice.com/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

⁶⁷ Margaretha Wewerinke-Singh, State Responsibility, Climate Change and Human Rights under International Law [Electronic resource]. Access mode: https://books.google.com.ua/books?id=IECFDwAAQBAJ&printsec=frontcover&dq=State+Responsibility,+Climate+Change+and+Human+Rights+under+International+Law&hl=ru&sa=X&ved=0ahUKEwju-PWB3svnAhXjzMQBHds_AT0Q6AEIKTAA#v=onepage&q=State%20Responsibility%2C%20Climate%20Change%20and%20Human%20Rights%20under%20International%20Law&f=false (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

⁶⁸ People's Climate Case [Electronic resource]. Access mode: <https://peoplesclimatecase.caneurope.org/> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

Court of Justice of the European Union (CJEU))⁶⁹ 08.09.2019 р., коли не пройшли «тест Плаумана»^{70, 71} — тобто не було доведено, що кожен позивач постраждав індивідуально згідно з вимогами ст. 263 (4) Договору про заснування Європейської Спільноти⁷². Завдання Суду ЄС, на відміну від ЄСПЛ, полягає у забезпеченні того, щоб: законодавство ЄС тлумачилося та застосовувалося однаково у всіх країнах ЄС; країни та інститути ЄС дотримувалися законодавства ЄС.

Починаючи з 2015 року, у декількох судових інстанціях триває справа Джуліана проти США (JULIANA v. UNITED STATES Youth Climate Lawsuit), проти уряду США в окружному суді США, округ Орегон. У позовній скарзі до уряду США стверджувалось, що завдяки позитивним діям уряду, які спричиняють зміни клімату, порушуються конституційні права молодого покоління на життя, свободу та власність, а також уряд не зміг захистити основні суспільні довірчі ресурси. Цей позов було подано за підтримки неурядової організації Earth Guardians (Охоронці Землі)⁷³, і у січні 2020 року окремих Дев'ятих окружний суд видав розпорядження про перехресну скаргу. У своїй постанові Суд визнав ступінь тяжкості доказів щодо травм молодих позивачів від зміни клімату та ролі уряду в їх заподіянні. Проте, встановивши, що уряд порушує конституційні права позивачів, двоє із трьох суддів зауважили, що звернення до запитуваних молодими позивачами засобів захисту повинно вирішуватися виконавчою та законодавчою владою. Третій суддя підтвердив конституційні права молоді на клімат, написавши в окремій думці, що «наша нація руйнується — власною рукою наших урядів — у пустку». Позивачі будуть просити переглянути це рішення в апеляційному провадженні⁷⁴.

⁶⁹ Court of Justice of the European Union (CJEU) [Electronic resource]. Access mode: https://ec.europa.eu/home-affairs/content/court-justice-european-union-cjeu_en (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

⁷⁰ Plaumann & Co. v Commission of the European Economic Community. Case 25-62 [Electronic resource]. Access mode: <http://curia.europa.eu/juris/celex.jsf?celex=61962CJ0025&lang1=en&type=TXT&ancre=> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

⁷¹ The Court of Justice of the European Union [Electronic resource]. Access mode: https://curia.europa.eu/jcms/jcms/j_6/en/ (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

⁷² Договір про заснування Європейської Спільноти від 21.03.1957 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/994_017 (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

⁷³ Earth Guardians [Electronic resource]. Access mode: <https://www.earthguardians.org/> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

⁷⁴ The case has surmounted big hardles before. An article on JULIANA v. UNITED STATES, Children's Trust [Electronic resource]. Access mode: <https://www.ourchildrenstrust.org/juliana-v-us> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

Наведені вище приклади із національної та світової практики дозволяють зробити висновок, що такий тип фінансування екологічних проєктів дасть можливість фінансово оздоровити громадські та благодійні організації і вони зможуть виконувати свої статутні завдання, спираючись на фінансову підтримку доброчинців, а не тільки фондів, як це було раніше. Потрібно брати до уваги, що фонди можуть бути самостійними, які підтримуються приватними особами: Milieukontakt Oost-Europa діє як незалежна нідерландська фундація⁷⁵, Фонд ім. Гайнріха Бьоля (*Heinrich Boell Stiftung*), що є неурядовою ресурсною організацією⁷⁶. Міжнародні корпорації також створюють благодійні корпоративні фонди: The Coca-Cola Foundation. Community Support Opportunity, що підтримує проєкти, спрямовані на ефективне використання водних ресурсів, переробку та утилізацію відходів⁷⁷ або Фонд «Монсанто» (Monsanto), перейменований у Фонд «Байер» (Bayer)⁷⁸ у 2019 році, є філантропічним відділенням компанії «Monsanto-Bayer», що приймає пропозиції проєктів для надання грантів за таким напрямком як забезпечення критичних потреб громад за рахунок підтримки неурядових організацій, які надають допомогу для продовольчої безпеки, санітарії, доступу до чистої води⁷⁹. Можлива підтримка урядовими донорами, як приклад: Шведське агентство з питань міжнародної співпраці та розвитку (швед. *Styrelsen för Internationellt Utvecklingssamarbete, SIDA*)⁸⁰ — урядове агентство Міністерства закордонних справ Швеції; Агентство США з міжнародного розвитку (англ. *United States Agency for International Development, USAID*) — незалежне агентство федерального уряду США, адміністратор якого та його заступник призначаються президентом за згодою Сенату і діють в координації із Державним Секретарем. Благодійні

⁷⁵ Мережа екоблогів «Зелений Кіт» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.greenkit.net/content/milieukontakt-oost-europa-ukr> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

⁷⁶ Фонд ім. Гайнріха Бьоля, м. Київ, Україна [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ua.boell.org/uk/pro-fond> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

⁷⁷ The Coca-Cola Foundation. Community Support Opportunity [Electronic resource]. Access mode: <https://www.coca-colacompany.com/shared-future/communities> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

⁷⁸ Bayer Fund [Electronic resource]. Access mode: <http://www.fund.bayer.us/about-us#content> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

⁷⁹ Фонд «Монсанто» Monsanto Company [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.monsantoglobal.com/global/ua/ourcommitments/pages/monsanto-fund.aspx> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

⁸⁰ SIDA [Electronic resource]. Access mode: <https://www.sida.se/English/where-we-work/Europe/Ukraine-/Our-work-in-Ukraine/> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

фонди^{81, 82, 83} і надалі надають безповоротні гранти, але, проаналізувавши зазначених вище донорів, можна виявити певні складнощі в отриманні грантової підтримки громадськими організаціями, а саме:

- наявність політичної міждержавної складової, коли державний фонд надає підтримку, він може її припинити залежно від політичної кон'юнктури. Наприклад, коли у 2002 році Уряд США звинуватив керівництво України (яка була на той час одним із найбільших отримувачів американської допомоги) у постачанні радіолокаційних систем «Кольчуга» до Республіки Ірак. У жовтні 2002 року це призвело до погіршення відносин між двома країнами у сфері надання фінансової допомоги і тому Державний департамент США тимчасово призупинив надання Україні \$ 54 млн американської урядової допомоги⁸⁴. Отже, у результаті погіршення міждержавних відносин громадським організаціям було припинено фінансування на декілька років;
- екологічні неурядові організації, які дотримуються правил екологічної етики, не можуть звертатись за грантовою підтримкою до фондів, що фінансуються міжнародними корпораціями, які випускають екологічно небезпечну продукцію (ГМО, гербіцид «Round-up») і суттєво впливають на стан довкілля (для випуску одного літра газованої води виробникам потрібно витратити два літри питної води; «Кока-Кола» щороку у виробництві використовує 3 млн тонн пластикової упаковки, що еквівалентно приблизно 200 тис. пластикових пляшок за хвилину, і тому за 2019 рік вона була визнана найбільш забруднюючою маркою

⁸¹ Сайт Міжнародний фонд «Відродження» Конкурси та гранти [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.irf.ua/grants/contests/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

⁸² Сайт ІСАР Єднання «Ініціатива секторальної підтримки громадянського суспільства» за фінансування Агентства США з міжнародного розвитку [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ednannia.ua/147-anonsi/12063-pryimaiemo-zaiavky-na-konkurs-hrantiv-z-orhanizatsiinoho-rozvytku> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

⁸³ Сайт Благодійного фонду «Творчий центр ТЦК». Програма ООН із відновлення та розбудови миру за підтримки урядів Польщі та Японії [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ccc-tck.org.ua/active/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

⁸⁴ Найгучніші скандали з постачанням української зброї. Сайт Deutsche Welle 26.09.2017 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.dw.com/uk/%D0%BD%D0%B0%D0%B9%D0%B3%D1%83%D1%87%D0%BD%D1%96%D1%88%D1%96-%D1%81%D0%BA%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D0%BB%D0%B8-%D0%B7-%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%D0%BC-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97-%D0%B7%D0%B1%D1%80%D0%BE%D1%97/a-40697042> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

в глобальному аудиті пластикових відходів благодійною компанією Break Free from Plastic⁸⁵);

- розмір грантів обмежується грантодавцем;
- необхідність мати статус юридичної особи, що викликає додаткові витрати, не пов'язані із основною метою організації;
- значні трудовитрати для написання грантової заявки. Для її подачі потрібно підготувати пакет різнопланових документів та рекомендацій (наприклад обов'язковість залучення органу державної влади, проти рішення якого щодо відкриття небезпечного виробництва НПО веде боротьбу). З кожним роком процедура ускладнюється, залишаючи за бортом екологічні активні організації та групи. Фонди створюють декілька етапів відбору, стають «самозайнятими» і «шукають собі корисну роботу». Наприклад, дослідники вирізняють дев'ять видів грантів — починаючи із гранту загальної підтримки і закінчуючи цільовим. Вони також поділяються залежно від кількості виконавців або від мети і характеру заходу, на який виділяються кошти⁸⁶;
- якщо державна грантова програма діє тривалий термін (не менше трьох років), неможливо внести зміни у грантову угоду, які виникають під час виконання проєкту, що неодмінно з'являються за такий час;
- як правило, фонди розробляють, затверджують грантові програми та відбирають номінантів декілька років. Тому, коли програма починає працювати, як правило, проблеми, тим більше екологічні, які були актуальні кілька років тому, втратили актуальність або сталися неоправдані зміни у довкіллі;
- географія та час фінансування (тільки організації, що ведуть свою діяльність у певних регіонах);
- вимоги до попередньої діяльності громадської організації, у тому числі її фінансова історія, від якої залежить можливий обсяг фінансування;
- необхідно мати висновок про нещодавній зовнішній аудит фінансів організації за міжнародними стандартами, на що потрібно попередньо витратити ресурси;

⁸⁵ Davos 2020: People still want plastic bottles, says Coca-Cola By Daniel Thomas Business reporter, BBC News, 21 January 2020 [Electronic resource]. Access mode: <https://www.bbc.com/news/business-51197463> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

⁸⁶ Олександр Козка. Гранти як джерело додаткового фінансування [Електронний ресурс] Uteka.ua — електронний сервіс. Режим доступу: <https://uteka.ua/ua:https://uteka.ua/ua/publication/budget-13-byudzhety-byudzhetyj-process-planirovanie-primenenie-kekr-54-granty-kak-istochnik-dopolnitelnogo-finansirovaniya> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

- проходження грантового відбору експертами, що не виключає людського фактора, через що проєкт при попередньому розгляді не буде допущений до конкурсу;
- донори, які тривалий час працюють в Україні, створюють пул організацій, яким вони вже довіряють і тому фінансують їх, не ризикуючи. У той же час новостворені громадські організації без потужної історії залишаються поза увагою грантодавця;
- грантодавець не впевнений в успішності та актуальності поданої ідеї, бо не знайомий із потребами саме цієї громади.

У свою чергу, краудфандинг позбавлений перелічених вище моментів, що дає більшу свободу дій громадським організаціям, необмеженість у фінансуванні, але при дотриманні певних правил. Згідно з «Посібником з краудфандингу: основи успішної компанії» збір коштів можна започаткувати, обравши один з двох типів проєктів:

- «Все або нічого»⁸⁷;
- «Безстроковий»⁸⁸.

Найбільш поширений тип проєкту «Все або нічого». Він діє за правилом: отримуєте гроші тільки тоді, коли за встановлений час збираєте 100 % та більше від вказаної суми, якщо ні — кошти повертаються доброчинцям. При цьому і сума, і строк дії кампанії встановлюються самостійно на будь-який період до 100 діб.

Другий тип проєкту «Безстроковий». Залучаються кошти для досягнення необхідної суми стільки часу, скільки для цього потрібно. При досягненні заявленої суми кампанія завершується⁸⁹.

Кошти, які надходять на користь неприбуткових організацій від краудфандингових інтернет-платформ, можуть бути як пожертвами, так і іншими надходженнями. Оподаткування здійснюється згідно із особливостями конкретної неурядової організації.

⁸⁷ *All or none* англ. (AON) — термін фінансування, який використовується в інвестиційному банкінгу або операціях із цінними паперами, що позначає «замовлення на купівлю або продаж акцій, яке повинно бути виконане в повному обсязі або не виконане взагалі».

Aut Caesar, aut nihil — латинський крилатий вислів. Дослівно: «Або Цезар, або ніщо», аналог — «Все або нічого».

⁸⁸ *Ad infinitum* — латинський крилатий вислів. До безкінечності, без кінця.

⁸⁹ Посібник з Краудфандингу: основи успішної компанії в редакції від 12.01.2018 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://dreamstarter.com.ua/ua/manual> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

2. ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПУБЛІЧНОГО ЗБОРУ БЛАГОДІЙНИХ ПОЖЕРТВ З ВИКОРИСТАННЯМ БЛАГОДІЙНОГО ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОГО ПОВІДОМЛЕННЯ

Обсяг ринку краудфандингу стрімко зростає як за кордоном, так і в нашій країні. Він уже існує на практиці і дозволив досягти певних позитивних результатів громадськості, в тому числі і у справі захисту довкілля. Як і все нове у суспільному житті нашої країни, подібне явище спершу існує поза межами юридичних дефініцій. Також і поняття краудфандингу поки що не визначено на законодавчому рівні. Хоча була створена робоча група, яка об'єднала представників органів виконавчої влади, експертів ринку краудфандингу, засновників інтернет-платформ, юристів. Ця група, вивчаючи досвід розвинутих країн, розробляє концепцію регулювання краудфандингу в Україні із урахуванням особливостей національного законодавства та його обмежень. Також групою підготовлений, але не оприлюднений, проект спеціального закону, що регулює основні поняття і процеси у сфері краудфандингу⁹⁰. Поки що термін «краудфандинг» вживають і посилаються на нього у нормативних актах як на існуючий правовий інститут «де-факто» (лат. *de facto* — «на ділі», «фактично»).

Однак Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації»⁹¹ був доповнений ст. 7¹, що закріпила особливості публічного

---

⁹⁰ Анна Тітова. Краудфандинг в Україні. (Не)легальне фінансування стартапів. «Українські Новини» 29 листопада 2019 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://nv.ua/ukr/biz/experts/shcho-zavazhaye-rozvitku-kraudfandingu-v-ukrajini-50056458.html> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

⁹¹ Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України від 05.07.2012 р. за № 5073-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 25 (21.06.2013). Ст. 252.

збору благодійних пожертв з використанням *благодійного телекомунікаційного повідомлення*⁹².

Основною метою проведення публічного збору благодійних пожертв з використанням благодійного телекомунікаційного повідомлення є сприяння здійсненню благодійної діяльності організаціями, які мають на це повноваження відповідно до чинного законодавства України. Предметом збору благодійних пожертв є діяльність, спрямована на соціально-економічний розвиток та підвищення добробуту громадян України за допомогою благодійних організацій. Для наочності пропонуємо звернутись до додатка 1, де на *блок-схемі* за допомогою алгоритму наведено процедуру публічного збору благодійних пожертв із використанням благодійного телекомунікаційного повідомлення.

Беручи до уваги закордонний досвід, коли 122 млн фунтів стерлінгів (3,8 млрд грн) зібрано через SMS-благодійність у Великій Британії за 2016 рік, наслідуючи такий приклад, українські компанії «Київстар», «Vodafone Україна», lifecell і «Укртелеком» підписали Меморандум щодо сприяння розробці та впровадженню Всеукраїнської платформи «Благодійне телекомунікаційне повідомлення». Платформа стане точкою доступу неприбуткових організацій до нового для України механізму публічного збору благодійних пожертв — через SMS і голосові повідомлення⁹³.

Здійснюючи відправлення короткого текстового повідомлення на один із номерів, що зазначаються на сайті ТОВ «ТриМоб»⁹⁴, абонент погоджується, наприклад, із умовами Договору приєднання щодо виконання благодійного телекомунікаційного повідомлення⁹⁵. Оператор пропонує абоненту на своєму сайті: назву благодійної організації, номер, який за нею закріплюється для надсилання SMS, його вартість (5 або 10 грн), а також призначення допомоги (наприклад, збір коштів на підтримку освітнього проекту GoGlobal).

⁹² Про внесення змін до деяких законів України щодо створення сприятливих умов для впровадження благодійних телекомунікаційних повідомлень: Закон України від 06.10.2016 р. за № 1664-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 47 (18.11.2016). Ст. 798.

⁹³ В Україні буде створено платформу телеком-благодійності. Сайт Української телекомунікаційної компанії ПрАТ «Київстар» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://kyivstar.ua/uk/mm/news-and-promotions/v-ukrayini-bude-stvoreno-platformu-telekom-blagodiynisti> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

⁹⁴ Благодійні SMS. Сайт ТОВ «ТриМоб» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://3mob.ua/application/services/individual/key/283> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

⁹⁵ Договір приєднання щодо виконання благодійного телекомунікаційного повідомлення ТОВ «ТриМоб» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://3mob.ua/ckfinder/userfiles/files/dogovir2019.pdf> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

Подібне можливе також через оператора — українську телекомунікаційну компанію ПрАТ «Київстар». Кошти, які абоненти жертвують за допомогою SMS, не обтяжуються податками і 100 % пожертв перераховуються благодійному фонду на реалізацію проєкту. «Київстар» надає можливість збирати кошти за допомогою SMS лише благодійним фондам, які пройшли ретельні перевірки на міжнародному рівні групи VEON щодо етичності ведення бізнесу⁹⁶. Звіти про використання отриманих таким чином коштів благодійні фонди публікують на своїх сайтах^{97, 98}. «Київстар», як оператор благодійного телекомунікаційного повідомлення, на своєму сайті оприлюднює перелік благодійних фондів (МБФ Українська біржа благодійності, БФ Таблеточки, БФ Твоя опора, БФ Запорука, МБФ Карітас, МБО «Благодійний фонд «СОС Дитячі містечка» Україна), короткі номери телефонів за якими вони закріплені, види діяльності і суму пожертви (5, 10 або 20 грн) за одне SMS⁹⁹. Переводити гроші по SMS можна один раз або налаштувати регулярне списання з банківської карти або з рахунка телефону.

Можливий варіант, коли за допомогою оператора «Київстар» збираються гроші через SMS-повідомлення краудфандинговою платформою «Велика Ідея» для підтримки проєкту «Громадське радіо у твоєму місті»¹⁰⁰. Абоненти при бажанні підтримати цей проєкт відправляли SMS-повідомлення із зазначенням суми внеску, наприклад 10 (мається на увазі сума 10 грн), на короткий номер 2608. Гроші списуються із мобільного рахунка абонента та спрямовуються у проєкт «Громадське радіо у твоєму місті». Зазначена послуга недоступна для контрактних абонентів «Київстарту», що унеможливорює здійснювати благодійність за рахунок корпоративних абонентів. Збір коштів для проєкту «Громадське радіо у твоєму місті» планувалося

⁹⁶ Сайт Української телекомунікаційної компанії ПрАТ «Київстар». Кодекс поведінки VEON [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://cdn.kyivstar.ua/sites/default/files/about/compliance/kodeks_povedinki_grupi_veon.pdf?_ga=2.11015028.197893191.1581868508-1458067655.1581868508 (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

⁹⁷ Сайт Української Біржі Благодійності. Проєкт «Лікувати стало ще простіше» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ubb.org.ua/uk/project/4102/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

⁹⁸ Сайт Таблеточки. Проєкт «Допомога важкохворим дітям з онкологією» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://tabletochki.org/document/sichen-2019/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

⁹⁹ Сайт Української телекомунікаційної компанії ПрАТ «Київстар» [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://kyivstar.ua/uk/about/responsibility/sms_charity (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

¹⁰⁰ Краудфандингова платформа Велика Ідея. Проєкт «Громадське радіо у твоєму місті» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://biggggidea.com/project/gromadske-radio-v-tvoemu-misti/#> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

здійснити за півроку, обсягом 3 млн грн, але проєкт зміг зібрати лише пів мільйона гривень, тобто не був профінансований.

Чому такий збір коштів можна віднести до благодійного краудфандингу? По-перше, назва краудфандингу відповідає на це питання — адже збираються кошти від «натовпу» (невизначеного кола осіб) для реалізації певного проєкту. Порівняння відмінностей та спільних рис краудфандингу у класичному розумінні і через публічний збір благодійних пожертв із використанням благодійного телекомунікаційного повідомлення наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Відмінності між краудфандингом у класичному розумінні та публічним збором благодійних пожертв із використанням благодійного телекомунікаційного повідомлення

№ з/п	Краудфандинг для соціальних екологічних проєктів	Публічний збір благодійних пожертв із використанням благодійного телекомунікаційного повідомлення
1	2	3
1	Застосовується без спеціального регулювання	Відносини врегульовані на законодавчому рівні спеціальним законом
2	Сторони: краудфандингова платформа, благодійник, автор проєкту	Сторони: оператор, абонент (благодійник), неприбуткова організація, у тому числі благодійна організація (крім політичних партій і кредитних спілок) або територіальна громада
3	Діють, керуючись: Договором між краудплатформою та автором проєкту (договір про наміри на початку збору коштів та укладення договору про надання гранту після збору суми, а у випадку збору для фізичної особи — підприємця ФОП — укладення договору про спільну діяльність); Договором між краудплатформою та користувачем; Договором здійснення приймання платежів (може укладатися додатково); Угодою про конфіденційність	Діють, керуючись: Договором про публічний збір благодійних пожертв; Договором приєднання щодо виконання благодійного телекомунікаційного повідомлення

Продовження табл. 1

1	2	3
4	Транзит зібраних коштів через банківський рахунок краудфандингової платформи за всіма ознаками підпадає під поняття фінансової послуги	100% пожертв перераховуються благодійному фонду на реалізацію проєкту
5	Можливе оподаткування краудфандингової платформи	Благодійна жертва не оподатковується
6	У разі недосягнення мінімально передбаченої суми проєкту всім благодійникам повертаються кошти	Благодійна жертва абоненту не повертається, а перерозподіляється на інші подібні проєкти
7	Сума внеску не регламентується та обмежується тільки спеціальним законодавством	Фіксована одноразова жертва — 5, 10 або 20 грн
8	Виступають міжнародні та національні краудфандингові платформи	Тільки національні оператори
9	Згідно з опублікованим зобов'язанням можливо моральне заохочення чи надання пам'ятних подарунків	Не передбачається винагорода абоненту ні в якому вигляді (у тому числі безгрошова)
10	Перелік благодійників не обмежується	Не можуть брати участь у відправленні благодійних SMS-повідомлень контрактні абоненти
11	Перерахування грошей на рахунок	Голосове, текстове повідомлення, набір певного номера, використання сигналів тонового набору

Примітка. Сформовано автором.

Публічний збір благодійних жертв з використанням благодійного телекомунікаційного повідомлення (але офіційно законодавчо термін «краудфандинг» не розкривається) закріплений законодавчо і регламентується такими законами України:

- «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування»¹⁰¹, який передбачає що збір на обов'язкове державне пенсійне страхування не

¹⁰¹ Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 26.06.1997 р. за № 400/97-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1997. № 37. Ст. 237.

сплачується абонентами при відправленні благодійного телекомунікаційного повідомлення, а також щодо об'єкта оподаткування у разі, коли оператор стільникового зв'язку надає послуги з цього зв'язку безоплатно, об'єктом оподаткування є вартість таких послуг, визначена за звичайними розцінками (тарифами) такого оператора, крім випадків надання послуг з відправлення благодійного телекомунікаційного повідомлення;

- «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні»¹⁰², який вказує на те, що дія цього нормативного акту не поширюється на операції операторів телекомунікацій з перерахування коштів на цілі благодійної діяльності, зібраних публічним збором благодійних пожертв з використанням у межах здійснення благодійного телекомунікаційного повідомлення, та збору коштів на цілі благодійної діяльності на підставі договору, укладеного між оператором телекомунікацій та неприбутковою організацією, у тому числі благодійною організацією (крім політичних партій і кредитних спілок), або територіальною громадою;
- «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»¹⁰³, який застерігає, що не вважаються фінансовими послугами операції оператора телекомунікацій з публічного збору благодійних пожертв з абонентів з використанням благодійних телекомунікаційних повідомлень, які здійснюються на підставі договору, укладеного між оператором телекомунікацій та неприбутковою організацією, у тому числі благодійною організацією (крім політичних партій і кредитних спілок), або територіальною громадою, а також операції оператора телекомунікацій з перерахування таких коштів на користь неприбуткової організації, у тому числі благодійної організації (крім політичних партій і кредитних спілок), або територіальної громади;
- «Про телекомунікації»¹⁰⁴, який застосовує термін «благодійне телекомунікаційне повідомлення», а також передбачає, що споживачі під час замовлення та/або отримання телекомунікаційних послуг мають право на: повернення від оператора, провайдера телекомунікацій невикористаної частини коштів у разі відмови від передплачених телекомунікаційних послуг у випадках і порядку, визначених правилами

¹⁰² Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України від 05.04.2001 р. за № 2346-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 29 (20.07.2001). Ст. 137.

¹⁰³ Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 р. за № 2664-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 1 (04.01.2002). Ст. 1.

¹⁰⁴ Про телекомунікації: Закон України від 18.11.2003 р. за № 1280-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 12 (19.03.2004). Ст. 155.

надання і отримання цих послуг, а також договором приєднання щодо виконання благодійного телекомунікаційного повідомлення (у разі укладення такого договору). Покладає обов'язок на операторів телекомунікацій надавати безоплатний доступ споживачам до телекомунікаційних мереж загального користування для надсилання благодійного телекомунікаційного повідомлення. Безоплатно оператором телекомунікацій надаються:

а) послуги телефонного зв'язку або послуги з передачі текстового повідомлення, якщо вони надаються абонентам для направлення (здійснення) ними благодійного телекомунікаційного повідомлення;

б) послуги з перерахування коштів як благодійної пожертви на користь неприбуткової організації, у тому числі благодійної організації (крім політичних партій і кредитних спілок), або територіальної громади на виконання благодійного телекомунікаційного повідомлення, направленого (здійсненого) таким абонентом;

в) послуги з публічного збору благодійних пожертв з використанням благодійного телекомунікаційного повідомлення згідно з договором, укладеним між оператором телекомунікацій та неприбутковою організацією, у тому числі благодійною організацією (крім політичних партій і кредитних спілок), або територіальною громадою.

При цьому на суму коштів, перераховану оператором на цілі благодійної діяльності, зібраних публічним збором благодійних пожертв з використанням благодійного телекомунікаційного повідомлення, зменшується аванс абонента за телекомунікаційні послуги. Відповідна сума коштів списується з особового рахунка абонента;

- «Про електронні довірчі послуги», який визначає поняття веб-сайту як сукупності програмних засобів, розміщених за унікальною адресою в обчислювальній мережі, у тому числі в мережі Інтернет, разом з інформаційними ресурсами, що перебувають у розпорядженні певних суб'єктів і забезпечують доступ юридичних та фізичних осіб до цих інформаційних ресурсів та інших інформаційних послуг через обчислювальну мережу¹⁰⁵;
- «Про благодійну діяльність та благодійні організації»¹⁰⁶, що дає таке законодавче визначення *благодійного телекомунікаційного повідомлення* — ініційоване з кінцевого обладнання абонента голосове, текстове повідомлення, набір певного номера, використання сигналів тонового

¹⁰⁵ Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 р. за № 2155-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 45 (10.11.2017). Ст. 400.

¹⁰⁶ Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України від 05.07.2012 р. за № 5073-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 25 (21.06.2013). Ст. 252.

набору, які зафіксовані обладнанням оператора телекомунікацій на телефонний номер, виділений для збору коштів на цілі благодійної діяльності. У разі направлення (здійснення) абонентом благодійного телекомунікаційного повідомлення оператор телекомунікацій зобов'язаний перерахувати попередньо передплачені абонентом, але не використані ним кошти за телекомунікаційні послуги (аванс) у межах невикористаного залишку відповідній неприбутковій організації, у тому числі благодійній організації (крім політичних партій і кредитних спілок), або територіальній громаді на цілі благодійної діяльності у строк та відповідно до умов, визначених договором.

Окрема стаття 7¹ останнього зазначеного Закону присвячена особливостям публічного збору благодійних пожертв із використанням благодійного телекомунікаційного повідомлення.

Оператор телекомунікацій здійснює збір благодійних пожертв з використанням благодійного телекомунікаційного повідомлення серед абонентів на підставі договору про публічний збір благодійних пожертв, укладеного з неприбутковою організацією, у тому числі благодійною організацією (крім політичних партій і кредитних спілок), або територіальною громадою. При цьому видача довіреності оператору від неприбуткової організації, у тому числі благодійної організації (крім політичних партій і кредитних спілок), або територіальної громади не вимагається.

Умови виконання благодійного телекомунікаційного повідомлення не встановлено законом, а визначаються на підставі відповідного договору приєднання, який оператор телекомунікацій розміщує на своєму офіційному веб-сайті.

Після отримання від абонента благодійного телекомунікаційного повідомлення оператор телекомунікацій перераховує попередньо передплачені абонентом, але не використані ним кошти за телекомунікаційні послуги (аванс) у межах невикористаного залишку як благодійну пожертву на користь неприбуткової організації, у тому числі благодійної організації (крім політичних партій і кредитних спілок), або територіальної громади у строк та відповідно до умов, визначених договором.

Неприбуткова організація, у тому числі благодійна організація (крім політичних партій і кредитних спілок), або територіальна громада використовує кошти, зібрані шляхом публічного збору благодійних пожертв з використанням благодійного телекомунікаційного повідомлення, виключно на цілі, визначені договором, укладеним з оператором телекомунікацій. Використання таких коштів на фінансування адміністративних та інших витрат неприбуткової організації, у тому числі благодійної організації (крім політичних партій і кредитних спілок), або територіальної громади, що не передбачені договором, забороняється.

Оператор телекомунікацій має право здійснювати контроль цільового використання коштів, зібраних шляхом публічного збору благодійних пожертв з використанням благодійного телекомунікаційного повідомлення неприбутковою організацією, у тому числі благодійною організацією (крім політичних партій і кредитних спілок), або територіальною громадою.

Істотними умовами договору, укладеного між оператором та неприбутковою організацією, у тому числі благодійною організацією (крім політичних партій і кредитних спілок), або територіальною громадою, є:

- 1) зобов'язання неприбуткової організації, у тому числі благодійної організації (крім політичних партій і кредитних спілок), або територіальної громади оприлюднювати на своєму веб-сайті звіти про використання таких коштів та документи (або їх засвідчені копії), що підтверджують використання таких коштів;
- 2) строки оприлюднення неприбутковою організацією, у тому числі благодійною організацією (крім політичних партій і кредитних спілок), або територіальною громадою відомостей та документів, передбачених пунктом 1;
- 3) відповідальність неприбуткової організації, у тому числі благодійної організації (крім політичних партій і кредитних спілок), або територіальної громади за невиконання вимог, передбачених пунктом 2.

Інформація та звіти про використання коштів, зібраних шляхом публічного збору благодійних пожертв з використанням благодійного телекомунікаційного повідомлення та перерахованих оператором телекомунікацій на рахунок неприбуткової організації, у тому числі благодійної організації (крім політичних партій і кредитних спілок), або територіальної громади, з якою оператором телекомунікацій укладено договір, підлягають обов'язковому опублікуванню на веб-сайті такої організації або територіальної громади.

Податкове законодавство передбачає звільнення від оподаткування ПДВ операцій оператора телекомунікацій з надання телекомунікаційних послуг у частині здійснення благодійного телекомунікаційного повідомлення на благодійні цілі¹⁰⁷. У той же час неприбуткові підприємства, установи та організації, визначені п. 4 ст. 133 ПК України¹⁰⁸, подають звіт про використання доходів (прибутків) неприбуткової організації за формою, затвердженою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування, реалізує державну фінансову політику та річну

¹⁰⁷ Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо створення сприятливих умов для впровадження благодійних телекомунікаційних повідомлень: Закон України від 06.10.2016 р. за № 1665-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 47 (18.11.2016). Ст. 799.

¹⁰⁸ Податковий кодекс України (ред. з 01.01.2017 р.): Закон України від 02.12.2010 р. за № 2755-VI. *Офіційний вісник України*. 2010. № 92 (10.12.2010) (частина 1). Ст. 3248.

фінансову звітність. У такий спосіб держава зважає на ефективність краудфандингу як новітнього засобу фінансування, і тому має і надалі стимулювати здійснення благодійних внесків, пожертв та благодійної діяльності шляхом надання податкових пільг.

Підприємство може надавати безповоротну фінансову допомогу неприбутковій організації шляхом краудфандингу. Українське податкове законодавство містить норми щодо здійснення податкових вирахувань (тобто зменшення бази оподаткування) з доходу або прибутку при оподаткуванні податком на прибуток або податком на доходи фізичних осіб у разі безоплатної передачі коштів або майна неприбутковим організаціям. Згідно із п.п. 9 п. 5 ст. 140 ПК України такі податкові вирахування значно обмежені, а саме до 4 % від доходу або оподатковуваного прибутку попереднього звітного року. Якщо в минулому році податкового прибутку не було, бухгалтерський фінансовий результат необхідно відкоригувати на всю вартість благодійної допомоги. Такі обмеження повинні бути лібералізовані у разі здійснення пожертв та внесків на розвиток сектору громадських організацій. Щодо суми благодійної (спонсорської) допомоги, яка надана неприбутковій організації фізичною особою — підприємцем, то це питання вирішується на загальних засадах їх оподаткування.

Загальні вимоги щодо пожертви викладено у ст. 729 ЦК України¹⁰⁹, якою передбачено, що *пожертвою* є дарування нерухомих та рухомих речей, зокрема грошей та цінних паперів, особам, встановленим ч. 1 ст. 720 ЦК України, для досягнення ними певної, наперед обумовленої мети.

Договір про пожертву є укладеним з моменту прийняття пожертви. До договору про пожертву застосовуються положення про договір дарування, якщо інше не встановлено законом.

Таким чином, одним із підтверджуючих документів, які необхідно надати платником податку контролюючому органу, є копія договору про пожертву.

Отже, законодавством не визначено спеціальні умови для краудфандингу, але його застосування можливе в рамках загального договірного права¹¹⁰.

Цивільно-правові відносини також врегульовують питання щодо захисту авторських прав проєкту, виставленого на краудфандинговій платформі. Адже і сам веб-сайт і веб-сторінка є об'єктами авторського та суміжних прав згідно із Законом України «Про авторське право і суміжні права»¹¹¹.

¹⁰⁹ Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. за № 435-IV. *Офіційний вісник України*. 2003. № 11 (28.03.2003). Ст. 461.

¹¹⁰ Про схвалення Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.05.2017 р. за № 504-р. *Офіційний вісник України*. 2017. № 63 (11.08.2017). Ст. 1913.

¹¹¹ Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 р. за № 3792-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 13 (29.03.94). Ст. 64.

У своїй діяльності неурядові громадські організації, що опікуються питаннями збереження довкілля, керуються, окрім зазначеного раніше Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації», спеціальними законами України: «Про громадські об'єднання»¹¹², «Про молодіжні та дитячі громадські організації»¹¹³, «Про визнання пластового руху та особливості державної підтримки пластового, скаутського руху»¹¹⁴. Діють й інші законодавчі акти, які також стосуються діяльності громадських організацій. В Україні громадські та благодійні організації є найважливішими інститутами громадянського суспільства. Тому розвиток та стабільне функціонування саме цих інститутів є запорукою панування демократичних цінностей у суспільстві та основою побудови демократичної, соціальної правової держави.

Одним із основних питань стабільного функціонування неурядових громадських організацій є їх фінансування. Згідно із законодавством цільове фінансування може здійснюватися державними та муніципальними органами. Можуть долучатися до фінансування громадських організацій корпоративний сектор або фізичні особи — доброчинці за допомогою краудфандингу.

Органи місцевої влади вже звернули увагу на можливість додаткового фінансування із застосуванням краудфандингових платформ. У Концепції Київської міської ради «Про затвердження Концепції “КИЇВ СМАРТ СІТІ 2020”» передбачається прагнення до розвитку нової моделі партнерства громадськості, бізнесу та влади в реалізації інноваційних і смарт сіті проєктів (можливість фінансування смарт сіті проєктів та ініціатив шляхом інвестицій, приватно-державного партнерства і краудфандингу). При реалізації цієї концепції як результат очікується значне збільшення кількості проєктів, реалізованих на засадах краудфандингу та залучення приватних інвестицій¹¹⁵.

При розробці системи «Єдиного інвестиційного вікна» у м. Одесі передбачалось широке залучення краудфандингу (Спільнокошт) як колективного співробітництва людей (донорів), які добровільно об'єднують свої гроші

¹¹² Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 р. за № 4572-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 1 (04.01.2013). Ст. 1.

¹¹³ Про молодіжні та дитячі громадські організації: Закон України від 01.12.1998 р. за № 281-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 1 (07.01.99). Ст. 2.

¹¹⁴ Про визнання пластового руху та особливості державної підтримки пластового, скаутського руху [Електронний ресурс]: Закон України від 17.12.2019 р. за № 385-IX. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-20> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

¹¹⁵ Про затвердження Концепції «КИЇВ СМАРТ СІТІ 2020»: Рішення Київської міської ради від 21.11.2017 р. за № 500/3507. *Хрещатик*. 2018. 01. 24. № 09.

або інші ресурси разом, через Інтернет, щоб підтримати зусилля в реалізації проекту¹¹⁶. Міська рада, приймаючи цей локальний нормативний акт, допускає залучення, окрім грошей, інших ресурсів, що є помилкою та не може відноситися до краудфандингу і скоріше за все мався на увазі краудсорсинг.

Приймаючи звернення до Президента України, Верховної Ради України та Національного банку України, Київська міська рада зазначила, що більшість успішних стартапів та краудфандингових платформ, які мають українське коріння, об'єднує те, що місце їх юридичної реєстрації знаходиться поза межами нашої країни. Українські стартапери продовжують шукати юрисдикції, які максимально забезпечують вигідне нормативно-правове середовище для стартапів, розвитку технологій блокчейну та «розумних контрактів».

Підтримка українським законодавством такої фінансової технології, як краудфандинг, наблизить Україну до нового багатомільярдного ринку, що формується у світі і який може забезпечити Україну багатомільярдами інвестиціями. Це, в свою чергу, дозволить створити нові робочі місця і прискорити розвиток науки та освіти¹¹⁷. Саме створення такого середовища може стати конкурентною перевагою України по відношенню до інших країн, заохочуючи реєстрацію і в подальшому сплату податків в Україні не тільки українських, а й світових стартапів.

Для врегулювання суспільних відносин щодо діяльності краудфандингових платформ Уряд України передбачає розроблення проєктів законів України щодо вдосконалення законодавства у сфері інновацій (підтримки інноваційної діяльності, технологічних стартапів, венчурного капіталу, кластерів)¹¹⁸.

Правління НБУ, аналізуючи експансію ринку криптовалют та альтернативних засобів доступу до фінансування (наприклад краудфандинг), зазначає, що це відображає появу більш складної і децентралізованої фінансової системи, яка потребуватиме розширення периметра регулю-

¹¹⁶ Про затвердження Міської програми «Електронне відкрите місто» м. Одеси на 2015–2018 роки [Електронний ресурс]: Рішення Одеської міської ради від 16.04.2015 р. за № 6508-VI. Режим доступу: https://ips.ligazakon.net/document/OD150116?an=8392&hide=true&snippet_id=snippet_95614 (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

¹¹⁷ Про звернення Київської міської ради до Президента України, Верховної Ради України та Національного банку України: Рішення Київської міської ради від 28.11.2017 р. за № 547/3554. *Хрещатик*. 2017. 12, 27. № 136.

¹¹⁸ Деякі питання реалізації Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.05.2018 р. за № 292-р. *Урядовий кур'єр*. 2018. 05, 15.05.2018. № 90.

вання¹¹⁹. Тому на часі зараз питання щодо того, чи можна здійснювати пожертву на краудфандинговій платформі, яка зареєстрована в Україні, криптовалютою. Краудфандинг в інших країнах допускає пожертви у криптовалюті, наприклад на платформі Boomstarter. Network¹²⁰. Таким чином ця платформа гарантує відсутність географічних обмежень, і тому свою кампанію зі збору коштів можна буде почати незалежно від громадянства та місця розташування шляхом використання смарт-контрактів в Ethereum.

НБУ розглядає «віртуальну валюту/криптовалюту» Bitcoin як грошовий сурогат, який не має забезпечення реальною вартістю і не може використовуватися фізичними та юридичними особами на території України як засіб платежу, оскільки це протирічить нормам українського законодавства¹²¹. ДФС України у своїх консультаціях наголошує, що у зв'язку із відсутністю на сьогодні консолідованого підходу до класифікації криптовалюти та регулювання операцій з нею, криптовалюта не має визначеного правового статусу в Україні¹²². Хоча, наприклад в Узбекистані діє відповідна постанова № 3832 «Про заходи щодо розвитку цифрової економіки»¹²³, якою визначено одним із найважливіших завдань з розвитку цифрової економіки впровадження і розвиток діяльності у сфері обороту криптоактивів, ... краудфандинг, а також технологій блокчейну для диверсифікації різних форм інвестиційної та підприємницької діяльності.

Мінцифра України¹²⁴ протягом трьох місяців мало розробити умови ліцензування для тих, хто надаватиме фінансові послуги для віртуальних

¹¹⁹ Про діяльність Правління Національного банку України щодо розвитку банківської системи та окремих нормативних актів з питань банківської діяльності [Електронний ресурс]: Рішення Національного банку України від 26.09.2018 р. за № 45-рд. Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/PB18162?an=263&hide=true> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

¹²⁰ Краудфандинг в криптовалюте в России предлагает Boomstarter, Правда.Ру 03.07.2018. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.pravda.ru/news/crypto/1387953-crypto/> (дата обращения: 21.01.2020). Название с экрана.

¹²¹ Роз'яснення щодо правомірності використання в Україні «віртуальної валюти/криптовалюти» Bitcoin Національного банку України від 10.11.2014 р. *Бизнес — Бухгалтерія. Право. Налоги. Консультації*. 2015. 09, 14. № 37.

¹²² Щодо порядку оподаткування доходів деяких операцій. Індивідуальна податкова консультація. Державна фіскальна служба України від 25.01.2019 р. за № 282/К/99-99-13-01-02-14/ІПК. *Бухгалтер*. 2019. 02, № 07.

¹²³ Узбекистан легалізує криптовалюту. Ліга Закон. 10.07.2018 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/lawnews/doc/EN180893?type=ep> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

¹²⁴ Питання Міністерства цифрової трансформації: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.09.2019 р. за № 856. *Офіційний вісник України*. 2019. № 80 (18.10.2019). Ст. 2736.

активів, та на основі законодавчих актів розробити алгоритми роботи бізнесу в Україні. Під *віртуальним активом* слід розуміти цифрове вираження вартості, яким можна торгувати у цифровому форматі або переказувати, і яке може бути використаним для платіжних або інвестиційних цілей. До них належать криптоактиви, токен-активи та інші віртуальні активи. Тому, згідно з планами урядових структур, в Україні у майбутньому можна буде здійснювати пожертву на краудфандинговій платформі, яка зареєстрована в Україні, криптовалютою. Для цього Мінцифра України має намір дозволити діяльність в країні міжнародної платіжної системи PayPal¹²⁵ (*англ.* — *приятель*, що допомагає розрахуватись) із визначенням правового статусу криптовалют.

Важливість доступу до PayPal, як однієї зі світових лідерів серед платіжних систем, обумовлена також можливістю залучення коштів шляхом краудфандингу із інших країн. Ця система дозволяє виводити гроші з різних сайтів до себе на банківський рахунок, здійснювати покупки в інтернеті, а також легко переводити гроші між акаунтами всередині системи. В Україні зараз діє, як і в 96 країнах, модель *Send only*, коли не можна отримувати кошти на свій акаунт PayPal, а тільки витрачати. Тобто резидент України не зможе отримати платіж на свою користь і вивести гроші на свій рахунок або карту.

---

¹²⁵ PayPal дебетова електронна платіжна система [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.paypal.com/ua/webapps/mpp/home> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

3. ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНОГО ЗБОРУ БЛАГОДІЙНИХ ПОЖЕРТВ ДЛЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОЄКТІВ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ КРАУДФАНДИНГОВИХ ПЛАТФОРМ

Головною умовою і поштовхом переходу до збору коштів для екологічних проєктів шляхом краудфандингу стане подальший розвиток громадянського суспільства у нашій країні. Залежно від різних типів проєктів та технологій збору фінансових коштів краудфандинг щодо екологічних проєктів, враховуючи його мету, прийнято відносити до соціальних, що викликані браком коштів. Ці проєкти і надалі залишаються одними із ключових. Він не передбачає фінансової винагороди для соціальних інвесторів, а лише морально (нефінансово) заохочує своїх прихильників. Залежно від моделі фінансування проєктів краудфандинг-пожертвування, як правило, виступає у вигляді безповоротної нецільової фінансової допомоги¹²⁶.

Важливе місце займають проєкти щодо сталого розвитку та зеленої енергії. Значна кількість неприбуткових організацій звернулися до краудфандингових платформ, оскільки індивідуальні внески чи банківські позики важче отримати¹²⁷. Кошти з бюджету в банки-агенти також надходять із затримками, тому часто ці програми припиняють. Протягом 2016 року загальний час таких зупинок становив майже п'ять місяців¹²⁸. Кредитні та грантові програми, що діють в Україні, пов'язані з проєктами енергоефективності від міжнародних фінансових установ, зокрема ЄБРР, Світовий

---

¹²⁶ Красномоєць В. А., Рой А. І. Сучасний стан та перспективи розвитку краудфандингу в Україні. *Сучасні підходи до управління підприємством*: зб. наук. пр. 2016. № 1 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://spu.fmm.kpi.ua/article/view/72884> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

¹²⁷ (Hollandtradeandinvest.com, 2016; Newmark, 2018) С. 103.

¹²⁸ Петренко І. П., Козловська О. Ю. Фінансова підтримка проєктів у сфері енергозбереження в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2017. Вип. 14(2). С. 65–68. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2017_14%282%29__15

банк, Європейський інвестиційний банк, орієнтовані на сектор малого та середнього бізнесу. Але взяти участь у таких програмах для вітчизняних підприємств важче, адже здебільшого міжнародні фінансові організації встановлюють суворі вимоги до їх учасників¹²⁹.

З'явився окремий напрямок краудфандингу — *еко-краудфандинг*. Наприклад, у 2009 році вийшла у світ кінострічка документалістів «Століття дурнів», що розкриває проблеми кліматичних змін на планеті. На виробництво цієї стрічки збирали кошти майже п'ять років і у результаті було отримано бюджет понад 900 тисяч фунтів стерлінгів, які надали близько 600 прихильників.

У Великій Британії громадська організація «10:10» розпочала кліматичний проєкт «Solar School», який забезпечує деякі англійські школи сонячними панелями¹³⁰.

Якщо більшість еко-платформ є неприбутковими, то у галузі виробництва відновлюваної енергетики інвестори можуть отримувати гарантований прибуток у разі успішності еко-проєкту. Така модель застосовується спеціалізованими компаніями: Solar Mosaic (США) і Abundance Generation (Велика Британія). Перша фокусується на проєктах з виробництва сонячної електроенергії, друга охоплює ще й вітроенергетику. Принцип інвестування тут оснований на купівлі інвестором боргового зобов'язання, за яким він у разі успішної реалізації проєкту буде отримувати прибуток. На будівництво вітрових турбін на південному заході Англії Abundance Generation планувала зібрати до 1,4 мільйона фунтів стерлінгів із перспективою до 8 % прибутку протягом 20 років. Розмір внеску — від 5 фунтів, але у разі невдачі проєкту компанія не гарантує повернення вкладених коштів¹³¹.

Завдяки популярності краудфандингової діяльності у Нідерландах, проєктам, пов'язаним зі сталим розвитком, вдалося накопичити більше капіталу, ніж будь-коли. За даними агентства нідерландських підприємств,

¹²⁹ Петренко І. П., Козловська О. Ю. Фінансова підтримка проєктів у сфері енергозбереження в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2017. Вип. 14(2). С. 65–68. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2017_14%282%29__15

¹³⁰ Шевченко Анастасія. Краудфандінг — нове джерело екофінансування [Електронний ресурс]. Сайт КліматІнфо. Режим доступу: <http://www.climateinfo.org.ua/content/kraudfanding-nove-dzherelo-eko-finansuvannya> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

¹³¹ Шевченко Анастасія. Краудфандінг — нове джерело екофінансування [Електронний ресурс]. Сайт КліматІнфо. Режим доступу: <http://www.climateinfo.org.ua/content/kraudfanding-nove-dzherelo-eko-finansuvannya> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

11,5 млн євро було залучено для проєктів із енергозбереження через голландські краудфандингові платформи, що становить 10 % загального ринку. Це агентство прогнозує подальше зростання промисловості найближчими роками. Компанія Peerby, що займається розробкою екологічних додатків, зуміла залучити більше 2 млн євро через краудфандингову платформу Oneplanetcrowd¹³².

О.З. Уголькова цитує одного із експертів краудфандингової платформи Crowdfundinghub¹³³. К. Родінка вважає, що однією із майбутніх подій стане об'єднання банків та краудфандингових платформ, тобто відбудеться об'єднання нових та традиційних фінансових інструментів¹³⁴. Чого вкрай не хотілося б, бо громадськість змушена буде знову проходити бюрократичними коридорами заради отримання фінансування. Важливе місце у європейських країнах займають проєкти щодо сталого розвитку та зеленої енергетики. Їх реалізацію пропонують громадські організації, які звертаються за підтримкою до краудфандингових платформ, оскільки індивідуальні пожертви чи банківські позики важче отримати¹³⁵.

Окрім кліматичних проєктів, на українських краудфандингових платформах реалізовано декілька проєктів, присвячених зеленому (екологічному) туризму¹³⁶, які є прикладом поєднання проведення краудфандингової кампанії задля розвитку соціального підприємництва у сфері такого туризму¹³⁷. Інвестори проєкту, як правило, можуть у майбутньому

¹³² Уголькова О.З. Оцінювання та державне регулювання систем краудфандингу в національній економіці: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 — економіка та управління національним господарством; Міністерство освіти і науки України; Національний університет «Львівська політехніка». Львів, 2019. 227 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/44827/3/dyser_ugolkova.pdf (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана. С. 101.

¹³³ Краудфандингова платформа Crunchbase [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.crunchbase.com/organization/crowdfunding-hub> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

¹³⁴ The Netherlands a Crowdfunding Leader in Europe 2016. Holland trade and invest. [online] Доступно: <https://www.hollandtradeandinvest.com/latest/news/2016/april/05/the-netherlands-crowdfunding-leader-in-europe> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

¹³⁵ The Netherlands a Crowdfunding Leader in Europe 2016. Holland trade and invest. [online] Доступно: <https://www.hollandtradeandinvest.com/latest/news/2016/april/05/the-netherlands-crowdfunding-leader-in-europe> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

¹³⁶ Будуємо кемпінг в актовському каньйоні [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://biggggidea.com/project/aktovo/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

¹³⁷ Коваленко Л.П., Колотова Н.Б. Соціальне підприємництво та краудфандінг — інструменти розвитку екологічного туризму. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. Вип. 3 (08). С. 142–146.

скористатись під час своєї відпустки відвідуванням екопоселення, де їм гарантується місце в кемпінгу¹³⁸. Тому активно розвивається краудфіндинг щодо підтримки туристичних напрямків рекреаційного туризму, а також застосовується така форма як краудлендинг (англ. *crowd-lending*)¹³⁹. Краудлендинг чи p2p¹⁴⁰ або p2b¹⁴¹ — кредитування¹⁴² (англ. «*peer to peer lending*» слід розуміти як «рівний до рівного») — спосіб фінансування без застави, при якому інтернет-платформа безпосередньо з'єднує між собою учасників такого процесу (наприклад, позичальників та інвесторів) без участі банку¹⁴³. Тобто здійснюється залучення коштів на поворотній основі для відвідування якогось природно-заповідного об'єкта, коли благодійник, по суті, може надати особі процентну або безвідсоткову позику на реалізацію проекту.

Новітньою в Україні є ідея, започаткована міжнародною благодійною організацією «Екологія-Право-Людина»¹⁴⁴ за допомогою краудфінансової інтернет-платформи Львівська Каса у рамках екологічної програми підтримки проведення просвітницьких екологічних тренінгів. Вони присвячені процедурі прийняття та погодження з громадою Стратегічної екологічної оцінки¹⁴⁵ та Оцінки впливу на довкілля¹⁴⁶ для екологів, представників громад, бізнесу та всіх зацікавлених. Участь у тренінгах буде безкоштовною, але перевага надаватиметься тим, хто підтримує фінансово

¹³⁸ Коваленко Л. П., Колотова Н. Б. Краудфіндинг — інструмент інтернет-маркетингу інноваційних туристичних проектів. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 11 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://global-national.in.ua/issue-11-2016> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

¹³⁹ Селихов Р. И. Краудфіндинг, краудлендинг и экологический туризм. *Internetnauka: электронный междисциплинарный научный журнал* (2017–9) С. 38–41 [Електронний ресурс]. Режим доступу: 530–Текст статті–1310-1-10-20180107 (дата звернення: 21.01.2020). Названня с екрана.

¹⁴⁰ Кредитування фізичними особами фізичних осіб.

¹⁴¹ Надання позик фізичними особами юридичним особам.

¹⁴² Краудлендингова платформа «FINHUB» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://finhub.ua/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

¹⁴³ Vassilis Hatzopoulos. *The Collaborative Economy and EU Law*, Oxford and Portland, Oregon. 2018. p. 320. P. 13.

¹⁴⁴ Міжнародна благодійна організація «Екологія–Право–Людина». Офіційний сайт [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://epl.org.ua/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

¹⁴⁵ Про стратегічну екологічну оцінку: Закон України від 20.03.2018 р. за № 2354-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 16 (20.04.2018). Ст. 138.

¹⁴⁶ Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23.05.2017 р. за № 2059-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 29 (21.07.2017). Ст. 315.

зазначений проєкт¹⁴⁷, тобто, як зазначалося вище, інвестори проєкту, як правило, можуть у майбутньому як учасники відвідати підтриманий фінансово проєкт.

Можливість реалізації екологічних проєктів через краудфандингові платформи в Україні констатують у багатьох працях такі автори:

- Д. В. Попович, Н. В. Назар, Н. В. Савчин у науковій статті¹⁴⁸ зазначають, що в Україні мають місце екологічні проєкти. Але разом із цим акцентують, що українські проєкти носять переважно соціальний характер, тоді як за кордоном більше цінуються технологічні новинки.
- О. З. Уголькова у дисертаційному дослідженні¹⁴⁹ вказує, що проблема недостатньої забезпеченості фінансовими ресурсами продовжує бути одним із найважливіших викликів для організацій та інноваційних стартапів, що займаються екологічними проєктами, які є ключовими на краудфандингових платформах.
- О. М. Шевченко, О. О. Казак, аналізуючи розвиток краудфандингу в умовах цифрової трансформації економіки України¹⁵⁰, підтримують тезу щодо екологічних проєктів, які відносяться до краудфандингу без винагороди інвестору, а пожертви зазвичай є добровільними актами, зробленими на основі альтруїзму і без будь-яких зобов'язань для одержувача. Але, на їх думку, альтруїзм інвесторів має свої межі, що стримує можливості соціального краудфандингу і звужує коло проєктів, які можуть бути профінансовані таким чином. Разом з тим поки що, на їх думку, найпопулярнішими є краудфандингові платформи, діяльність яких спрямована переважно на гуманітарні, соціальні, екологічні проєкти.

¹⁴⁷ ОВД і CEO дієві інструменти розвитку громад. Краудфандингова інтернет-платформа. Львівська Каса [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://kasa.lviv.ua/sotsialni-initsiatyvy?view=cause&id=145-ovd-i-seo-instrumenty-rozvytku-hromad> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

¹⁴⁸ Попович Д. В., Назар Н. В., Савчин Н. В. Краудфандинг як новітній спосіб фінансування в Україні. *Молодий вчений*. 2018. № 10(2). С. 873–876 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/10/200.pdf> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

¹⁴⁹ Уголькова О. З. Оцінювання та державне регулювання систем краудфандингу в національній економіці: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 — економіка та управління національним господарством; Міністерство освіти і науки України; Національний університет «Львівська політехніка». Львів, 2019. 227 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/44827/3/dyser_ugolkova.pdf (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

¹⁵⁰ Шевченко О. М., Казак О. О. Розвиток краудфандингу в умовах цифрової трансформації економіки України. *Ефективна економіка*. 2019. № 3. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6957> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

- І. П. Васильчук¹⁵¹ стверджує, що концепція стійкого розвитку, яка ґрунтується на ідеології соціальної відповідальності соціуму і бізнесу, завдяки краудфандингу отримала ще одне джерело фінансування соціальних та екологічних проєктів — кошти широкого загалу (домогосподарств).

Отримання коштів через краудфандингову платформу відрізняється від класичного збору грошей для бізнес-проєктів за допомогою формули FFF/3F (Friends, Family, and Fools — друзі, сім'я, дурники), яка полягає в пошуку капіталу серед близького оточення. Для екологічних проєктів потрібно знаходити ширше коло однодумців, яких це питання дійсно цікавить і вони готові стати задля цього благодійниками.

Однією з основних причин бурхливого зростання краудфандингового фінансування екологічних проєктів в Україні є податкове обмеження щодо можливості передавати кошти замість бюджету на соціальні проєкти.

Проаналізувавши економічну та юридичну літературу, а також краудфандингові платформи, можна дійти висновку щодо основних складових етапів їх функціонування.

Краудфандингова платформа створюється з метою допомоги збору коштів (фінансування) екологічного проєкту для досягнення позитивного соціального (некомерційного) ефекту. Джерелом коштів виступають внески третіх осіб (благодійників) (додаток 2).

Відповідальність щодо залучення коштів покладається на ініціатора збору благодійних пожертв для екологічних проєктів із використанням благодійного телекомунікаційного повідомлення. Тобто, оголошується публічна оферта та оприлюднюється публічний договір (додаток 3). Згідно із положеннями ст. ст. 633, 641 ЦК України умови публічної оферти та публічного договору встановлюються однаковими для всіх споживачів. Отримувачем фінансової допомоги може бути: приватна особа, ініціативна група, громадська організація зі статусом юридичної особи або без такого статусу, чи благодійний фонд. Це дозволяє небайдужим громадянам оперативно отримати кошти для охорони довкілля, на відміну від міжнародних фондів-грантодавців, що вимагають обов'язкової реєстрації і т. ін., про що вже вказувалось у цій роботі раніше.

Закономірно постає питання, якими слід вважати відносини щодо еокраудфандингу: публічними чи приватно-правовими? Оцінюючи це, потрібно взяти до уваги, що згідно зі ст. 66 Конституції України¹⁵² кожен

¹⁵¹ Васильчук І. П. Краудфандінг як феномен постіндустріальної економіки. *Ефективна економіка*: електр. наук. фах. вид.; Дніпропетр. держ. агр.-екон. ун-т. Електрон. текст. дані. Дніпропетровськ, 2013. № 11. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2500&p=1> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

¹⁵² Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. за № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30 (23.07.96). Ст. 141.

зобов'язаний не заподіювати шкоду природі, культурній спадщині, відшкодовувати завдані ним збитки. Тобто охорона навколишнього природного середовища визнається обов'язком кожного, і право на сприятливе довкілля має кожний. Таким чином постає потреба в публічно-правових засобах забезпечення екологічних конституційних приписів. З іншого боку, перебування деяких природних об'єктів у приватній, державній, муніципальній та інших формах власності, вільне право користування природними об'єктами права власності народу відповідно до закону (якщо це не використовується на шкоду людині і суспільству та не завдає шкоди довкіллю і не погіршує екологічну ситуацію і природні якості землі), на що вказують ст. ст. 13, 41 Конституції України¹⁵³, включає у регулювання суспільних екологічних відносин приватно-правові методи.

В основу поділу права на приватне і публічне Ульпіан кладе поняття інтересу (*utilia*); все, що хилиться до користі держави, становить відомий інтерес *rei ad statum Romanae* (для стану Римської держави), то належить до сфери публічного; все, що хилиться *ad singulorum utilitatem* (до користі окремих людей), — до сфери приватного права¹⁵⁴.

Тому можна вважати, що охорона довкілля як загального блага, що має соціальну спрямованість, тяжіє до публічних форм впливу, а використання природних об'єктів, включених до цивільного обороту (із урахуванням права власності народу України на всі природні об'єкти та обов'язкове їх цільове використання), передбачає приватно-правові засади.

Однак слід розрізняти краудфандинг звичайний та екологічний, тобто той, який має на меті збір коштів, що будуть спрямовані для поліпшення стану довкілля. Вчені, як правило, застосовують комплексний підхід для розмежування публічно-правових відносин від приватно-правових і вважають, що у краудфандингових правовідносинах відбувається переважно диспозитивне (субсидіарне) правове регулювання. Сторони вільні у встановленні відносин, неврегульованих нормами цивільного права, але в той же час не суперечать його основним засадам, правилам взаємодії. Однак слід зазначити, що краудфандингові правовідносини не можуть повністю обійтися без використання імперативних правил, в тому числі заборон (ліцензування, встановлення максимальних обмежень щодо збору та пожертви, заборони використання біткоїнів, цільового використання природних об'єктів). Тобто здійснюється регуляторний вплив державних установ на процес екологічного краудфандингу.

¹⁵³ Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. за № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30 (23.07.96). Ст. 141.

¹⁵⁴ Энциклопедический словарь / под ред. проф. И. Е. Андреевского. Санкт-Петербург: Ф. А. Брокгауз, И. А. Ефрон, 1890–1907. 24 см. Т. 34а: Углерод — Усилие. 1902. IV, с. 483–960, II. С. 705.

Щодо суб'єктів краудфандингових правовідносин, то вони знаходяться між собою у відносинах координації, а не субординації, тобто учасники юридично рівні між собою. Тому цивілісти в більшості краудфандинг відносять до галузі приватного права¹⁵⁵.

Варто звертати увагу на суб'єктний склад учасників краудфандингової кампанії, коли краудфандинговою платформою, наприклад на «Спільнокошті» передбачається умова, що в разі досягнення певного результату у залученні коштів, виникає можливість дофінансування¹⁵⁶ певною установою із подвоєнням суми. Це безповоротне дофінансування від Міжнародного фонду «Відродження» можливе на користь проєктів у сфері культури, в тому числі і тих, що мають на меті значимий соціальний вплив з фокусом на темі екологічної сталості, в межах ініціативи «Культура. Спільнота»¹⁵⁷. Максимальна сума додаткового фінансування — 150 тис. грн. Тобто слід брати до уваги публічну оферту гаранта дофінансування у разі набрання певної суми пожертв за визначений термін¹⁵⁸.

Таким чином Міжнародний фонд «Відродження», маючи на меті підтримати певні проєкти, передає частину своїх повноважень щодо відбору грантоотримувачів донорам «Спільнокошту» або іншому краудфандинговому веб-сайту. Разом із тим передбачається обов'язковість: мати статус громадської організації чи спілки, благодійного фонду, зареєстрованого у

¹⁵⁵ Саяпин С. П. К вопросу о правовой природе краудфандинга. *Вопросы российского и международного права*. 2019. Том 9. № 5А. С. 170–176.

¹⁵⁶ Дофінансування екологічних проєктів поширено в Україні. Наприклад, Виконавчий комітет Львівської міської ради 28.02.2020 р. прийняв Рішення «Про затвердження переліку соціально-культурних проєктів громадських організацій у галузі “Поводження з відходами”, яким надається фінансова підтримка за рахунок коштів міського бюджету м. Львова, та суми дофінансування відповідних проєктів». Відтак місто інвестує понад 168 тис. грн на дофінансування еко-ініціатив. Цим рішенням затверджено два соціально-культурні проєкти, що пройшли конкурсний відбір, у галузі «Поводження з відходами», а саме: літній екологічний дитячий табір у ботанічному саду ЛНУ ім. І. Франка та інформаційно-просвітницьку кампанію «Без пластику». Див. Сайт Львівської міської ради: <https://city-adm.lviv.ua/news/society/public-sector/276735-misto-finansovo-pidtrymuvatyme-sotsialno-kulturni-proiektu-hromadskykh-orhanizatsii-u-haluzi-povodzhennia-z-vidkhodamy> (дата звернення: 26.03.2020). Назва з екрана.

¹⁵⁷ Конкурс ідей для партнерства в краудфандинговій ініціативі «Культура. Спільнота». Сайт Міжнародного фонду «Відродження» [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.irf.ua/contest/konkurs-idej-dlya-partnerstva-v-kraudfandingovij-inicizyativ-kultura-spilnota/?fbclid=IwAR0xFuFcOYQAJU5TzGPoEmBx1nhBkRVQ_4ARNjLWZo jt5FRrPiKbTIOmsdE (дата звернення: 26.03.2020). Назва з екрана.

¹⁵⁸ Краудфандингова платформа Велика Ідея. Big Idea [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.facebook.com/biggggidea/> (дата звернення: 26.03.2020). Назва з екрана.

будь-якому регіоні України; заповнення форми реєстрації до визначеного терміну; проходження конкурсного відбору у фонд; реалізація краудфандингової кампанії на «Спільнокошті» у визначений термін. І якщо автор проекту виконає зазначені вище умови, Міжнародний фонд «Відродження» фінансує проєкт громадської організації у сумі, яка дорівнює зібраний шляхом краудфандингу (але не більший, ніж мета кампанії), про що буде оголошено додатково. Таким чином з'являється новітній суб'єкт краудфандингу — благодійник із обов'язком безповоротного дофінансування.

У цій ситуації ми можемо спостерігати підвищення ролі краудфандингових платформ у суспільному житті. Коли Міжнародний фонд «Відродження», працюючи із «Спільнокоштом» як партнерською платформою програми, здійснює безповоротне дофінансування після залучення коштів від громадян на проєкт екологічної сталості.

У юридичних колах ще не сформувалась юридична позиція стосовно того до якого виду договорів слід відносити краудфандинг. Вважають, що краудфандинг може мати риси договорів: дарування, простого товариства, а також купівлі-продажу (із попередньою оплатою)^{159, 160}. Але розв'язати цю дискусію зможе спеціальний закон або зміни до відповідних нормативних актів. Поки що порівняння краудфандингу з одним із існуючих на сьогоднішній день договірних інститутів видається некоректним¹⁶¹ і вважаємо, що із цим слід погодитись як із правовою новелою.

Юридичне оформлення платформи для запуску збору коштів шляхом краудфандингу може складатися із таких етапів¹⁶²:

- оформлення правил краудфандингової платформи¹⁶³, що є публічною пропозицією;

¹⁵⁹ Алексеев Н. В. Краудфандинг: от реализации частной инициативы к решению общественных проблем. *Бюллетень науки и практики*. 2016. № 10 (11). С. 271–277.

¹⁶⁰ Архипов Е. Понятие и правовая природа краудфандинга. *Актуальные проблемы предпринимательского права*. М.: Стартап, 2015. Вып. 4. С. 18–27.

¹⁶¹ Клинов А. О. Правовое регулирование краудфандинга в России и за рубежом. *Закон*. 2018. № 2. С. 90–105.

¹⁶² Цвик Олександр. Регулювання краудфандингу в Україні та США [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://blog.liga.net/user/atsvyk/article/32690> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

¹⁶³ Правила краудфандингової платформи «Сила», розроблені Благодійним Фондом «Магнетікван.орг». Сайт краудфандингової платформи «Сила» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://syla.magneticone.org/%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D0%BB%D0%B0-%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%83%D0%B4%D1%84%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%97-%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D1%82%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B8/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

- укладення договору між краудплатформою та автором проєкту¹⁶⁴ (договір про наміри на початку збору коштів та укладення договору про надання гранту після збору суми, а у випадку збору для фізичної особи — підприємця ФОП¹⁶⁵ — укладення договору про спільну діяльність) (додатки 4, 5);
- укладення договору між краудплатформою та користувачем;
- додатково може укладатися договір здійснення приймання платежів;
- укладення договору про конфіденційність (додаток 6)¹⁶⁶, а в разі спрямованості на європейський ринок — Загального регламенту щодо захисту даних Європейського Союзу (General Data Protection Regulation, GDPR комплаєнс)^{167, 168}.

Одержувачем (бенефіціаром) зібраних коштів може бути сама особа як ініціатор проєкту або визначений раніше підрядник (спеціалізована організація або постачальник). За наявності підрядника ініціатор збору коштів — благоотримувач укладає договір із підрядником (спеціалізованою організацією або постачальником). Саме ця особа буде одержувачем (бенефіціаром) коштів, зібраних від благодійників (третіх осіб), що перерахують кошти на краудфандингову платформу.

Судова практика вже має приклад щодо неналежного виконання підрядником своїх зобов'язань за таким договором. Так, ТзОВ «АТ Каргілл» (благодійник, позивач) звернулось до господарського суду Полтавської області з позовом до Приватного підприємства «Медікос» (постачальник, відповідач) про стягнення 82 500,00 грн попередньої оплати, посилаючись на неналежне виконання відповідачем зобов'язання за укладеним між

¹⁶⁴ Правила Спільнокошту. Сайт краудфандингової платформи «Велика Ідея». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://biggggidea.com/pages/spilnokosht/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

¹⁶⁵ Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 р. за № 755-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 31–32 (08.08.2003). Ст. 263.

¹⁶⁶ Угода про конфіденційність. Сайт краудфандингової платформи «Велика Ідея» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://biggggidea.com/pages/confidential/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

¹⁶⁷ Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, eur-lex.europa.eu, [Electronic resource]. Access mode [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/LSU/?uri=celex %3A31995L0046](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/LSU/?uri=celex%3A31995L0046) (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

¹⁶⁸ Causes Privacy Policy. Causes [Electronic resource]. Access mode <https://www.causes.com/privacy> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

сторонами договором поставки¹⁶⁹. За зазначеним договором поставлялось обладнання до Наукового центру лікарських засобів і медичної продукції «ДП «ДНЦЛЗ»» (благотримувач, третя особа) у якості благодійної допомоги. Суд дійшов хибного висновку, що у цій ситуації позивачем надано благодійну допомогу третій особі, а перерахування коштів відповідачу не змінює правовідносин між відповідачем та третьою особою, які виникли у результаті укладення договору поставки. У зв'язку з цим вимоги, які можуть виникнути через непоставку товару чи поставку товару неналежної якості, можуть бути пред'явлені Науковим центром лікарських засобів і медичної продукції «ДП «ДНЦЛЗ»», як благотримувачем товару за договором, а не благодійником ТзОВ «АТ Каргілл». Харківський апеляційний господарський суд відмінив попереднє рішення і при подальшому розгляді цієї справи відзначає, що в матеріалах справи відсутній акт прийому-передачі, підписаний благотримувачем, а лише наявний акт, в якому зафіксовано несправність наданого відповідачем приладу і його непридатність до використання, що не є тотожним до поняття прийняття поставленого товару (приладу)¹⁷⁰. Тому благотримувачам необхідно слідкувати за якістю поставлених товарів чи послуг, отриманих від підрядника, та складати акти прийому-передачі за договором поставки. В аналізованій справі матеріали свідчать, що позивачем (благодійником), а не благотримувачем було направлено відповідне повідомлення про розірвання договору в односторонньому порядку та про повернення коштів передоплати. Остаточним рішенням Харківський апеляційний господарський суд зобов'язав повернути благодійнику кошти, а судові витрати покласти на постачальника неякісної продукції.

У разі застосування правила «все або нічого» і неможливості збору усієї суми коштів, усі зібрані кошти можуть повертатися благодійникам або в разі надання безповоротної нецільової фінансової допомоги спрямовуватися на фінансування інших (заздалегідь визначених ініціатором) проєктів. Для повернення коштів більшість платформ вимагають надіслати їм копію паспорта та РНОКПП, інакше гроші не повертають¹⁷¹. Це стримує благодійників від пожертв через тяганину.

¹⁶⁹ Рішення від 25.01.2017 № 917/1803/16 Господарського суду Полтавської області [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://verdictum.ligazakon.net/document/70448405?links_npa=T125073%20244 (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

¹⁷⁰ Постанова від 18.01.2018 р. № 917/1803/16 Харківський апеляційний господарський суд [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://verdictum.ligazakon.net/document/71738389> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

¹⁷¹ Краудфандингова платформа № 1 Na-Starte (На старте) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.facebook.com/nastarteukraine/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

Таким чином під час функціонування краудфандингової платформи існує питання про терміни виведення коштів. Тобто це пов'язано із особливостями володіння банківськими картками: у західних країнах переважна кількість — кредитні¹⁷², а у нашій країні, навпаки, дебетові¹⁷³. Тому в Україні краудфандингові платформи відразу знімають суму з картки, а на Заході тільки за фактом успішної кампанії. Тобто у благодійника існує можливість відкликати свій внесок у разі сумнівів щодо успішності та обґрунтованості проекту.

На думку юристів, краудфандингові платформи застосовуються у всьому світі, але найбільш врегульованими вони є у США¹⁷⁴, там їх діяльність регламентується спеціальним законодавчим актом¹⁷⁵. Тому у США краудфандингова платформа має бути зареєстрована у Комісії із цінних паперів і біржах США (*U. S. Securities and Exchange Commission, SEC*) — незалежне державне агентство уряду США є головним органом, що здійснює функції нагляду і регулювання американського ринку цінних паперів¹⁷⁶. Також вона має бути учасником Служби регулювання у сфері фінансових послуг (*Financial Industry Regulatory Authority, FINRA*) — приватна американська корпорація зі статусом саморегулюючої організації (*self-regulatory organization, SRO*) з контролю за дотриманням правил торгівлі на позабіржовому ринку (*OTC Markets Group*), ринку цінних паперів фірм, що не котируються на звичайних біржах, створена за рішенням Конгресу США¹⁷⁷.

¹⁷² *Дебетові картки* — дозволяють витрачати тільки власні кошти. На них неможливо отримати кредит чи оформити розстрочку. До рахунків у закордонній валюті прив'язуються тільки дебетові картки.

Кредитні картки — надають можливість користуватися не тільки власними, а й кредитними грошима в межах встановленого банком ліміту з відстрочкою нарахування відсотків. Кредитна платіжна картка в Україні завжди прив'язується до поточного рахунку у гривні.

¹⁷³ Кравчук Віталій, Прем'єрова Олена. Ринок карткових платежів України: міжнародний досвід та національне регулювання: аналіт. звіт; Ін-т екон. дослідж. та політ. консультацій. Київ: АДЕФ-Україна, 2012. 60 с.

¹⁷⁴ Цвик Олександр. Регулювання краудфандингу в Україні та США [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://blog.liga.net/user/atsvyk/article/32690> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

¹⁷⁵ Jumpstart Our Business Startups Act, or JOBS Act, 05.04.2012 [Electronic resource]. Access mode <https://www.govtrack.us/congress/bills/112/hr3606/text> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

¹⁷⁶ U. S. Securities and Exchange Commission [Electronic resource]. Access mode <https://www.sec.gov/> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

¹⁷⁷ Financial Industry Regulatory Authority, FINRA [Electronic resource]. Access mode <https://www.finra.org/#/> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

У Великобританії із 2014 року регулювання ринку споживчого кредитування було передано Органу фінансового поведження (FCA), який працює незалежно від уряду Великобританії та фінансується за рахунок стягнення плати з членів сфери фінансових послуг¹⁷⁸. Він стежить та відповідає за регулювання кредитів на основі краудфандингових платформ. FCA опублікувало остаточні правила для «peer to peer» кредитних платформ. Нові правила, що стали чинними із грудня 2019 року, є продуктом роботи FCA та охоплюють діяльність краудфандингових платформ у Великій Британії. Вони необхідні для забезпечення кращого захисту інвесторів і дозволять фірмам працювати у більш стійкому режимі¹⁷⁹.

У той же час для українських платформ відсутність подібного національного нормативного акту дозволяє громадськості діяти за принципом «дозволено все, що прямо не заборонено законом», збирати максимальні суми для своїх проєктів від благодійників, не підпадати під особливий податковий режим стягнень. Але наявність спеціального нормативного акту врегулює діяльність краудфандингу, визначить термінологію і дасть поштовх громадськості для збору та спрямування коштів на охорону довкілля.

У США для уникнення шахрайства на законодавчому рівні передбачено можливість для зацікавленої особи (благодійника) перевірити легальну діяльність краудфандингової платформи на спеціальному сайті та отримати захист¹⁸⁰.

Хоча це застереження не завжди спрацьовує. Так, Дуглас Монахан ініціював краудфандингову кампанію на Indiegogo¹⁸¹ у 2015 році, а у 2016 — і на Kickstarter¹⁸². Зібрав понад \$ 800 000, але жодного рюкзака інвесторам так і не поставив. Федеральна торгова комісія США стверджує, що ці гроші

¹⁷⁸ Financial Services (Banking Reform) Act 2013, legislation.gov.uk [Electronic resource]. Access mode <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2013/33/section/40/enacted> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

¹⁷⁹ Loan-based ('peer-to-peer') and investment-based crowdfunding platforms: Feedback to CP18/20 and final rules, Financial Conduct Authority, Policy Statement PS19/14, June 2019 [Electronic resource]. Access mode <https://www.fca.org.uk/publication/policy/ps19-14.pdf> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

¹⁸⁰ BrokerCheck by FINRA [Electronic resource]. Access mode <https://brokercheck.finra.org/> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

¹⁸¹ iBackPack — WiFi, Ultra-Thin & Powerful Batteries, Indiegogo [Electronic resource]. Access mode <https://www.indiegogo.com/projects/ibackpack-wifi-ultra-thin-powerful-batteries#/> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

¹⁸² iBackPack 2.0 — 4G MiFi, HiTech Batteries — Smart Cablesю Kickstarter, PBC [Electronic resource]. Access mode <https://www.kickstarter.com/projects/ibackpack/ibackpack-20-3g-4g-mi-fi-bulletproof-bluetooth-aud/comments> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

були використані автором проєкту на власні витрати, у тому числі переведені у біткоїни і готівку через банкомати, а також витрачені на платежі по кредитних картах¹⁸³. Другий негативний приклад краудфандингової кампанії. Так, «королем Kickstarter» вважається компанія Coolest Cooler, яка зібрала за допомогою майже 63 тисяч прихильників для виготовлення переносного холодильника більше 13 млн доларів США¹⁸⁴. Але врешті-решт компанія Coolest Cooler — після п'яти років спроб врятувати свій бізнес, заявила про банкрутство¹⁸⁵.

Для того щоб розмістити свій проєкт на Kickstarter, потрібно бути резидентом країни, мати банківський рахунок та зареєстрований бізнес акаунт Stripe¹⁸⁶. Наразі Stripe в Україні недоступний, але є пропозиції «обійти» це обмеження за допомогою іншої платіжної системи, наприклад Payoneer¹⁸⁷. У випадку розміщення проєкту на Indiegogo потрібно мати тільки рахунок у банку. Зазвичай для проходження цих вимог користуються послугами посередників або партнерів у США¹⁸⁸.

Прикладом ризику вкладання грошей у краудфандингову платформу може також служити інвестування компанії Proton — розробника чистої енергії, що залучила за допомогою даної моделі майже € 1,4 млрд за підтримки 75 тис. дрібних інвесторів. Пізніше ця компанія була оголошена банкрутом і всі вкладені кошти «згоріли». Представники компанії обі-

¹⁸³ FTC Charges Operator of Crowdfunding Scheme. Defendants failed to use consumer funds to produce high-tech backpack [Electronic resource]. Access mode <https://www.ftc.gov/news-events/press-releases/2019/05/ftc-charges-operator-crowdfunding-scheme> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

¹⁸⁴ COOLEST COOLER: 21st Century Cooler that's Actually Cooler Kickstarter, PBC [Electronic resource]. Access mode <https://www.kickstarter.com/projects/ryangrepper/coolest-cooler-21st-century-cooler-thats-actually/description> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

¹⁸⁵ Crowdfunding disaster Coolest Cooler is shutting down and blaming tariffs for its downfall, Ashley Carman. The Verge. Dec 9, 2019 [Electronic resource]. Access mode <https://www.theverge.com/2019/12/9/21003445/coolest-cooler-update-business-tariffs-kickstarter> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

¹⁸⁶ Stripe [Electronic resource]. Access mode <https://stripe.com/> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

¹⁸⁷ Evgen Schastnyy Реєструємо Stripe в Україні [Електронний ресурс] Махінатор. 09.02.2019. Режим доступу: <https://medium.com/mahinator/%D1%80%D0%B5%D1%94%D1%81%D1%82%D1%80%D1%83%D1%94%D0%BC%D0%BE-stripe-%D0%B2-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96-6d33919181cc> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

¹⁸⁸ Цвик Олександр. Регулювання краудфандингу в Україні та США [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://blog.liga.net/user/atsvyk/article/32690> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

цяли високі доходи, забувши при цьому повідомити про високий ступінь ризиків¹⁸⁹.

Після цього випадку у Німеччині було прийнято Закон про захист малих інвесторів (Kleinanlegerschutzgesetz, KIASG^{k.a.Abk.})¹⁹⁰, який вперше містить регулювання спеціально для фінансування проєктів та компаній через спеціалізовані інтернет-платформи (краудфандинг та краудінвестинг). По суті, він істотно змінив Закон про інвестиції Німеччини (Vermögensanlagegesetz «VermAnlG»)¹⁹¹, а також Закон про регулювання торгівлі Німеччини (Gewerbeordnung «GewO»)¹⁹². Німецький законодавець не входить в незайману територію, регулюючи краудфандинг та краудінвестиції. Подібне регулювання вже існувало у США, де федеральний уряд прийняв подібний закон про краудфандинг. Аналізуючи зміст акту як релевантного для краудфандингу, вчені прогнозують його ймовірні наслідки та розглядають найважливіші правила щодо їх регуляторного впливу. Зокрема, у ньому збільшено наглядові повноваження Федерального органу фінансового нагляду Німеччини (нім. *Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht (BaFin)*)¹⁹³. Тому робиться висновок, що, незважаючи на деякі зміни, які були внесені в ході законодавчого процесу, все ще існує нагальна потреба вдосконалити деякі його положення¹⁹⁴.

У Фінляндії інспекційна діяльність Департаменту поліції покликана гарантувати, що доходи від збору коштів використовуються на цілі, зазначені в дозволі на збір коштів, а також забезпечити довіру громадськості до діяльності зі збору коштів. Дозволів на збір коштів у загальнодержавному

¹⁸⁹ Швальц Виктория. Германия вводит ограничения на Краудинвестинг. Портал крауд-серверов CROWDSOURCING.RU [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://crowdsourcing.ru/article/germaniya_vvodit_ogranicheniya_na_kraudinvesting?link=thelist (дата обращения: 21.01.2020). Название с экрана.

¹⁹⁰ Kleinanlegerschutzgesetz, KIASG^{k.a.Abk.}, buzer.de [Electronic resource]. Access mode <https://www.buzer.de/s1.htm?g=Kleinanlegerschutzgesetz&f=1> (last accessed 21.01.2020). Heading from the screen.

¹⁹¹ Gesetz über Vermögensanlagen Bundesamt für Justiz [Electronic resource]. Access mode <https://www.gesetze-im-internet.de/vermanlg/> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

¹⁹² Gewerbeordnung Bundesamt für Justiz [Electronic resource]. Access mode <https://www.gesetze-im-internet.de/gewo/> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

¹⁹³ Website des Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht [Electronic resource]. Access mode https://www.bafin.de/EN/Homepage/homepage_node.html (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

¹⁹⁴ Klöhn, Lars and Hornuf, Lars and Schilling, Tobias, The Regulation of Crowdfunding in the German Small Investor Protection Act: Content, Consequences, Critique, Suggestions (June 2, 2015). European Company Law, 13(2): 56–66, 2016. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2595773> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

масштабі, що видаються поліцією¹⁹⁵, доводиться чекати до п'яти місяців. Подовження терміну дії дозволу на збір коштів з двох до п'яти років у майбутньому має зменшитись, бо на сьогодні виникають певні затримки у пролонгації дозволів¹⁹⁶.

Нормативно-правове забезпечення краудфандингової діяльності у Фінляндії складається із таких нормативних актів: Закон про збір коштів (фандрайзинг) (із наданням відповідної Ліцензії в органах поліції)¹⁹⁷; Закон про лотерею¹⁹⁸; Закон про особисті дані¹⁹⁹; Закон про захист прав споживачів²⁰⁰; Закон про асоціації²⁰¹; Закон про фонди²⁰²; різні податкові закони та Закон про бухгалтерський облік²⁰³. Цією проблемою також опікується Агентство з питань конкуренції і споживачів щодо маркетингу та реклами.

¹⁹⁵ POLIISI 2020, Kaikkien aikojen turvaaja [Electronic resource]. Access mode <https://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/pages/0A14F93E322B026BC22571DA002EBE85?openDocument> (last accessed 21.01.2020). Heading from the screen.

¹⁹⁶ Сенькина Ирина. Привлечение денежных средств общественными организациями. *Мозаика*. 2014. № 6 (98). сайт Mosaiikki ry [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://mosaiikki.info/lehdet_ru.php?id=2014_98_varainhankinta (дата обращения: 21.01.2020). Название с экрана.

¹⁹⁷ Rahankeräyslaki, 05.07.2019 / 863, Finlex [Electronic resource]. Access mode <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2019/20190863?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=rahanker%C3%A4yslaki> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

¹⁹⁸ Arpajaislaki, 23.11.2001/1047, Finlex [Electronic resource]. Access mode <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20011047?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=arpajaislaki> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

¹⁹⁹ Tietosuojalaki, 5.12.2018/1050, Finlex [Electronic resource]. Access mode <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20181050?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=henkil%C3%B6tietolaki> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

²⁰⁰ Kuluttajansuojalaki, 20.1.1978 / 38, Finlex [Electronic resource]. Access mode <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1978/19780038?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=kuluttajansuojalaki> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

²⁰¹ Yhdistyslaki, 26.5.1989/503, Finlex [Electronic resource]. Access mode <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1989/19890503?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=yhdistyslaki> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

²⁰² Säätiölaki, 24.4.2015/487, Finlex [Electronic resource]. Access mode <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150487?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=s%C3%A4%C3%A4ti%C3%B6laki> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

²⁰³ Kirjanpitolaki, 30.12.1997 / 1336, Finlex [Electronic resource]. Access mode <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971336?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=kirjanpitolaki> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

У Росії почав діяти Закон РФ «Про залучення інвестицій з використанням інвестиційних платформ»²⁰⁴, яким вводиться поняття «утилітарні цифрові права». Вони виникають у користувачів, що відповідають законодавчим вимогам до інвестиційних платформ. Роботу таких платформ контролює Банк Росії. Займатися залученням грошових коштів зможуть тільки ті платформи, які регулятор вніс до реєстру операторів інвестиційних платформ²⁰⁵. Для некваліфікованих інвесторів документ встановлює ліміт на річний обсяг вкладень: до 600 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Індивідуальні підприємці та юридичні особи зможуть залучати до 1 млрд рублів на рік.

Хоча платежі на українські платформи приймаються через «Приват24», WebMoney, LiqPay, Visa та MasterCard, однак викладене вище вказує на складнощі, з якими стикаються автори проєктів. Зокрема, через банківські обмеження автори проєктів з інших країн не можуть збирати гроші на українських майданчиках. Крім того, й українські організації зазнають труднощів при отриманні грошей від іноземних благодійників.

Актуальною є дискусія стосовно захисту прав інтелектуальної власності авторів проєкту, який виставляється на краудфандинговій платформі. Чи можна копіювати без згоди автора та застосовувати його в іншому регіоні або країні? Закон України «Про авторське право і суміжні права»²⁰⁶ передбачає можливість захисту авторських прав, у тому числі і щодо проєкту, розміщеного на краудфандинговій платформі. Тому сама платформа не може претендувати на авторство поданих проєктів. Автори проєкту самі мають всі права на створений продукт, і вони самостійно визначаються із необхідністю захисту авторських прав цього продукту, що розміщується на веб-сайті.

Після завершення збору коштів автор проєкту — фізична чи юридична особа, має сплатити залежно від правил обраної краудфандингової платформи певну комісію, яка може відрізнитись: Kickstarter — 5 % від залучених коштів, «вся сума або нічого», 3–5 % комісії за транзакції; Indiegogo — 4 %

²⁰⁴ О привлечении инвестиций с использованием инвестиционных платформ и о внесении изменений в отдельные законодательные акты Российской Федерации: Федеральный закон от 02.08.2019 г. № 259-ФЗ. Официальный интернет-портал правовой информации [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.pravo.gov.ru>, 02.08.2019 (дата обращения: 21.01.2020). Название с экрана.

²⁰⁵ О порядке ведения реестра операторов инвестиционных платформ: Указание Банка России от 04.12.2019 г. № 5342-У // Официальный сайт Банка России [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.cbr.ru/>, 20.01.2020 (дата обращения: 21.01.2020). Название с экрана.

²⁰⁶ Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 р. за № 3792-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 13 (29.03.94). Ст. 64.

коштів, якщо проєкт закінчився успішно і 9 %, якщо не досягли своєї мети; 3 % на операційні збори; RocketHub — 4 % після успішного завершення кампанії або 8 % для частково зібраних коштів, 4 % на операційні витрати; FundRazr — 5 % для завершенної або незавершеної кампанії плюс 2,2 %, \$ 30 операційні витрати; GoGetFunding — 3,5 % незалежно від зібраної суми, 2,9 % на операційні витрати²⁰⁷.

Кошти, перераховані із краудфандингової платформи на рахунок автора проєкту, можуть, згідно із податковим законодавством деяких країн, оподатковуватися як дохід. Тому важливим аспектом є хто саме представляє проєкт — фізична особа чи громадська організація або благодійний фонд? Від цього залежить і їх оподаткування.

Українські правники вважають^{208, 209}, що, оскільки внески від благодійників не є доходом автора проєкту, їх потрібно розглядати як «дарунки» в розумінні ПК України²¹⁰. Тому порядок оподаткування доходу, отриманого платником податку як дарунок (або в результаті укладення договору дарування) від фізичних осіб, визначено п. 6 ст. 174 ПК України, згідно з яким кошти, майно, майнові чи немайнові права, вартість робіт, послуг, подаровані платнику податку, оподатковуються згідно з правилами, встановленими для оподаткування спадщини. Відповідно ставка податку на них буде становити: 5 % — для коштів від резидентів і 18 % — для коштів від нерезидентів. Хоча, наприклад, краудфандингова платформа «На старті» прямо вказує, що вони включають до видатків 8 %, а також податки, які перераховують до бюджету за авторів проєкту²¹¹.

Аналізуючи передовий досвід, слід відзначити позитивну практику, що склалася у Фінляндії, де була створена Мережа співпраці некомерційних організацій — Асоціація відповідального пожертвування (Vastuullinen Lahjoittaminen ry — VaLa). Вона сприяє розвитку фінської культури

²⁰⁷ 5 наиболее популярных сайтов для сбора средств на краудфандинговой основе. Сайт Kickstarter [Електронний ресурс]. Режим доступа: <https://kickstart.com.ua/5-naibolee-populyarnyh-saytov-dlya-sbora-sredstv-na-kraudfandingovoy-osnove> (дата обращения: 21.01.2020). Название с экрана.

²⁰⁸ Цвик Олександр. Регулювання краудфандингу в Україні та США [Електронний ресурс]. Режим доступа: <https://blog.liga.net/user/atsvyk/article/32690> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

²⁰⁹ Как краудфандинг регулируется украинским законом? Советы юриста. 19 сентября 2016 г. Сайт Checkpoint Business Media [Електронний ресурс]. Режим доступа: <https://ckp.in.ua/ru/articles/12411> (дата обращения: 21.01.2020). Название с экрана.

²¹⁰ Податковий кодекс України (ред. з 01.01.2017 р.): Закон України від 02.12.2010 р. за № 2755-VI. *Офіційний вісник України*. 2010. № 92 (10.12.2010) (частина 1). Ст. 3248.

²¹¹ Краудфандингова платформа № 1 Na-Starte (На старте) [Електронний ресурс]. Режим доступа: <https://www.facebook.com/nastarteukraine/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

збору пожертвувань і допомагає організаціям покращувати навички із залучення коштів як політично і релігійно незалежна мережа співпраці некомерційних громадських організацій. Метою Мережі є сприяння: етиці фандрайзингу; зміцненню суспільної довіри до збору коштів; відповідальному фінансуванню некомерційних організацій; належному управлінню в інтересах суспільства; заохочуванню і розвитку відповідального донорства культури шляхом здійснення впливу на громадську думку. Для збору коштів була підготовлена типова форма контракту з банками (фінською та шведськими мовами) на договір. Така форма призначена для щомісячних договорів про виплату для донорів і в разі необхідності вони мають звернутися до свого банку для отримання додаткової інформації²¹². Безумовно, є така потреба і у створенні подібних типових форм і для українських банків.

Автори проєктів для зручного управління ними, залежно від подальшої мети, можуть зареєструвати громадське об'єднання із статусом юридичної особи чи без такої і виступати представниками таких організацій або як фізичні особи — підприємці. Однак деякі платформи висувають лише вимогу до набуття особою повноліття²¹³.

Роблячи огляд літератури щодо краудфандингу, слід зазначити, що на книжки, видані у РФ, потрібно мати дозвіл на ввезення видавничої продукції, що має походження або виготовлена та/або ввозиться з території держави-агресора, тимчасово окупованої території України. Це, наприклад, стосується книжки «Краудфандінг. Як знайти гроші для вашої ідеї»²¹⁴.

Особливостями краудфандингу порівняно зі сталими формами залучення коштів для фінансування екологічних проєктів можна вважати такі:

- *соціальна спрямованість* екологічного проєкту можлива як із отриманням прибутку, так і без нього;
- *багатосуб'єктність* (масовість): до фінансування проєктів залучаються кошти великої кількості добровольців, які стають прихильниками за-

²¹² Pankkipalvelut ja säännölliset lahjoitukset [Electronic resource]. Access mode <https://www.vala.fi/varainhankinta-suomessa/lainsaadanto> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

²¹³ Краудфандингова платформа № 1 На-Старте (На старте) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.facebook.com/nastarteukraine/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

²¹⁴ Про видачу дозволів на ввезення видавничої продукції, що має походження або виготовлена та/або ввозиться з території держави-агресора, тимчасово окупованої території України [Електронний ресурс]: Наказ Державного комітету телебачення та радіомовлення України від 25.07.2018 р. за № 455. Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/FN044275?an=324&hide=true> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

хисту довкілля і передають інформацію про екологічні проекти іншим членам громади або через соціальні мережі;

- *базується на мікроінвестиціях*, бо краудфандинг — це технологія мікрофінансування, оскільки доброчинці, як правило, громадяни, можуть надати незначні кошти у соціальні проекти;
- *відкритість*: доброчинці можуть надавати свої зауваження та побажання щодо проекту і в такий спосіб його покращувати;
- *екстериторіальність*: знаходження доброчинця не тільки у місці реалізації проекту, а у майбутньому можливий і глобальний простір краудфандингової платформи для українських організацій;
- *мережевий принцип організації краудфандингової платформи*: кошти доброчинців залучаються шляхом встановлення взаємозв'язків у соціальних мережах або «з уст в уста»;
- *принцип дії соціального банку*, що акумулює, економлячи на посередниках: відпадає необхідність у фондах, які збирають гроші для того, щоб потім їх передати на конкурсних засадах за своїми правилами;
- *заощадливість*: економляться трансакційні витрати і тому більше коштів буде спрямовано на реалізацію проекту;
- *форма краудфандингового фінансування передбачає незначні суми соціальних інвестицій*, тому ризики краудфандингу не є високими;
- *упередження електронного шахрайства шляхом визначення максимальної суми проекту*, коли дозволяється збирати максимум 1 070 000 доларів США протягом 12-місячного періоду, а інвесторам вкладати лише дозволenu суму залежно від власного капіталу²¹⁵. Також на законодавчому рівні передбачено можливість зацікавленою особою (благодійником) перевірити легальну діяльність краудфандингової платформи через відповідний сайт;
- *розвиток технологічних інструментів автоплатежів* — дозволяє інтернет-користувачам займатися благодійністю без емоційного залучення: округлення рахунку в платіжних терміналах та магазинах;
- *економія коштів доброчинців*: якщо проект не реалізується, то кошти доброчинцям, як правило, повертаються без негативних наслідків для громадської організації, що мала мету його реалізовувати.

Термін «краудфандинг» законодавець використовує, однак відносини, які охоплюються цим терміном, в Україні на даний момент законодавчо не регулюються. Для наочності слід звернутися до блок-схеми (див. до-

²¹⁵ Jumpstart Our Business Startups Act, or JOBS Act, 05.04.2012 [Electronic resource]. Access mode <https://www.govtrack.us/congress/bills/112/hr3606/text> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

датов 2), яка за допомогою алгоритму розкриває процедуру публічного збору благодійних пожертв шляхом краудфандингу. І хоча за своєю правовою природою краудфандинг найбільше схожий із наданням послуг, пожертвуванням і даруванням, проте це не означає, що відносини у сфері краудфандингу повинні регулюватися нормами, які застосовуються до вказаних правових інститутів. Слід погодитись із пропозицією щодо того, що, якщо краудфандинг, який має безоплатну основу, може бути визнаний різновидом інституту дарування, а фінансування, що має оплатну основу, має унікальну правову природу, яка не дозволяє регулювати відносини даного типу вже діючими нормами права, то у зв'язку з цим, для регулювання відносин, що складаються у сфері краудфандингу, слід, напевно, виділити окрему главу у ЦК України²¹⁶ чи прийняти спеціальний закон.

²¹⁶ Клыкова М. А. Понятие и правовая природа краудфандинга. *Научное сообщество студентов: междисциплинарные исследования: сб. ст. по мат. XXXV междунар. студ. науч.-практ. конф. (18 декабря 2017 г., г. Новосибирск).* 2018. № 24(35). Режим доступа: [https://sibac.info/archive/meghdis/24\(35\).pdf](https://sibac.info/archive/meghdis/24(35).pdf) (дата обращения: 21.01.2020). Название с экрана.

ВИСНОВКИ І РЕКОМЕНДАЦІЇ

Міжгалузовий інститут краудфандингу несе нову ідеологію фінансування та збору коштів для вирішення, у тому числі й екологічних, проблем сьогодення! Але існують серйозні бар'єри для його використання в Україні: шахрайство; несумлінність позичальників у дотриманні умов фінансування; невирішені питання з оподаткуванням; низький рівень довіри суспільства.

Безумовно, правові новели несуть певні ризики та виклики суспільству. Щодо перших кроків екологічного краудфандингу, вони показали таке:

1. Цією інституцією намагаються скористатися виробники-забруднювачі, запропонувавши свої кошти авторам екологічних проєктів, що розміщуються на краудфандингових платформах. Якщо це громадська організація, то для неї є зрозумілою презумпція екологічної шкоди господарчої діяльності та необхідність мінімізації шкідливого впливу на довкілля²¹⁷, і тому вона не прийме таку допомогу від забруднювача. Фізичні особи, аматорські групи вважають таку підтримку цілком слушною для вирішення локальної екологічної проблеми.
2. Намагання фінансових установ приєднатися до краудфандингового процесу і нав'язати свої послуги.
3. Державне регулювання не стимулює цей рух, а знаходиться в очікуванні.
4. Зростає роль інтернет-відповідальності, адже у сучасних реаліях чим більше інтернет-прихильників, тим більше осіб, які можуть надати допомогу. В інтернет-середовищі існує поняття «бан» (англ. *Ban* — забороняти, оголошувати поза законом), тобто такий вид відповідальності, яка може тимчасово або постійно накладатися на інтернет-платформу або індивідуальних користувачів.
5. Постає питання про існування авторського права щодо оригінальності проєкту, тобто застосування екологічної ідеї в іншому регіоні без згоди авторів проєкту.

Узагальнивши результати проведеного дослідження, можна стверджувати, що краудфандинг як економічна, технологічна, фінансова та правова інновація активно знаходить свій попит у громадянському суспільстві України та продовжує розвиватися. Краудфандингові платформи стають

---

²¹⁷ Етичні принципи діяльності учасників Всеукраїнського екологічного руху «Хортицький Форум», прийняті з'їздом українських екологічних неурядових організацій 04.06.2005 р., м. Запоріжжя, о. Хортиця [Електронний ресурс]. Режим доступу: [greenworld.in.ua > files > docs](http://greenworld.in.ua/files/docs) (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

альтернативною формою фінансування екологічних проєктів для НПО та аматорських груп. Разом із тим існує нагальна потреба в прозорості діяльності еко-краудфандингових платформ та чіткій адаптованій загальноєвропейській та світовій практиці і термінології.

В Україні зроблено перші кроки для правового регулювання цієї інституції, але її розвиток буде залежати в майбутньому від своєчасних законодавчих ініціатив та позитивної судової практики, у тому числі і щодо належного захисту авторських прав поданих проєктів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативні акти

1. Деякі питання реалізації Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.05.2018 р. за № 292-р. *Урядовий кур'єр*. 2018. 05, 15.05.2018. № 90.
2. Податковий кодекс України (ред. з 01.01.2017 р.): Закон України від 02.12.2010 р. за № 2755-VI. *Офіційний вісник України*. 2010. № 92 (10.12.2010) (частина 1). Ст. 3248.
3. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 р. за № 3792-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 13 (29.03.94). Ст. 64.
4. Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України від 05.07.2012 р. за № 5073-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 25 (21.06.2013). Ст. 252.
5. Про визнання пластового руху та особливості державної підтримки пластового, скаутського руху [Електронний ресурс]: Закон України від 17.12.2019 р. за № 385-IX. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-20> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
6. Про внесення змін до деяких законів України щодо створення сприятливих умов для впровадження благодійних телекомунікаційних повідомлень: Закон України від 06.10.2016 р. за № 1664-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 47 (18.11.2016). Ст. 798.
7. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо створення сприятливих умов для впровадження благодійних телекомунікаційних повідомлень: Закон України від 06.10.2016 р. за № 1665-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 47 (18.11.2016). Ст. 799.
8. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 р. за № 4572-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 1 (04.01.2013). Ст. 1.
9. Про діяльність Правління Національного банку України щодо розвитку банківської системи та окремих нормативних актів з питань банківської діяльності [Електронний ресурс]: Рішення Національного банку України від 26.09.2018 р. за № 45-рд. Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/PB18162?an=263&hide=true> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
10. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 р. за № 2155-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 45 (10.11.2017). Ст. 400.

11. Про затвердження Концепції «КИЇВ СМАРТ СІТІ 2020»: Рішення Київської міської ради від 21.11.2017 р. за № 500/3507. *Хрещатик*. 2018. 01, 24. № 09.
12. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 р. за № 2297-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 34 (27.08.2010). Ст. 481.
13. Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 26.06.1997 р. за № 400/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 37. Ст. 237.
14. Про затвердження Міської програми «Електронне відкрите місто» м. Одеси на 2015–2018 роки [Електронний ресурс]: Рішення Одеської міської ради від 16.04.2015 р. за № 6508-VI. Режим доступу: https://ips.ligazakon.net/document/OD150116?an=8392&hide=true&snippet_id=snippet_95614 (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
15. Про звернення Київської міської ради до Президента України, Верховної Ради України та Національного банку України: Рішення Київської міської ради від 28.11.2017 р. за № 547/3554. *Хрещатик*. 2017. 12, 27. № 136.
16. Про молодіжні та дитячі громадські організації: Закон України від 01.12.1998 р. за № 281-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 1 (07.01.99). Ст. 2.
17. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України від 05.04.2001 р. за № 2346-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 29 (20.07.2001). Ст. 137.
18. Про рекламу: Закон України від 03.07.1996 р. за № 270/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 39 (24.09.96). Ст. 181.
19. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 р. за № 67-р. *Офіційний вісник України*. 2018. № 16 (23.02.2018). Ст. 560.
20. Про схвалення Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.05.2017 р. за № 504-р. *Офіційний вісник України*. 2017. № 63 (11.08.2017). Ст. 1913.
21. Про телебачення і радіомовлення: Закон України від 21.12.1993 р. за № 3759-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 10 (09.03.94). Ст. 43.
22. Про телекомунікації: Закон України від 18.11.2003 р. за № 1280-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 12 (19.03.2004). Ст. 155.
23. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 р. за № 2664-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 1 (04.01.2002). Ст. 1.

24. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. за № 435-IV. *Офіційний вісник України*. 2003. № 11 (28.03.2003). Ст. 461.

Судові справи

1. Постанова від 18.01.2018 № 917/1803/16 Харківського апеляційного господарського суду [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://verdictum.ligazakon.net/document/71738389> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
2. Рішення від 25.01.2017 р. № 917/1803/16 Господарського суду Полтавської області [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://verdictum.ligazakon.net/document/70448405?links_npa=T125073%20244 (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
3. Turkey's top court says Wikipedia ban is violation of rights, Daily News December 26 2019 [Electronic resource]. Access mode: <http://www.hurriyetdailynews.com/turkeys-top-court-says-wikipedia-ban-is-violation-of-rights-150322> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.

Література

1. Алексеев Н. В. Краудфандинг: от реализации частной инициативы к решению общественных проблем. *Бюллетень науки и практики*. 2016. № 10 (11). С. 271–277.
2. Архипов Е. Понятие и правовая природа краудфандинга. *Актуальные проблемы предпринимательского права*. М. : Стартап, 2015. Вып. 4. С. 18–27.
3. Васильчук І. Краудфандинг і краудінвестинг як фінансові інвестиції. *Ринок цінних паперів України*. 2013. № 11–12. С. 59–67.
4. Васильчук І. П. Краудфандинг як феномен постіндустріальної економіки. *Ефективна економіка* [Електронний ресурс]. 2013. № 11. Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2500> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
5. Все «за» и «против» краудфандинга. Эд револьвер REVOLVERLAB Jul 21, 2014 [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://revolverlab.com/vse-za-i-protiv-kraudfandinga/> (дата обращения: 21.01.2020). Название с экрана.
6. Главные принципы эффективного краудфандинга. Как правильно собирать деньги [Электронный ресурс] Sostav.ua. По материалам <http://forbes.ua> 19.09.2013. *Бизнес. Финансы*. Режим доступа: <https://sostav.ua/publication/glavnye-printsipy-effektivnogo-kraudfandinga-56931.html> (дата обращения: 21.01.2020). Название с экрана.
7. Голикова Анна. Ключевые аспекты функционирования краудфандинга [Электронный ресурс]. *Банкаўскі веснік*. Верасень. 2019. С. 33–43. Режим

- доступа: https://rep.polessu.by/bitstream/123456789/16778/1/Golikova_AS_Kliuchevye_aspekty%20funktsionirovaniia%20kraudfandinga.pdf (дата обращения: 21.01.2020). Название с экрана.
8. Дибя О., Гернего Ю. Краудфандинг: теорія та можливості використання в Україні. *Банківська справа*. 2015. № 1–2. С. 53–62.
  9. Клинов А. О. Правовое регулирование краудфандинга в России и за рубежом. *Закон*. 2018. № 2. С. 90–105.
  10. Клыкова М. А. Понятие и правовая природа краудфандинга. *Научное сообщество студентов: Междисциплинарные исследования: сб. ст. по мат. XXXV междунар. студ. науч.-практ. конф. (18 декабря 2017 г., г. Новосибирск)*. 2018. № 24(35). Режим доступа: [https://sibac.info/archive/meghdis/24\(35\).pdf](https://sibac.info/archive/meghdis/24(35).pdf) (дата обращения: 21.01.2020). Название с экрана.
  11. Коваленко Л. П., Колотова Н. Б. Краудфандінг — інструмент інтернет-маркетингу інноваційних туристичних проєктів. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 11 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://global-national.in.ua/issue-11-2016> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
  12. Коваленко Л. П., Колотова Н. Б. Соціальне підприємництво та краудфандінг — інструменти розвитку екологічного туризму. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. Вип. 3 (08). С. 142–146.
  13. Красномоєць В. А., Рой А. І. Сучасний стан та перспективи розвитку краудфандингу в Україні. *Сучасні підходи до управління підприємством: зб. наук. пр.* 2016. № 1 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://spr.fmm.kpi.ua/article/view/72884> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
  14. Краудінвестинг або краудфандинг: чи є перспективи розвитку в Україні? [Електронний ресурс]. *Народный Депутат*. 2013. № 95. Режим доступу: <http://nardep-journal.com/article/2013/95/KRAUDINVESTING-ABO-KRAUDFANDING-ChI-E-PERSPEKTIVI-ROZVITKU-V-UKRAINI> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
  15. Краудфандинг в криптовалюте в России предлагает Boomstarter, Правда.Ру 03.07.2018 [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.pravda.ru/news/crypto/1387953-crypto/> (дата обращения: 21.01.2020). Название с экрана.
  16. Краудфандинг — що це? [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.aleksandr.kz/samoobuchenie/kraudfanding-chto-eto.html#.VkJT_LbfhDIU (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
  17. Марченко О. С. Соціально-економічні умови та проблеми розвитку краудфандингу в Україні. *Вісник Національного університету «Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого»*. Сер.: Економічна теорія та право. 2014. № 2. С. 37–46. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnyua_etp_2014_2_6 (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

18. Мотовилов О. В. Феномен краудфандинга: исследование особенностей. *Вестник Санкт-Петербургского университета. Экономика*. 2018. Т. 34. № 2. С. 298–316.
19. Овчинникова А. Ю. Краудфандинг как популярный способ финансирования. *Международный научно-исследовательский журнал*. 2017. № 02 (56) Часть 3. С. 37. 40 с.
20. Олександр Козка. Гранти як джерело додаткового фінансування [Електронний ресурс] Uteka.ua — електронний сервіс. Режим доступу: <https://uteka.ua/ua/>: <https://uteka.ua/ua/publication/budget-13-byudzhetyudzhety-process-planirovanie-primenenie-kekr-54-granty-kak-istochnik-dopolnitelnogo-finansirovaniya> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
21. Петренко І. П., Козловська О. Ю. Фінансова підтримка проектів у сфері енергозбереження в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Сер.: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2017. Вип. 14(2). С. 65–68. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuimevscg_2017_14%282%29__15 (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
22. Попович Д. В., Назар Н. В., Савчин Н. В. Краудфандинг як новітній спосіб фінансування в Україні. *Молодий вчений*. 2018. № 10(2). С. 873–876 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/10/200.pdf> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
23. Посібник з Краудфандингу. Основи успішної компанії в редакції від 12.01.2018 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://dreamstarter.com.ua/ua/manual> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
24. Санін М. К. История развития краудфандинга. Классификация видов. Анализ перспектив развития и преимуществ. *Экономика и экологический менеджмент*. 2015. № 4. 57–63 с.
25. Саяпин С. П. К вопросу о правовой природе краудфандинга. *Вопросы российского и международного права*. 2019. Том 9. № 5А. С. 170–176.
26. Селихов Р. И. Краудфандинг, краудлендинг и экологический туризм. *Internetnauka: электрон. междисциплинарный науч. журн.* (2017–9) С. 38–41 [Электронный ресурс]. Режим доступа: 530-Текст статьи-1310-1-10-20180107 (дата обращения: 21.01.2020). Название с экрана.
27. Сенькина Ирина. Привлечение денежных средств общественными организациями. *Мозаика*. 2014. № 6 (98). сайт Mosaiikki ru [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://mosaiikki.info/lehdet_ru.php?id=2014_98_varainhankinta (дата обращения: 21.01.2020). Название с экрана.
28. Уголькова О. З. Оцінювання та державне регулювання систем краудфандингу в національній економіці: дис. ... канд. екон. наук 08.00.03 — економіка та управління національним господарством; Міністерство

- освіти і науки України; Національний університет «Львівська політехніка». Львів, 2019. 227 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/44827/3/dyser_ugolkova.pdf (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
29. Хау Дж. Краудсорсинг. Коллективный разум как инструмент развития бизнеса; пер. с англ. М. : Альпина Паблишер, 2012. 288 с.
30. Цвик Олександр. Регулювання краудфандингу в Україні та США [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://blog.liga.net/user/atsvyk/article/32690> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
31. Швальц Виктория. Германия вводит ограничения на Краудинвестинг. Портал крауд-серверов CROWDSOURCING.RU [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://crowdsourcing.ru/article/germaniya_vvodit_ogranicheniya_na_kraudinvesting?link=themelist (дата обращения: 21.01.2020). Название с экрана.
32. Шевченко Анастасія. Краудфандінг — нове джерело екофінансування [Електронний ресурс]. Сайт КліматІнфо. Режим доступу: <http://www.climateinfo.org.ua/content/kraudfanding-nove-dzherelo-eko-finansuvannya> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
33. Шевченко О. М., Казак О. О. Розвиток краудфандингу в умовах цифрової трансформації економіки України. *Ефективна економіка*. 2019. № 3. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6957> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
34. Weinberg С. Может ли Краудфандинг произвести революцию в правосудии? 26.06.2017, CROWDSOURCING.RU [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://crowdsourcing.ru/article/mozhet_li_kraudfanding_proizvesti_revolyuciyu_v_pravosudii_ (дата обращения: 21.01.2020). Название с экрана.
35. Epi Ludvik Nekaj. Forget the sharing economy, it's time for the crowd economy, Virgin, 2 October 2014 [Electronic resource]. Access mode: <https://www.virgin.com/entrepreneur/forget-the-sharing-economy-its-time-for-the-crowd-economy> (last accessed: 21.01.2020). Heading from the screen.
36. Nicholas P. Sullivan, You Can Hear Me Now: How Microloans and Cell Phones Are Connecting the World's Poor to the Global Economy (San Francisco: Jossey-Bass, 2007). 232 p.
37. PayPal дебетова електронна платіжна система. Консультації для споживачів — PayPal Pte. TOB [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.paypal.com/ua/webapps/mpp/home> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
38. The Netherlands a Crowdfunding Leader in Europe 2016. Holland trade and invest. [online] Доступно: <https://www.hollandtradeandinvest.com/latest/>

news/2016/april/05/the-netherlands-crowdfunding-leader-in-europe (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

39. Vassilis Hatzopoulos. *The Collaborative Economy and EU Law*, Oxford and Portland, Oregon, 2018, p. 320.

Електронні ресурси

Краудфандингові платформи

1. Краудфандингова онлайн-платформа соціальних ініціатив «Львівська Каса» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://kasa.lviv.ua/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
2. Краудфандингова платформа Airfunding [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.airfunding.net/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
3. Краудфандингова платформа Biggggidea (Велика Ідея) «Спільнокошт» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://biggggidea.com/projects/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
4. Краудфандингова платформа В/О/О/О/MERANG [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.boomerang.dk/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
5. Краудфандингова платформа Causes [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.causes.com/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
6. Краудфандингова платформа CrowdCulture [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://crowdculture.se/en/projects/solrosor-i-vaxjo> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
7. Краудфандингова платформа Crowdfunder [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.crowdfunder.com/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
8. Краудфандингова платформа CrowdJustice [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.crowdjustice.com/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
9. Краудфандингова платформа Crunchbase [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.crunchbase.com/organization/crowdfunding-hub> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
10. Краудфандингова платформа Facebook's Fundraiser (Збори коштів) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.facebook.com/fundraisers/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
11. Краудфандингова платформа Fundable [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.fundable.com/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

12. Краудфандингова платформа Fundly [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://fundly.com/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
13. Краудфандингова платформа GlobalGiving [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.globalgiving.org/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
14. Краудфандингова платформа «GoF» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://gof.org.ua/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
15. Краудфандингова платформа освітніх проєктів GoFundEd [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://gof.org.ua/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
16. Краудфандингова платформа GoFundMe [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.gofundme.com/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
17. Краудфандингова платформа Goteo [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.goteo.org/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
18. Краудфандингова платформа Indiegogo (Індієго) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.indiegogo.com/projects/ukraine-united#/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
19. Краудфандингова платформа Joby [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ioby.org/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
20. Краудфандингова платформа Kikstarter (Кікстартер) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.kickstarter.com/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
21. Краудфандингова платформа Medstartr (Медстарт) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.medstartr.com/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
22. Краудфандингова платформа Mg (Мой город) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mg.od.ua/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
23. Краудфандингова платформа № 1 Na-Starte (На старте) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.facebook.com/nastarteukraine/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
24. Краудфандингова платформа NESCAFE Idea-X, сайт Nestle [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.nestle.ua/csv/case-studies/pescafe-idea-x> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
25. Краудфандингова платформа OpenIDEO [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.openideo.com/approach> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
26. Краудфандингова платформа Patreon (Патреон) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.patreon.com/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

27. Краудфандингова платформа Peoplesproject [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.peoplesproject.com/#all-categories> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
28. Краудфандингова платформа Plumfund [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.plumfund.com/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
29. Краудфандингова платформа Prometheus краудфандинг [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://prometheus.org.ua/donate/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
30. Краудфандингова платформа Smallknot [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.businessinsider.com/smallknot-support-your-favorite-small-biz-with-cash-2012-3> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
31. Краудфандингова платформа Talaka (Талакошт) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.talaka.org/hello> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
32. Краудфандингова платформа Thrinacia [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.thrinacia.com/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
33. Краудфандингова платформа Ubb (Українська біржа благодійності) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ubb.org.ua/uk/#> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
34. Краудфандингова платформа Ulej (Улей) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ulej.by/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.
35. Краудфандингова платформа Ulule [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.ulule.com/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

ГЛОСАРІЙ

Автор проєкту, реципієнт, фандрайзер — особа, що заявлена як автор і юридичний власник проєкту, опублікованого на інтернет-платформі для його підтримки шляхом збору грошей, ідей, ресурсів і т.ін.

Адреса Ай-Пі (IP-адреса) — ідентифікатор (унікальний числовий номер) мережевого рівня, що використовується для адресації комп'ютерів чи пристроїв у мережах, які побудовані з використанням протоколу ТСП/IP (н-д Інтернет). У мережі Інтернет потрібна глобальна унікальність адреси, у разі роботи в локальній мережі — у межах мережі.

Акцепт — повне і безумовне прийняття публічної оферти шляхом вчинення дій щодо здійснення грошового переказу за допомогою платіжних форм та засобів, розміщених на краудплатформі, а також шляхом перерахування грошових коштів на розрахунковий рахунок автора проєкту через установи банків.

Аутсорсинг — передача компанією частини її завдань або процесів стороннім виконавцям на умовах субпідряду.

Безповоротна фінансова допомога — сума коштів, передана платнику податків згідно з договорами дарування, іншими подібними договорами або без укладення таких договорів.

Бенефіціар — набувач благодійної допомоги (фізична особа, неприбуткова організація або територіальна громада), що одержує допомогу від одного чи декількох благодійників для досягнення цілей, визначених Законом України «Про благодійну діяльність та благодійні організації».

Благодійна діяльність — пов'язана з наданням допомоги та підтримки тим, хто її потребує, виходячи із загальнолюдських принципів гуманності та взаємодопомоги, яка здійснюється виключно безкорисливо (без мети одержання прибутку чи іншої вигоди).

Благодійна організація — юридична особа приватного права, установчі документи якої визначають благодійну діяльність в одній чи кількох сферах, визначених законодавством, як основну мету її діяльності.

Благодійна програма — комплекс благодійних заходів у сферах, визначених Законом України «Про благодійну діяльність та благодійні організації».

Благодійне пожертвування — безоплатна передача благодійником засобів у власність благодійного фонду для досягнення певних, заздалегідь обумовлених цілей благодійної діяльності, відповідно до договору та Законом України «Про благодійну діяльність та благодійні організації».

Благодійне телекомунікаційне повідомлення — ініційоване з кінцевого обладнання абонента голосове, текстове повідомлення, набір певного номера, використання сигналів тонового набору, які зафіксовані обладнанням оператора телекомунікацій на телефонний номер, виділений для збору коштів на цілі благодійної діяльності. У разі направлення (здійснення) абонентом благодійного телекомунікаційного повідомлення оператор телекомунікацій зобов'язаний перерахувати попередньо передплачені абонентом, але не використані ним кошти за телекомунікаційні послуги (аванс) у межах невикористаного залишку відповідній неприбутковій організації, у тому числі благодійній організації (крім політичних партій і кредитних спілок), або територіальній громаді на цілі благодійної діяльності у строк та відповідно до умов, визначених договором.

Благодійний краудфандинг — збір грошових коштів у осіб без будь-якої прямої матеріальної віддачі благодійникам.

Благодійний фонд — юридична особа, головною метою якої є благодійна діяльність.

Благодійник — дієздатна фізична особа або юридична особа приватного права (у тому числі благодійна організація), яка добровільно здійснює один чи декілька видів благодійної діяльності.

Благодотримувач — адресат благодійної допомоги або пожертвування від благодійників.

Блокчейн — зростаючий список записів так званими блоками, пов'язаними із використанням криптографії. Кожен блок містить криптографічний хеш попереднього блоку, мітку часу і дані про транзакції (як правило, представлені у вигляді дерева Меркла).

Венчурна благодійність — надання ресурсів неурядовим організаціям, які мають великий потенціал просувати й реалізовувати соціальні інновації для розв'язання актуальних суспільних проблем.

Венчурне (ризиковане) підприємство — як правило, мале підприємство, яке спеціалізується на наукових дослідженнях, інженерних розробках, створенні та впровадженні нововведень і пов'язане з високим ступенем ризику.

Венчурна філантропія — об'єднує концепцію і методи венчурного бізнесу з цілями філантропів, спрямована на те, щоб за допомогою фінансових ресурсів і нематеріальної підтримки побудувати сильні соціальні організації і проекти. Соціальні інвестиції і гранти спрямовуються в ті стартапи та сфери застосування, які змінюють життя людей на краще (боротьба з бідністю, охорона навколишнього середовища, освіта, охорона здоров'я).

Венчурний бізнес — ризикований науково-технічний чи технологічний бізнес, є похідним від науки, фундаментальної та прикладної, і з'явився як вимога економічного розвитку як відсутня ланка між наукою і виробництвом.

Виконавець проєкту — фізична особа-підприємець та/або неприбуткова організація, з якою організація укладає угоду і яка зобов'язується реалізувати проєкт відповідно до укладеного договору. Виконавець проєкту може бути автором проєкту або представляти останнього.

Віртуальний рахунок — призначений тільки для проведення фінансових операцій в мережі Інтернет, тому перевести кошти в готівку у банкоматах і відділеннях банку не можна.

Внесок — грошова сума, яка вноситься доброчинцем на спеціально створений банківський рахунок краудплатформи з метою її подальшого перерахування на користь обраного доброчинцем проєкту.

Грант — одноразова безповоротна цільова виплата фізичним і юридичним особам грошової суми або дарування обладнання, приміщення (як правило, з власних коштів та майна) громадянами і юридичними особами, у тому числі іноземцями, а також міжнародними організаціями, для проведення наукових досліджень, впровадження енерго- та ресурсозберігаючих технологій, вжиття заходів екологічної безпеки та ліквідації наслідків екологічних катастроф, виконання творчих робіт, видання творів художньої, наукової, освітньої, образотворчої, медичної та іншої літератури тощо.

Грантова угода — угода між донором або виконавцем та реципієнтом про передачу фінансових ресурсів (грантів) у національній чи іноземній валюті в рамках проєкту (програми).

Громадське об'єднання — добровільне об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних та інших інтересів.

Договір про надання субгранту — укладається між основним реципієнтом та субреципієнтом, у якому можуть визначатися обсяги субгранту та напрямки його використання.

Дарування — за договором дарувальник передає або зобов'язується передати в майбутньому обдаровуваному безоплатно майно (дарунок) у власність.

Державне регулювання краудфандингової діяльності — забезпечення створення сприятливих умов для розвитку краудфандингової діяльності, а саме: створення та підвищення ефективності діяльності краудфандингових платформ, легалізація доходів авторів краудфандингових проєктів, мотивування індивідуумів до участі у краудфандингових проєктах тощо.

Доброчинна, благодійна діяльність — діяльність, пов'язана з наданням допомоги та підтримки тим, хто її потребує, виходячи із загальнолюдських принципів гуманності та взаємодопомоги, яка здійснюється виключно безкорисливо (без мети одержання прибутку чи іншої вигоди).

Донор проекту — особа, що бажає та підтримує певний проект.

Дофінансування краудфандингового проекту — здійснює донор, що знаходиться у агентських відносинах із краудфандинговою компанією, є формою додаткової підтримки (кратне збільшення суми зібраних коштів; на певну грошову величину; визначений відсоток від суми заявленого проекту) із метою зміцнити практику фінансування значущих суспільних ініціатив шляхом краудфандингу.

Електронний бізнес (Е-бізнес, І-бізнес, e-Business, Інтернет-бізнес) — бізнес-модель, в якій бізнес-процеси, обмін бізнес-інформацією і комерційні транзакції автоматизуються за допомогою інформаційних систем; тому значна частина рішень використовує Інтернет-технології для передачі даних і надання Web-сервісів.

Ескроу-рахунок (англ. *Escrow*) — спеціальний умовний рахунок, на якому зберігаються майно, документи або грошові кошти до настання певних обставин чи виконання певних зобов'язань. Послуги з відкриття ескроу-рахунків у світовій практиці можуть надавати банки, юридичні компанії, спеціалізовані фірми або інші ескроу-агенти.

Ефективний альтруїзм — філософія і соціальний рух, що використовують факти та докази для визначення найбільш ефективних способів зробити світ кращим, переважна частина ефективних альтруїстів фокусується на благодійності.

Загальнодоступні дані — інформація (у тому числі персональні дані), до якої фізична особа — власник цих даних, надала доступ необмеженому колу осіб (у т.ч. шляхом публікації на будь-якому інтернет-сайті без обмеження доступу до цих даних) або на які відповідно до угоди й/або чинного законодавства України не поширюється вимога дотримання конфіденційності.

Івент-проект — подія, описана у вигляді задуму, представлена у вигляді плану, з обґрунтуванням та економічними розрахунками і втілена у форму спеціального заходу, що слугує цілям маркетингу.

Коворкінг (колективний офіс) — модель організації роботи людей, найчастіше фрилансерів, із різним типом зайнятості у єдиному робочому просторі.

Контент — все, що є присутнім на сайті: текстовий зміст, зображення, аудіо-, відео- та інші файли будь-яких розширень.

Корпоративна соціальна відповідальність — відповідальність підприємства за прямий та опосередкований вплив на економічну, екологічну та соціальну системи, в які воно вбудоване.

Краудвотинг (народне голосування) — використовується, наприклад, при складанні рейтингів або нагородженні народними преміями.

Краудінвестинг, акціонерний краудфандинг — альтернативний фінансовий інструмент для залучення капіталу в стартапи і підприємства малого бізнесу від широкого кола мікроінвесторів.

Краудкастинг — пошук людей та організацій, здатних вирішити поставлені інноваційні завдання.

Краудлендинг — онлайн-кредитування фізичними особами інших фізичних осіб або компаній через інтернет-ресурси.

Крауд-маркетинг — ретельний аналіз цільової аудиторії для будь-якого об'єкта маркетингу, що позиціонується в соціальних мережах, блогах, форумах певної тематики, а також в анкетах і сервісах відповідей, робота з метою популяризації товару або послуги у різноманітних спільнотах інтернету.

Краудсорсинг — мобілізація людських ресурсів за допомогою інформаційних технологій (крауд-платформи) з метою вирішення завдань, що стоять перед бізнесом, державою і суспільством у цілому.

Краудстормінг — пошук у середовищі споживачів продукту або пропозицій, які можуть поліпшити його якість і споживчі властивості.

Краудтестинг — залучення до завдань забезпечення якості та безпечності продукту широкого кола осіб для використання їх творчих здібностей, знань і досвіду за типом субпідрядної роботи на добровільних засадах із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій (крауд-платформи).

Крауд-технології — це набір ефективних інструментів, що працюють за принципом внесення посиленого внеску невизначеним колом осіб у суспільно значущу справу або для виробництва будь-якого продукту, розробки чи впровадження послуги.

Краудфандинг — використання невеликих грошових сум, отриманих від великої кількості фізичних осіб або організацій через онлайн-платформу, для фінансування проєкту, бізнесу, особистого кредиту або інших потреб.

Краудфандингова платформа — майданчик, який використовується для розміщення і просування відповідних проєктів в інтернеті, що являє собою спеціалізований сервіс для розміщення ідей та забезпечує юридичний, логістичний і фінансовий супровід проєкту.

Краудфандинговий проєкт — обмежена у термінах діяльність одного або кількох авторів проєкту (реципієнтів), що полягає у розміщенні

інформації про проєкт на краудфандинговому інтернет-ресурсі з метою одержати певну визначену суму коштів від значної кількості донорів з фінансовою, матеріальною винагородою або без неї.

Криптовалюта — нематеріальний цифровий актив, що визначає одиниці цінності, безпосереднє право власності на які фіксується згідно із записами в розподіленому реєстрі транзакцій (блокчейні). Для функціонування криптовалюти потрібне спеціалізоване програмне забезпечення, що створює нові блоки за допомогою криптографічних механізмів (proof-of-work, proof-of-stake).

Мережа — розширена група людей зі схожими інтересами, що взаємодіють один з одним і підтримують неформальний контакт з метою взаємної підтримки і допомоги.

Меценатська діяльність — благодійна діяльність у сферах освіти, культури та мистецтва, охорони культурної спадщини, науки і наукових досліджень, яка здійснюється у порядку, визначеному законодавством.

Модератор краудфандингової платформи — працівник, що відповідає за її функціонування.

Момент акцепту — дата здійснення грошового переказу та/або зарахування коштів на банківський розрахунковий рахунок благодійної організації.

Муніципальний грант — цільова безповоротна фінансова допомога, що надається з міського бюджету неприбутковій організації повноважним на те органом місцевого самоврядування, у порядку, визначеному положенням, відповідно до договору, за яким неприбуткова організація має здійснити комплекс заходів, виконати роботи чи надати послуги в інтересах третіх осіб, відповідно до цілей та завдань організації, в обсягах, необхідних для реалізації проєкту чи програми неприбуткової організації та визначених договором.

Нагороди (або винагороди) — подарунки, які обіцяє автор проєкту всім, хто перерахує кошти на підтримку краудфандингового проєкту.

Некомерційні організації — непідприємницькі товариства, громадські об'єднання, благодійні, творчі спілки.

Неприбуткова організація (непідприємницька організація, некомерційна організація), НПО — юридична особа, метою діяльності якої не є отримання прибутку для його наступного розподілу між учасниками цієї організації та яка внесена до реєстру неприбуткових організацій.

Нетворкінг (корисні зв'язки) — соціальна і професійна діяльність, спрямована на те, щоб за допомогою кола друзів і знайомих, які працюють або мають зв'язки в тій чи іншій сфері, максимально швидко та ефективно вирішувати складні життєві завдання і бізнес-питання (приклад: знаходити

клієнтів, залучати інвесторів). Його суть полягає у вибудовуванні довірчих і довгострокових відносин з людьми і наданні взаємодопомоги.

Обліковий запис (*англ. аккаунт*) — збережена у комп'ютерній системі сукупність даних про користувача, необхідна для його розпізнавання (аутентифікації) і надання доступу до його особистих даних та налаштувань.

Опис краудфандингового проєкту — текст, що пояснює цілі, завдання і мету проєкту, які автор сподівається здійснити, якщо йому нададуть фінансову підтримку.

Персональні дані — відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована.

Пожертва — дарування нерухомих та рухомих речей, зокрема грошей та цінних паперів, особам, встановленим ч. 1 ст. 720 ЦК України, для досягнення ними певної, наперед обумовленої мети, тобто призначена для користування невизначеною кількістю осіб і має конкретне призначення.

Право інтелектуальної власності — право особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності або на інший об'єкт права інтелектуальної власності.

Проєкт краудплатформи — ідея, оформлена належним чином і опублікована в інтернеті для збору грошей для її реалізації.

Публічна оферта про надання благодійного пожертвування (безоплатної передачі майна, грошових засобів) у загальнокорисних (благодійних) цілях — чинна пропозиція особи чи організації, розміщена на краудплатформі, про надання благодійного пожертвування, звернена до необмеженого кола осіб, у тому числі до благодійників.

Публічний збір благодійних пожертв — добровільний збір цільової допомоги у формі коштів або майна серед невизначеного кола осіб, зокрема з використанням засобів електронного зв'язку або телекомунікації, у тому числі благодійного телекомунікаційного повідомлення, для досягнення цілей, визначених законодавством.

Роялті (вид краудінвестингу) — включає нефінансову винагороду у вигляді різних форм заохочень або частку доходу від прибутку проєкту, пов'язаного із творчістю, мистецтвом, інтелектуальною власністю.

Система краудфандингу — поєднання діяльності суб'єктів краудфандингу, тобто авторів проєкту та донорів (спонсорів) проєкту, завдяки краудфандинговим платформам та іншим інтернет-ресурсам з метою акумулювання коштів для реалізації інноваційних, бізнес- та соціальних проєктів.

Соціальна мережа — онлайн-платформа, яку люди використовують для спілкування, створення соціальних відносин з іншими людьми, які мають схожі інтереси або офлайн-зв'язки.

Соціальне підприємництво — використання стартапів та інших засобів підприємництва для розробки, фінансування і реалізації рішень соціальних, культурних або екологічних проблем.

Соціальний проєкт неприбуткової організації — комплекс взаємопов'язаних у просторі та часі заходів організаційного, економічно-фінансового та іншого характеру, спрямованих на вирішення чи пом'якшення соціальної проблеми, розроблений силами неприбуткової організації і поданий на розгляд конкурсної комісії для отримання муніципального гранту. Загальна тривалість реалізації проєкту не повинна перевищувати одного бюджетного року.

Соціальний мотив — усвідомлене людиною спонукання до діяльності, що ґрунтується на системі соціальних відносин.

Спонсорство — добровільна матеріальна, фінансова, організаційна та інша підтримка фізичними та юридичними особами будь-якої діяльності з метою популяризації виключно свого імені, найменування, свого знаку для товарів і послуг.

Стартап, стартап-компанія — нещодавно створена компанія (можливо, ще не зареєстрована офіційно, але планує стати офіційною), що будує свій бізнес на основі інновацій або інноваційних технологій, не вийшла на ринок або почала на нього виходити і що володіє обмеженими ресурсами.

Стафф пікс (вибір редакції) — добірка найкращих проєктів, які потрапляють на головну сторінку краудфандингової платформи.

Сторони у договорі пожертви — фізичні та/або юридичні особи, держава Україна, територіальні громади.

Субгрант — частина гранту, що надається основним реципієнтом субреципієнту на безоплатній та безповоротній основі (безповоротна фінансова допомога) для здійснення цільових заходів у рамках проєкту (програми).

Таргетинг — спеціальний рекламний механізм, який дозволяє виділити з усієї аудиторії тільки цільову та показати рекламу саме їй.

Термін збору — визначений час, на який проєкт виставляється на краудплатформі і збирає кошти за допомогою краудфандингу.

Файли Cookie (англ. HTTP-cookie) — у комп'ютерній термінології поняття, що використовується для опису інформації у вигляді текстових або бінарних даних, отриманих від веб-сайту на веб-сервері, яка зберігається у клієнта, тобто браузера, а потім відправлена на той самий сайт, якщо його буде повторно відвідано. Таким чином веб-сервер помічає браузер користувача при відвідуванні.

Фандрейзинг (збір коштів) — процес залучення грошових коштів та інших ресурсів (людських, матеріальних, інформаційних тощо), які органі-

зація не може забезпечити самостійно та які є необхідними для реалізації певного проєкту або своєї діяльності в цілому.

Філантропія — любов до людей, доброзичливе ставлення до людини взагалі, благодійність, жертвування своїм часом, грошима, репутацією задля благочинності, заступництва нужденних, людинолюбства, безкорисливої допомоги.

Фонд благодійний — громадська некомерційна організація, заснована фізичними або юридичними особами на основі добровільних майнових внесків, що володіє професійними технологіями благодійної діяльності і має на меті фінансувати благоотримувачів з власних або залучених коштів.

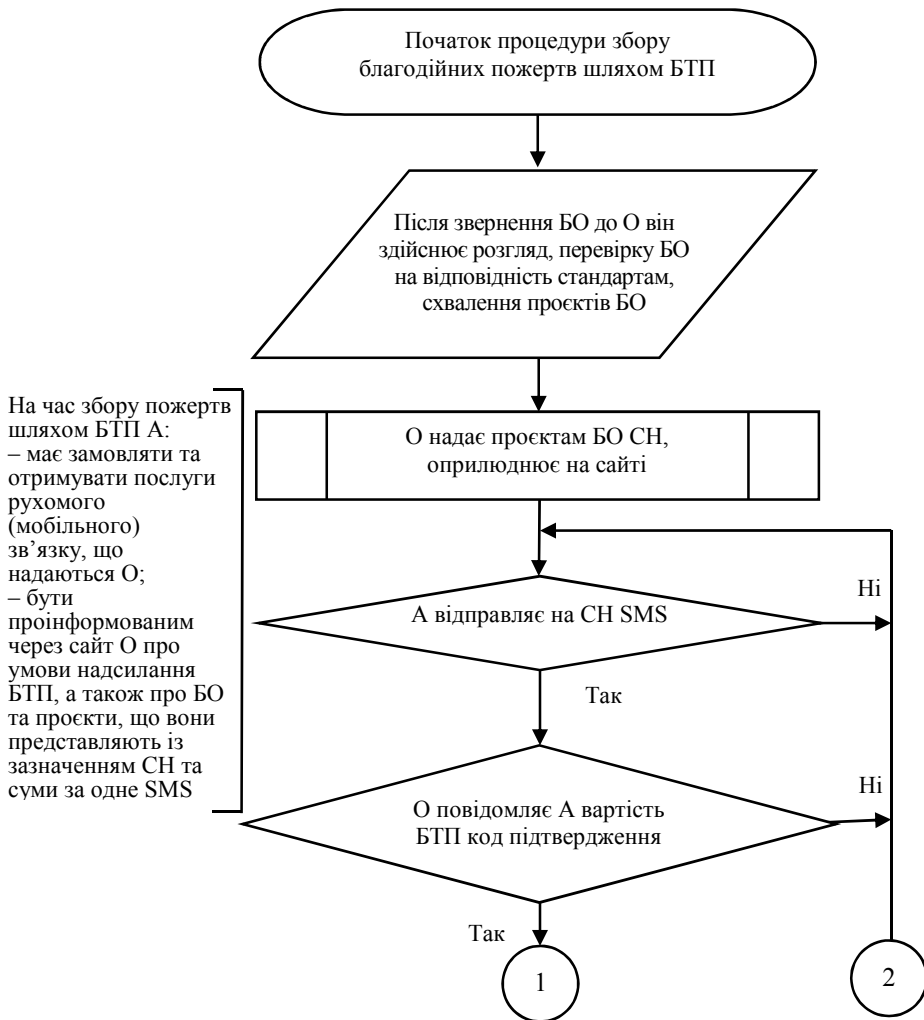
Цифрова економіка (веб-, інтернет-економіка, електронна економіка) — економічна діяльність, основана на цифрових технологіях, пов'язана з електронним бізнесом та електронною комерцією, виробництвом, реалізацією і постачанням продуктів через комп'ютерні мережі. Розрахунки за послуги і товари цифрової економіки здійснюються найчастіше електронними грошима.

ДОДАТКИ

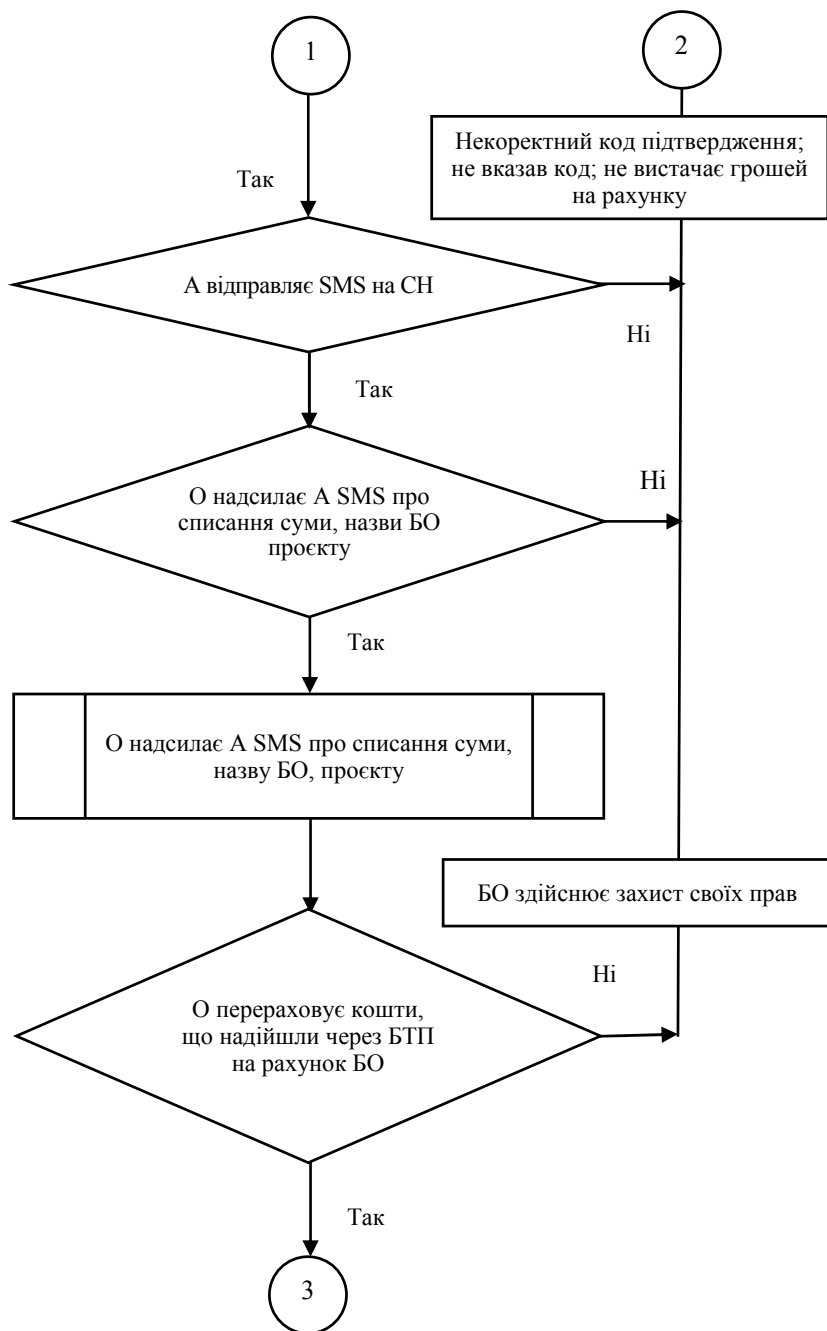
Додаток 1

Блок-схема — Процедура публічного збору благодійних пожертв із використанням благодійного телекомунікаційного повідомлення

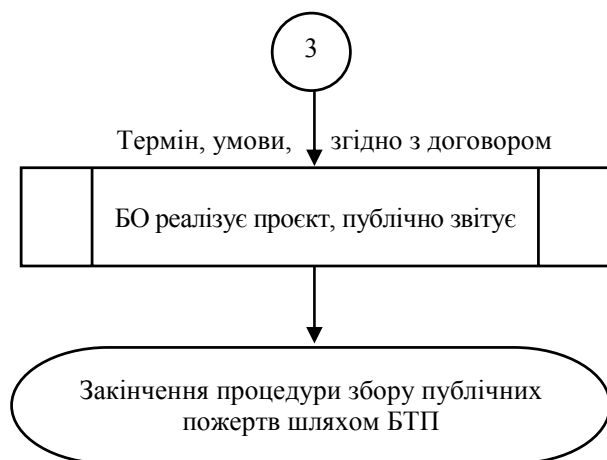
Скорочення на блок-схемі: Абонент (А); Благодійна організація (БО); Благодійне телекомунікаційне повідомлення (БТП); Оператор (О); Скорочений Номер (СН)

Продовження блок-схеми дод. 1

Продовження блок-схеми дод. 1

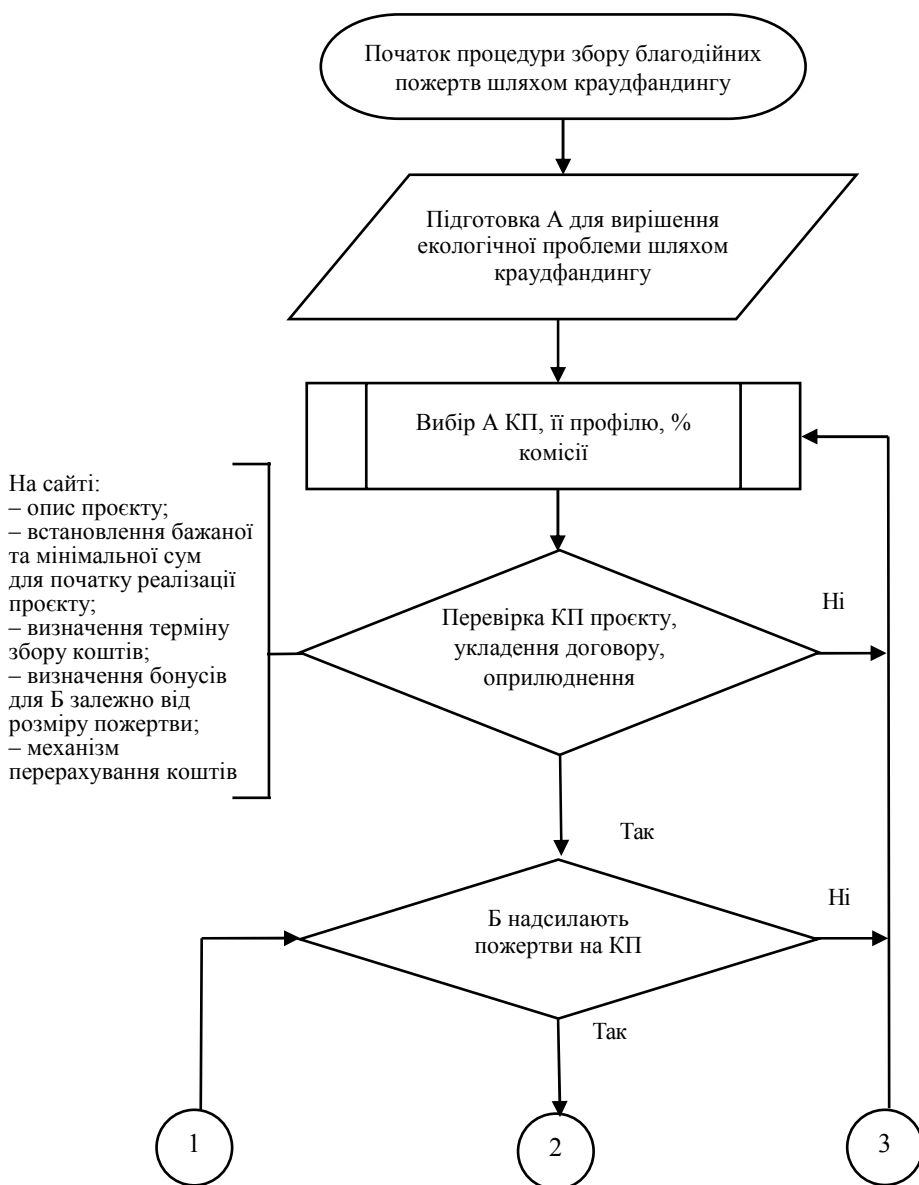

Примітка. Сформовано автором на підставі таких джерел: Договору приєднання щодо виконання благодійного телекомунікаційного повідомлення ТОВ «ТриМоб», Кодексу поведінки VEON, Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо створення сприятливих умов для впровадження благодійних телекомунікаційних повідомлень».

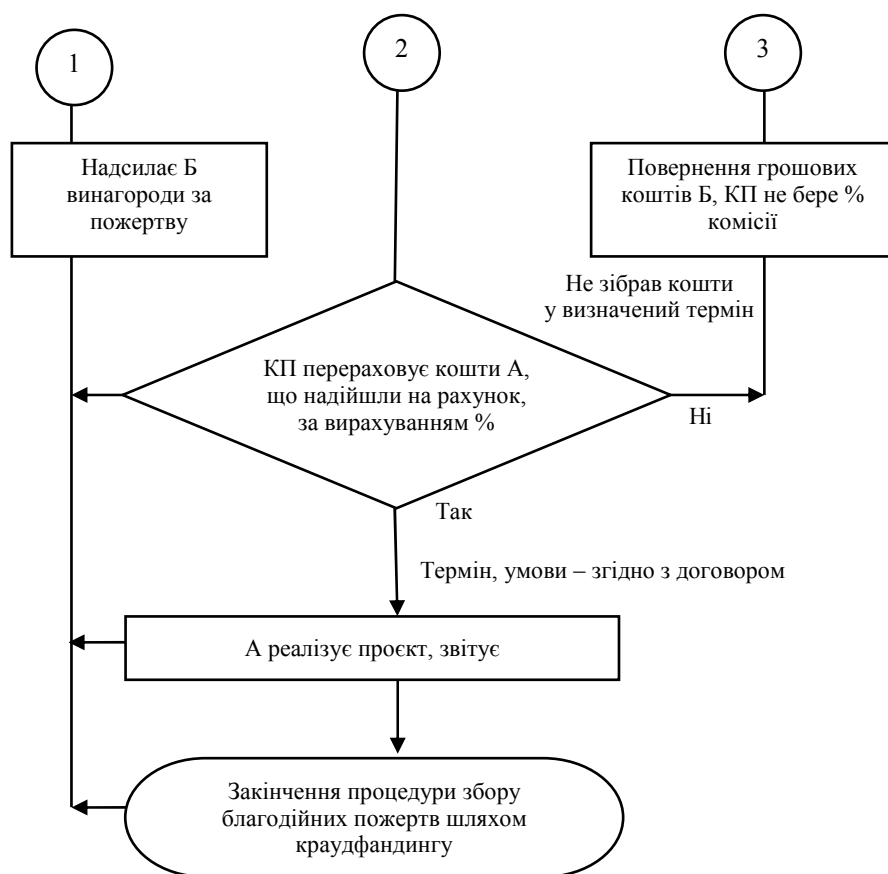
Додаток 2

Блок-схема — Процедура публічного збору благодійних пожертв шляхом краудфандингу

Скорочення на блок-схемі: Автор проєкту (А); Благодійник (Б); Краудфандингова платформа (КП)

Продовження блок-схеми дод. 2

Примітка. Сформовано автором на основі таких джерел: аналізу краудфандингових платформ: Biggggidea «Спільнокошт», Mg (Мой город), Kikstarter, Ubb (Українська біржа благодійності) та ін.

Додаток 3. Договір публічної оферти

Договір публічної оферти Культурного Хабу²¹⁸

Публічна оферта про надання благодійного пожертвування (безоплатної передачі майна, грошових засобів в загальнокорисних (благодійних) цілях).

Ця оферта, адресована невизначеному колу фізичних та юридичних осіб (далі іменовані «Благодійник») — відвідувачам сайту I Cultural Business Hub, в мережі Інтернет: <https://culturalhub.org> (далі — Сайт), і є офіційною і публічною пропозицією:

фізична особа-підприємець Дьяков Демьян Михайлович, місце реєстрації: 49100, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Генерала Грушевого, б. 12, кв. 26, який діє на підставі запису в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців № 2 224 000 0000 097770 від 02.02.2015 р., що діє на підставі Статуту, укласти договір про благодійну пожертву (далі — Договір), предмет та істотні умови якого вказані нижче:

1. Терміни та визначення:

Публічна Оферта — чинна пропозиція Організації, розміщена на Сайті, про надання благодійного пожертвування, звернена до необмеженого кола осіб, у тому числі Благодійника.

Акцепт — повне і безумовне прийняття Публічної оферти шляхом вчинення дій щодо здійснення грошового переказу за допомогою платіжних форм та засобів, розміщених на Сайті, а також шляхом перерахування грошових коштів на розрахунковий рахунок Організації через установи банків. Моментом Акцепту є дата здійснення грошового переказу та/або зарахування коштів на банківський розрахунковий рахунок Організації.

Благодійна пожертва — безоплатна передача Благодійником засобів у власність Організації для досягнення певних, заздалегідь обумовлених цілей діяльності, відповідно до Договору та Закону України «Про громадські об'єднання».

2. Предмет договору:

Предметом цього договору є безоплатна і добровільна передача Благодійником у власність Організації грошових коштів шляхом здійснення добровільних пожертвувань на здійснення статутної діяльності Організації.

Благодійник самостійно визначає розмір благодійного пожертвування.

Предметом цього Договору не є отримання прямо чи опосередковано прибутку жодній зі сторін Договору.

²¹⁸ Договір публічної оферти Культурного Хабу. Сайт «I Cultural Business Hub» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://culturalhub.org/charity> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

3. Акцепт Оферти означає, що Благодійник згоден з усіма його положеннями, він ознайомлений зі Статутом Організації, який розміщений в електронному вигляді на Сайті Організації, він повною мірою усвідомлює і згоден з предметом Договору, з метою публічного збору пожертв і з правом Організації використовувати частину Благодійної пожертви Благодійника на адміністративні витрати Організації, в розмірі не більшому, ніж це передбачено законодавством України.

4. Благодійник і Організація, керуючись ст. 207, ч. 2 ст. 639, ст.ст. 641, 642 Цивільного кодексу України, погоджуються, що з моменту Акцепту Договір вважається укладеним у письмовій формі. При цьому Сторони погоджуються, що недодержання сторонами письмової форми правочину, не означає його недійсність.

5. Права та обов'язки Організації:

5.1. Організація має право:

- Отримувати Благодійні пожертви і використовувати їх відповідно до предметів та умов цього Договору;
- Без погодження з Благодійником змінювати напрямки використання пожертви в межах Статутної діяльності Організації;
- Без погодження з Благодійником використовувати частину Благодійної пожертви на адміністративні витрати Організації, в розмірі не більшому, ніж це передбачено законодавством України.

5.2. Організація зобов'язана:

- У разі використання пожертви всупереч цілям цього Договору, повернути грошові кошти Благодійникові за його письмовою заявою.

6. Права Благодійника:

- Здійснювати контроль за цільовим використанням благодійного пожертвування;

7. Місце проведення публічного збору коштів:

Публічний збір пожертв проводиться на території будь-якої з країн світу. Безпосередня діяльність Організації, що стосується публічного збору пожертв за Договором, проводиться за місцезнаходженням Організації.

8. Термін збору коштів:

Публічний збір пожертвувань триває до моменту ліквідації Організації, якщо інший термін не буде визначений Організацією.

9. Порядок використання благодійних пожертвувань:

Використання зібраних за Договором Благодійних пожертв проводиться у відповідності з цілями діяльності Організації. Організація розпоряджається Благодійними пожертвами на власний розсуд. Отримані Організацією

Благодійні пожертви можуть бути повернуті Благодійникові виключно у випадках, передбачених законодавством України. Відповідальність сторін за порушення цього Договору або порядку використання Благодійних пожертв передбачено вимогами чинного законодавства України.

10. Благодійник або уповноважені ним особи мають право здійснювати контроль за цільовим використанням благодійного пожертвування.

11. Порядок загального доступу до фінансових звітів Організації:

Доступ до фінансових звітів Організації здійснюється Благодійником за його письмовою заявою.

Інша інформація представляється Організацією у порядку і в терміни, передбачені законодавством України.

12. Всі витрати по сплаті сум (комісій), пов'язаних з перерахуванням і зарахуванням пожертвування, несе Благодійник.

13. Благодійник, шляхом здійснення Акцепту підтверджує, що він ознайомлений і згоден з умовами Додатка № 1 до цього Договору щодо збору та обробки персональних даних.

14. Благодійник згоден з тим, що після внесення інформації про себе під час здійснення Благодійного пожертви, підписки на новини Організації або реєстрації на Сайті на електронну адресу або контактний номер телефону Благодійника Організацією можуть направлятися листи та повідомлення, у тому числі рекламного характеру, і крім того Організація має право, без згоди із Благодійником, опублікувати на Сайті або в будь-якому засобі масової інформації прізвище, ім'я та по батькові або назву Благодійника, як Благодійника Організації. Разом з тим, Організація зобов'язується не передавати електронну адресу та іншу інформацію про благодійників третім особам за виключенням випадків передбачених діючим законодавством України.

Додаток 3.1. Згода на обробку персональних даних шляхом акцепту публічної оферти про надання благодійного пожертвування

Додаток № 1
до Договору пожертвування, укладеного Благодійником
з ФОП Дьяков Дем'ян Михайлович

ЗГОДА

на обробку персональних даних шляхом Акцепту публічної оферти про надання благодійного пожертвування, що розміщена на Сайті I Cultural Business Hub в мережі Інтернет: <https://culturalhub.org/>, відповідно до Закону України «Про захист персональних даних» від 1 червня 2010, № 2297-VI надаю згоду I Cultural Business Hub (далі — Організація) на обробку та використання в установленому Порядку моїх персональних даних (найменування бази: I Cultural Business Hub) з метою реалізації статутної діяльності Організації, залучення осіб до діяльності відповідно до статуту Організації та законодавства України в обсязі, необхідному для реалізації наведеної мети обробки персональних даних.

Крім того, даю згоду на те, що мої персональні дані можуть бути передані / поширені / розкриті (у тому числі для їх подальшої обробки та використання) у зв'язку з реалізацією компетенції у сфері діяльності між мною і Організацією третім особам.

До того ж я згоден, що до моїх персональних даних може бути наданий доступ третім особам за їх запитом, за умови взяття зазначеними особами зобов'язання щодо забезпечення виконання вимог Закону України «Про захист персональних даних», у порядку, передбаченому ст. 16 ЗУ «Про захист персональних даних».

Зобов'язуюсь при зміні моїх персональних даних надавати у найкоротший термін ГО «УВС» уточнену інформацію та подавати оригінали відповідних документів для внесення моїх нових персональних даних до бази персональних даних партнерів.

Шляхом Акцепту публічної оферти про надання благодійного пожертвування, розміщеної на Сайті I Cultural Business Hub в мережі Інтернет: <https://culturalhub.org/>, я підтверджую, що отримав повідомлення про включення моїх персональних даних до бази персональних даних з метою реалізації статутної діяльності Організації, залучення осіб до діяльності відповідно до статуту Організації та законодавства України, а також відомості про права, визначені Законом України «Про захист персональних даних».

Додаток 4. Правила фінансування проєктів Правила Спільнокошту²¹⁹

Дані правила (надалі «Правила») регулюють порядок фінансування Проєктів в рамках Програми «Спільнокошт» (надалі «Програма»).

Розробником та регулятором Програми, а також власником та адміністратором інтернет-сайту <http://biggggidea.com> (надалі «Сайт»), за допомогою якого реалізується Програма, є громадська організація «Гараж Генг» (надалі «Організація»).

Терміни

Учасник — фізична або юридична особа, яка має намір взяти участь у Програмі, прийняла умови даних Правил Програми та Правил Сайту.

Автор Проєкту — Учасник Програми, який має обліковий запис (zareestruvavся) на Сайті та який надає Організації інформацію про Проєкт для подальшого розгляду, реєстрації і публікації Проєкту на Сайті.

Виконавець Проєкту — фізична особа-підприємець та/або неприбуткова організація, з якою Організація укладає угоду і яка зобов'язується реалізувати Проєкт відповідно до укладеного договору. Виконавець Проєкту може бути Автором Проєкту або представляти останнього.

Доброчинець — Учасник Програми, який здійснює Внесок на користь обраного ним Проєкту за допомогою Організації та Сайту.

Проєкт — соціально значима ідея, що належить Автору Проєкту та розміщена на Сайті, яка має соціальну цінність та покликана гармонізувати суспільство.

Внесок — грошова сума, яка вноситься Доброчинцем на спеціально створений банківський рахунок Організації з метою її подальшого перерахування на користь обраного Доброчинцем Проєкту.

1. Загальні положення

1.1. Метою Програми є збір актуальних, суспільно значущих Проєктів Учасників на Сайті, а також акумулювання Внесків Доброчинців з метою їх подальшого перерахування на користь обраного Доброчинцем Проєкту.

1.2. Організація не вимагає сплати Внесків від будь-кого. Усі Внески здійснюються будь-ким за його власним бажанням.

1.3. Організація в рамках програми співпрацює виключно з неприбутковими організаціями та фізичними особами-підприємцями.

1.4. Участь у Програмі дозволена тільки Учаснику, який прийняв усі умови даних Правил.

1.5. Учасник зобов'язаний ознайомитися з Правилами до прийняття участі у Програмі. Надавши Проєкт на розгляд Організації або здійснивши

²¹⁹ Правила Спільнокошту. Сайт проєкту: «Велика Ідея», що виконується громадською організацією «Гараж Генг» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://biggggidea.com/pages/spilnokosht/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

Внесок або вчинивши інші дії, направлені на реалізацію прав та обов'язків Учасника за даною Програмою та Правилами, Учасник надає свою повну згоду з умовами даних Правил. Якщо Учасник не погоджується з Правилами Програми (повністю або частково), йому не надається статус Учасника Програми.

1.6. Якщо законодавство країни проживання або перебування Учасника забороняє участь у Програмі з будь-яких причин, Учасник повинен утриматися від участі у Програмі.

2. Умови реєстрації проекту

2.1. Автор Проекту гарантує, що інформація стосовно Проекту, яку він надає Організації при заповненні заявки на Сайті, є повною, законною та достовірною.

2.2. До участі у Програмі (реєстрації та публікації на Сайті) допускаються Проекти, які не порушують даних Правил, Правил Сайту та чинного законодавства. Не допускаються до участі у Програмі Проекти, які не мають прозорого плану їх реалізації, проекти, спрямовані на отримання виключно комерційної та/або особистої вигоди, проекти, які націлені на подальший розподіл коштів між іншими організаціями чи (та) фізичними особами-підприємцями (субгрантування), а також проекти політичного, релігійного чи благодійного характеру.

2.3. Автор та/або Виконавець Проекту зобов'язаний запропонувати Добročинцям отримання винагороди за здійснення Внесків та надати детальний опис такої винагороди, а також умов і строків її отримання на Сайті. Усі витрати, пов'язані з такими винагородами, здійснюються Автором та/або Виконавцем проекту самостійно та не відшкодовуються Організацією та можуть включатися у бюджет проекту у розмірі, що не перевищує 10 відсотків від заявленої суми.

2.4. Організація залишає за собою право запросити у Автора та/або Виконавця Проекту додаткову інформацію та матеріали (у тому числі копії необхідних документів), які стосуються умов реалізації Проекту та самого Виконавця Проекту. Автор та/або Виконавець Проекту зобов'язаний надати таку інформацію протягом 5 (п'яти) днів з дня направлення Організацією відповідного запиту Автору та/або Виконавцю Проекту.

2.5. Остаточне рішення щодо участі Проекту у Програмі і публікації Проекту на Сайті належить Організації. Організація залишає за собою право відмовити Проекту в участі у Програмі, якщо Автор та/або Виконавець Проекту порушує умови даних Правил.

2.6. Відкликати та/або видалити вже опублікований на Сайті Проект за ініціативою Автора та/або Виконавця Проекту (чи іншого Учасника Програми) неможливо. Організація залишає за собою право видалити вже

zareєстрований та відкликати опублікований на Сайті Проект у випадку, якщо Автор та/або Виконавець Проекту порушує умови даних Правил.

3. Фінансові умови програми

3.1. Автор Проекту самостійно обирає загальну суму грошових коштів, необхідну для реалізації Проекту, а також строк, протягом якого така сума повинна бути зібрана за допомогою Сайту та Програми. Після опублікування Проекту на Сайті Автор Проекту не може вносити зміни в загальну суму грошових коштів та строків їх збору, а також в текст опису Проекту, візуальні складові та відео матеріали.

3.2. Строк, протягом якого Автор Проекту бажає зібрати вказану ним загальну суму грошових коштів, не може бути меншим 15 та більшим 100 календарних днів з дати публікації Проекту на Сайті.

3.3. Автор та/або Виконавець Проекту отримує зібрані Організацією від Добровольців Внески тільки у разі, якщо Проект зібрав за допомогою Програми повну суму грошових коштів за встановлений щодо цього Проекту строк. Зібрані грошові кошти перераховуються Автору та/або Виконавцю Проекту після підписання між Організацією та Виконавцем Проекту Угоди про надання гранту та/або Договору про спільну діяльність.

3.4. При перерахуванні Виконавцю Проекту грошових коштів Організація самостійно утримує з цієї суми адміністративні витрати у розмірі 10 відсотків, що включають комісії платіжних систем та витрати на розвиток веб-ресурсу і популяризацію Програми.

3.5. Програма передбачає право Автора / Виконавця Проекту скористатися схемою гнучкого фінансування, де Автор / Виконавець Проекту самостійно може натиснути відповідну кнопку на сторінці проекту не пізніше, ніж за добу до закінчення збору коштів, що передбачає отримання зібраних на Сайті коштів у випадку, якщо зібрана сума перевищує 50 відсотків суми, вказаної у п. 4.1 Договору про наміри.

3.6. Перерахування зібраних Організацією грошових коштів на рахунок Виконавця Проекту може здійснюватися після завершення кампанії на Сайті у повному обсязі однією транзакцією або здійснюватися кількома окремими транзакціями та з умовою цільового використання цих коштів, що підтверджується Виконавцем Проекту відповідними розрахунковими документами. Більш детальні умови Організація та Виконавець Проекту встановлюють в Угоді про надання гранту або в Договорі про спільну діяльність.

3.7. Усі Внески, які перераховуються Добровольцями, вважаються благодійною фінансовою допомогою.

3.8. У випадку, якщо відповідно до чинного законодавства обов'язок безпосередньої сплати податків при отриманні грошових коштів покла-

даються на Виконавця, він зобов'язується своєчасно та у повному розмірі сплатити всі необхідні податки від отриманої ним суми грошових коштів.

3.9. Виконавець Проекту зобов'язаний подати повний фінансовий звіт про використання отриманих коштів за встановленою Організацією формою відповідно до умов, визначених в угоді між сторонами.

3.10. У разі, коли Виконавцем Проекту виступає фізична особа-підприємець, їй дозволяється включати сплату єдиного податку з суми, яка перераховується Організацією для реалізації Проекту, в бюджет Проекту. Покривати сплату Єдиного соціального внеску за рахунок коштів Добровичинців забороняється.

3.11. У разі, якщо проект не збирає повної суми, всі внески автоматично повертаються Добровичинцям на їх картки, із врахуванням комісії платіжних систем. Повернення коштів на картки Добровичинців відбувається впродовж 30-ти банківських днів. У випадку здійснення Внеску через опцію «Мобільні гроші» або у випадку, коли банком, який обслуговує Добровичинця, не передбачена можливість повернення коштів, Внески будуть повернені на віртуальний рахунок «Вільні гроші». У випадку здійснення внеску за допомогою безготівкового розрахунку шляхом отримання згенерованого рахунку-фактури з назвою обраного проекту, кошти також повертаються на віртуальний рахунок «Вільні гроші». Кошти з такого віртуального рахунку можуть бути перенаправлені в повному чи частковому обсязі (без утримання будь-яких комісій і адміністративних витрат) самостійно Добровичинцями, що їх зібрали, на інші суспільно значимі ідеї, що беруть участь у Програмі.

4. Права та обов'язки

4.1. Учасник має право:

- реєструвати та подавати на розгляд Організації Проект з метою його подальшої публікації на Сайті;
- користуватися усіма можливостями Програми, запропонованими Організацією на Сайті;
- здійснювати Внески на користь будь-якого, обраного Учасником, Проекту;

4.2. Учасникові заборонено:

- публікувати на Сайті платіжні реквізити, завдяки яким перерахування Внесків може бути здійснено не за встановленим Організацією порядком та/або не на спеціальний розрахунковий рахунок Організації, а також використовувати для перерахування Внесків інші засоби оплати, окрім встановлених на Сайті. Організація не несе відповідальності та не гарантує отримання Автором Проекту таких Внесків, а також їх повернення Добровичинцям.

5. Обмеження відповідальності

5.1. Організація не відповідає перед Учасниками або третіми особами за будь-якими зобов'язаннями Автора та/або Виконавця Проєкту щодо можливості отримання Доброчинцем будь-якої винагороди за здійснення Внесків або за вчинення Учасниками будь-яких інших дій.

5.2. Організація не відшкодовує будь-які збитки, заподіяні Учасникові або третім особам в результаті участі будь-кого у Програмі.

5.3. Організація не приймає на себе зобов'язань по перевірці, зміні та здійсненні контролю інформації, що супроводжує розміщені на Сайті Проєкти, не гарантує й не несе відповідальності за достовірність такої інформації, її законність, якість та відповідність конкретним запитам і потребам Учасників Програми.

5.4. Організація не гарантує відповідність Програми та Проєктів цілям і очікуванням Учасника.

5.5. Організація не відповідає перед Учасниками або третіми особами за успішність або неуспішність кампанії із залучення коштів будь-якого Проєкту.

5.6. Учасник самостійно несе відповідальність перед третіми особами за свої дії або бездіяльність при участі у Програмі.

5.7. Організація не несе відповідальності за шкоду або збитки, яких зазнав Учасник або треті особи в результаті помилкового розуміння або нерозуміння умов даних Правил, інструкцій або вказівок. До моменту участі у Програмі та прийняття умов даних Правил будь-який Учасник має право звернутися до Організації для отримання роз'яснень щодо положень даних Правил. Якщо Учасник приймає умови Правил Програми, він підтверджує, що усі положення Правил йому повністю зрозумілі.

6. Конфіденційність

6.1. Учасник підтверджує, що він ознайомився та повністю погодився з умовами Угоди про конфіденційність між Учасником та Організацією, яка розміщена за адресою <https://biggggidea.com/pages/confidential/>

6.2. При здійсненні Внеску Учасник автоматично надає Організації згоду на публікацію інформації про його внесок, тобто Організація залишає за собою право вказувати на Сайті ім'я, прізвище (або найменування юридичної особи), місце проживання або перебування Учасника та суму перерахованих ним коштів. Користувач має право приховати суму свого внеску, скориставшись передбаченою Сайтом опцією.

6.3. При отриманні Доброчинцем винагороди від Автора та/або Виконавця Проєкту, їм можуть стати відомі персональні дані один одного. До обов'язків Організації не входить регулювання обміну та використання

ними таких даних і ці Правила не регулюють таких відносин між Добродійцем та Автором Проекту.

7. Інші умови

7.1. Організація має право вносити доповнення та роз'яснення до даних Правил. Усі внесені до Правил зміни будуть доступні у вигляді нової редакції Правил. У випадку внесення до Правил істотних змін, Організація додатково повідомить Учасника про ці зміни електронною поштою або на сторінках у соціальних мережах. Усі зміни Правил набувають чинності з моменту їх публікації. Якщо Учасник протягом 14 днів не висловив письмово свою відмову від участі в Програмі на підставі незгоди зі змінами Правил Програми, Учасник автоматично підтверджує згоду з новими Правилами Програми.

7.2. У випадку визнання недійсною або нездійсненою будь-якої частини даних Правил, інші частини Правил будуть залишатися чинними. Відмова кожної зі сторін від будь-якого положення або умови даних Правил, або будь-яке їх порушення не скасовує дію цього положення або умови.

7.3. Організація може в будь-який момент і без повідомлення Учасника поступитися своїми правами за даною Програмою та Правилами третій стороні. Автор та/або Виконавець Проекту не може поступитися своїми права та обов'язками за даними Правилами без попередньої згоди на це Організації.

7.4. До даних Правил й відносин між Організацією та Учасником, що виникають у зв'язку з участю у Програмі, застосовується законодавство України. Кожна сторона незаперечно погоджується з тим, що відповідні суди України мають виняткову юрисдикцію відносно будь-яких претензій, спорів або розбіжностей, що стосуються Програми.

Додаток 5. Правила фінансування інституційної діяльності неприбуткових організацій

Правила Інституційного Спільнокошту²²⁰

Дані правила (надалі «Правила») регулюють порядок фінансування інституційної діяльності неприбуткових організацій в рамках Програми «Інституційний Спільнокошт» (надалі «Програма»).

Розробником та регулятором Програми, а також власником та адміністратором інтернет-сайту <http://biggggidea.com> (надалі «Сайт»), за допомогою якого реалізується Програма, є громадська організація «Гараж Генг» (надалі «Організація»).

Терміни

Інституційний Спільнокошт — програма фінансування діяльності неприбуткових організацій на платформі «Велика Ідея» (далі — Програма).

Платформа «Велика Ідея» — Інтернет-сайт, який розміщений за адресою <http://biggggidea.com>, на якому безпосередньо реалізується Програма (далі — Платформа).

Учасник — неприбуткова організація (громадська або благодійна організація), яка бере участь у Програмі.

Доброчинець — особа, яка здійснює Внесок на користь обраної ним неприбуткової організації за допомогою Платформи «Велика Ідея».

Внесок — грошова сума, яка вноситься Доброчинцем на спеціально створений банківський рахунок Організації з метою її подальшого перерахування на користь обраної Доброчинцем неприбуткової організації для підтримки її діяльності.

Транш — частка залучених коштів, що надається через певний проміжок часу відповідно до умов та протягом терміну дії Угоди про надання гранту.

1. Загальні положення

1.1. Метою Програми є підтримка діяльності неприбуткових організацій, а також акумулювання Внесків Доброчинців з метою їх подальшого перерахування на користь обраної Доброчинцем неприбуткової організації.

1.2. Організація не вимагає сплати Внесків від будь-кого. Усі Внески здійснюються будь-ким за його власним бажанням.

1.3. Участь у Програмі дозволена тільки Учаснику та Доброчинцю, який прийняв усі умови даних Правил.

1.4. Учасник / Доброчинець зобов'язаний ознайомитися з Правилами до прийняття участі у Програмі. Надавши заявку про участь у Програмі на розгляд Організації або здійснивши Внесок або вчинивши інші дії, направлені на реалізацію прав та обов'язків Учасника / Доброчинця за даною

²²⁰ Правила Інституційного Спільнокошту. Сайт проекту: «Велика Ідея», що виконується громадською організацією «Гараж Генг» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://biggggidea.com/pages/institutionalspilnokosht/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

Програмою та Правилами, Учасник / Добročинець надає свою повну згоду з умовами даних Правил. Якщо Учасник / Добročинець не погоджується з Правилами Програми (повністю або частково), йому не надається статус Учасника Програми.

1.5. Організації надається невиключне право на публікацію даних про Учасника на Сайті в межах Програми.

1.6. Видалити вже опубліковану на Сайті веб-сторінку, на якій здійснюється залучення коштів, за запитом Учасника неможливо.

1.7. Учасником Програми не може бути юридична особа без статусу неприбутковості.

2. Умови подачі заявки про участь у програмі

2.1. Учасник гарантує, що інформація про неприбуткову організацію, яку він подає Організації, є повною та достовірною.

2.2. Організація не допускає до участі у Програмі Учасників, діяльність яких заборонена законом або якимось чином порушує його, ці Правила чи Правила сайту. Не допускаються до участі в Програмі неприбуткові організації, діяльність яких не є прозорою або спрямована на одержання комерційної вигоди.

2.3. Учасник подає заявку на Сайті, надаючи інформацію, яку запитує Організація.

2.4. Якщо Учасник пропонує Добročинцям отримання винагороди за здійснення Внесків або за вчинення будь-яких інших дій, він зобов'язаний надати детальний опис такої винагороди, а також умов і строків її отримання, на Сайті. Усі витрати, пов'язані з такими винагородами, здійснюються Учасником самостійно та не відшкодовуються Організацією.

2.5. Організація залишає за собою право запросити в Учасника додаткову інформацію та матеріали (у тому числі копії необхідних документів), які стосуються Учасника. Учасник зобов'язаний надати таку інформацію протягом 5 (п'яти) днів з дня направлення Організацією відповідного запиту Учаснику.

2.6. Остаточне рішення щодо участі у Програмі і публікації заявки на Сайті належить Організації. Організація залишає за собою право відмовити Учаснику в участі у Програмі або видалити вже зареєстровану та відкликати опубліковану на Сайті заявку у випадку, якщо Учасник порушує умови даних Правил.

3. Фінансові умови співпраці

3.1. Учасник самостійно обирає суму коштів, яку він хоче залучити від Добročинців для забезпечення інституційної діяльності, а також кількість траншів, якими перераховуватимуться кошти на розрахунковий рахунок Учасника.

3.2. Строк, протягом якого Учасник залучатиме кошти за допомогою Сайту та Програми становить 180 днів. Учасник за погодженням з Організацією може продовжити цей строк ще на 180 днів.

3.3. Учасник отримує залучені від Добročинців Внески незалежно від того, яку частину суми було залучено за встановлений в п. 3.2 цих Правил строк. Залучені грошові кошти можуть бути перераховані Учаснику виключно за умови підписання між Організацією та Учасником Угоди про надання гранту та інших документів, передбачених Угодою.

3.4. При перерахуванні Учаснику грошових коштів Організація самостійно утримує з цієї суми адміністративні витрати у розмірі 10 відсотків, що включають комісії платіжних систем, витрати на розвиток веб-ресурсу і популяризацію платформи «Велика Ідея». У випадку перерахування коштів кількома траншами, комісія у розмірі 10 відсотків утримується з кожного траншу.

3.5. Усі Внески, які перераховуються Добročинцями, вважаються благодійною фінансовою допомогою.

4. Права та обов'язки

4.1. Учасник/Добročинець має право:

- реєструвати та подавати на розгляд Організації заявку з метою її подальшої публікації на Сайті;
- користуватися усіма можливостями Програми, запропонованими Організацією на Сайті;
- здійснювати Внески на користь будь-якої, обраної Добročинцем, неприбуткової організації.

4.2. Учасникові заборонено:

- публікувати на Сайті платіжні реквізити, завдяки яким перерахування Внесків може бути здійснено не за встановленим Організацією порядком та/або не на спеціальний розрахунковий рахунок Організації, а також використовувати для перерахування Внесків інші засоби оплати, окрім встановлених на Сайті. Організація не несе відповідальності та не гарантує отримання Учасником таких Внесків, а також їх повернення Добročинцям.

5. Обмеження відповідальності

5.1. Організація не відповідає перед Добročинцями або третіми особами за будь-якими зобов'язаннями Учасника щодо можливості отримання Добročинцем будь-якої винагороди за здійснення Внесків або за вчинення Учасниками будь-яких інших дій.

5.2. Організація не відшкодовує будь-які збитки, заподіяні Добročинцям або третім особам в результаті участі будь-кого у Програмі.

5.3. Організація не приймає на себе зобов'язань по перевірці, зміні та здійсненні контролю інформації, що супроводжує розміщені заявки на Сайті, не гарантує й не несе відповідальності за достовірність такої інформації, її законність, якість та відповідність конкретним запитам і потребам Добровольців.

5.4. Організація не гарантує відповідність Програми цілям і очікуванням Учасника / Добровольця.

5.5. Учасник самостійно несе відповідальність перед третіми особами за свої дії або бездіяльність при участі у Програмі.

5.6. Організація не несе відповідальності за шкоду або збитки, яких зазнав Учасник / Добровієць або треті особи в результаті помилкового розуміння або нерозуміння умов даних Правил, інструкцій або вказівок. До моменту участі у Програмі та прийняття умов даних Правил будь-який Учасник / Добровієць має право звернутися до Організації для отримання роз'яснень щодо положень даних Правил. Якщо Учасник / Добровієць приймає умови Правил Програми, від підтверджує, що усі положення Правил йому повністю зрозумілі.

6. Інші умови

6.1. Організація має право вносити доповнення та роз'яснення до даних Правил. Усі внесені до Правил зміни будуть доступні у вигляді нової редакції Правил, за адресою <https://biggggidea.com/pages/institutionalspilkosht/>. У випадку внесення до Правил істотних змін, Організація додатково повідомить Учасника / Добровольця про ці зміни. Усі зміни Правил набувають чинності з моменту їх публікації. Якщо Учасник / Добровієць протягом 14 днів не висловив письмово свою відмову від участі в Програмі на підставі незгоди зі змінами Правил Програми, Учасник автоматично підтверджує згоду з новими Правилами Програми.

6.2. До даних Правил й відносин між Організацією та Учасником / Добровієм, що виникають у зв'язку з участю у Програмі, застосовується законодавство України. Кожна сторона незаперечно погоджується з тим, що відповідні суди України мають виняткову юрисдикцію відносно будь-яких претензій, спорів або розбіжностей, що стосуються Програми.

Додаток 6. Угода про конфіденційність

Угода про конфіденційність²²¹

Загальна інформація

Громадська організація «Гараж Генг» (надалі «Організація»), розуміючи важливість забезпечення конфіденційності й недоторканності Персональних даних фізичних осіб, укладає з Вами (далі «Учасник») дану Угоду про конфіденційність (далі «Угода») для визначення порядку одержання, зберігання, обробки, використання й розкриття Організацією Персональних даних Учасника при використанні Учасником Послуг Організації та Інтернет сайту <http://biggggidea.com> (далі «Сайт»).

Для користування Сайтом та Послугами Учасник зобов'язаний прийняти умови цієї Угоди. Учасник не має права використовувати Сайт та послуги, які надаються Сайтом (далі — Послуги), у випадку незгоди з умовами даної Угоди.

Терміни

Персональні дані — інформація про певного Учасника, яка дозволяє ідентифікувати цього Учасника як особистість.

Загальнодоступні дані — інформація (у тому числі Персональні дані), до якої фізична особа — власник цих даних, надала доступ необмеженому колу осіб (у т.ч. шляхом публікації на будь-якому інтернет-сайті без обмеження доступу до цих даних) або на які відповідно до даної Угоди й/або чинного законодавства України не поширюється вимога дотримання конфіденційності.

Обліковий запис — сукупність інформації про Учасника, що містить дані авторизації Учасника (логін і пароль), необхідні для ідентифікації Учасника при використанні ним Сайту та Послуг.

Cookie (Куки) — фрагмент даних, створений Сайтом й збережений у комп'ютері Учасника у вигляді одного або декількох файлів. Cookie не містять Персональних даних і можуть бути заблоковані Учасником у будь-який момент.

1. Предмет угоди

1.1. Дана Угода визначає порядок одержання, зберігання, обробки, використання й розкриття Персональних, Загальнодоступних та інших даних, що надаються Організації Учасником при використанні ним Сайту та Послуг.

1.2. Використовуючи будь-яку частину Сайту та Послуги, Учасник надає Організації право одержувати, зберігати, обробляти, використовувати й розкривати Персональні дані Учасника на умовах даної Угоди.

²²¹ Угода про конфіденційність. Сайт проекту: «Велика Ідея», що виконується громадською організацією «Гараж Генг» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://biggggidea.com/pages/confidential/> (дата звернення: 21.01.2020). Назва з екрана.

1.3. Дана Угода не регулює, а Організація не несе відповідальності за порядок одержання, зберігання, обробки, використання й розкриття Персональних даних Учасника сторонніми підприємствами й організаціями, що не перебувають у володінні або під керуванням Організації, і фізичними особами, що не є працівниками Організації, навіть якщо Учасник одержав доступ до сайтів, програмного забезпечення, товарів або послуг цих осіб за допомогою Сайту.

1.4. Метою одержання, зберігання, обробки й використання Персональних, Загальнодоступних та інших даних Учасника є захист інтересів Учасника та Сайту, а також надання Учаснику Послуг, включаючи показ таргетованої, персоналізованої або загальної інформації, покращення якості існуючих і створення нових сайтів та послуг, що надаються Сайтом.

2. Отримання, обробка та використання інформації

2.1. При створенні Облікового запису Учасник повинен вказати дані авторизації, а також ім'я, прізвище, адресу електронної пошти й інші дані. Після створення й використання Учасником Облікового запису Організація одержує можливість ідентифікувати Учасника при кожному використанні ним Сайту.

2.2. Організація має право завантажувати на комп'ютери Учасників файли Cookie (якщо Учасник самостійно не обмежив дану можливість у своєму веб-браузері), а також одержувати, зберігати, обробляти й використовувати інформацію, що міститься в Cookie.

2.3. При використанні Учасником Сайту та Послуг обладнання, на якому розташований Сайт, Сайт автоматично зберігає, обробляє та використовує дані Учасника, що не відносяться до Персональних, наприклад: IP-адреса Учасника, дані про місцезнаходження Учасника, які можна визначити за допомогою його IP-адреси, технічні параметри комп'ютера Учасника, наявність або відсутність у комп'ютері Учасника конкретного програмного забезпечення, налаштування даного програмного забезпечення, файли Cookie, а також статистична інформація про активність Учасника.

2.4. Організація має право зберігати Персональні, Загальнодоступні та інші дані Учасника в обсязі та у строки, необхідні для реалізації мети, що зазначена у даній Угоді, або у строки, встановлені чинним законодавством України, нормами міжнародного права, або законодавством країни проживання або перебування Учасника, або до моменту видалення Учасником цих даних.

2.5. У випадку зміни Персональних даних Учасник повинен надати Організації оновлені дані шляхом внесення відповідних змін до Облікового запису на Сайті. У разі невиконання Учасником даної вимоги, Організація не несе відповідальності за несприятливі наслідки, пов'язані з обробкою таких Персональних даних.

3. Доступ до інформації

3.1. Організація зобов'язується не надавати Персональні дані третім особам у комерційних цілях без згоди Учасника, якому належать ці дані. Передача Персональних даних третім особам допускається у наступних випадках:

- після одержання згоди Учасника, якому належить дана інформація;
- при необхідності передачі Персональних даних з метою виконання замовлення або запиту Учасника;
- за обґрунтованими запитами державних органів, що мають право одержувати такі дані;
- у тому випадку, якщо, на думку Організації, Учасник порушує умови даної Угоди та/або інших договорів і угод між Організацією та Учасником.

3.2. Учасник дозволяє Організації надавати дозвіл іншим компаніям, з якими Організація уклала відповідні угоди, одержувати, зберігати та обробляти дані про Учасника (крім Персональних даних), такі як IP-адреса Учасника, файли Cookie, а також статистична інформація про активність Учасника для покращення якості надаваної цими компаніями послуг та інформації рекламного характеру.

3.3. Учасник погоджується з тим, що конфіденційність переданих через Інтернет даних не гарантована і у випадку, якщо доступ до цих даних буде отриманий третіми особами поза зоною технічних засобів зв'язку, підвладних Організації, Організація не несе відповідальності за збиток, заподіяний таким доступом.

3.4. Учасник має право запросити, змінити або видалити свої Персональні дані, що знаходяться у доступі Організації. Для цього Учаснику необхідно заявити відповідну вимогу, направивши її на контактну адресу Організації, зазначену на Сайті, якщо іншого самостійного способу запиту, зміни або видалення Персональних даних не передбачено технічними можливостями Сайту.

3.5. Деякі послуги Організації мають на меті створення та адміністрування фондів для фінансової підтримки проєктів Учасників та Організації. Організація має право публікувати на Сайті інформацію про внесок Учасника до таких фондів, зокрема прізвище та ім'я (або найменування) Учасника, місто проживання або перебування Учасника та суму внеску. У випадку відмови Учасник має право приховати суму свого внеску, скориставшись передбаченою Сайтом опцією.

3.6. Деякі сервіси Сайту передбачають здійснення та/або отримання Учасником платежів за допомогою сторонніх платіжних систем, які не підпорядковуються Організації та мають власні умови їх використання і політику конфіденційності.

4. Додаткові умови

4.1. Організація має право вносити зміни в дану Угоду про конфіденційність. Усі внесені до Угоди зміни будуть доступні у вигляді нової редакції Угоди, за адресою <http://biggggidea.com/pages/confidential/>. У випадку внесення до Угоди істотних змін, Організація додатково повідомить Учасника про ці зміни електронною поштою, яка вказана в Обліковому записі Учасника. Усі зміни Угоди набувають чинності з моменту їх публікації. Використовуючи Послуги або Сайт, Учасник підтверджує згоду з новими умовами Угоди в редакції, що діє на момент використання Учасником Послуг та/або Сайту.

4.2. Організація не несе відповідальності за шкоду або збитки, яких зазнав Учасник або треті особи в результаті помилкового розуміння або нерозуміння умов даної Угоди, інструкцій або вказівок про порядок використання Сайту, щодо порядку розміщення даних та інших технічних питань. До моменту прийняття умов даної Угоди будь-який Учасник має право звернутися до Організації для отримання роз'яснень щодо положень Угоди.

4.3. У випадку визнання недійсної або нездійсненої будь-якої частини даної Угоди, інші частини Угоди залишаються чинними. Відмова кожної зі сторін від будь-якого положення або умови даної Угоди, або будь-яке їх порушення не скасовує дію цього положення або умови.

4.4. До даної Угоди й відносин між Організацією та Учасником, що виникають у зв'язку з використанням Сайту, застосовується законодавство України. Кожна сторона незаперечно погоджується з тим, що відповідні суди України мають виняткову юрисдикцію відносно будь-яких претензій, спорів або розбіжностей, що стосуються Угоди та використання Сайту.

Додаток 7. Статуя Свободи як приклад народного фінансування

Статуя Свободи (зображення взято із відкритих джерел), повна назва «Свобода, що осяює світ» — національний пам'ятник США у стилі неокласицизму, вкрита міддю, 1886 р., входить до Списку об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО, знаходиться на о. Свободи, штат Нью-Джерсі, США. Скульптор Фредерік Огюст Бартольдї, інженер Александр Гюстав Ейфель.

При спорудженні монумента робота над п'єдесталом у 1885 р. опинилася під загрозою через брак коштів. Видавець Джо-зеф Пулітцер оголосив прагнення зібрати 100 тис. дол. у якості пожертв на завершення проєкту, зобов'язавшись надрукувати ім'я кожного незалежно від суми внеску. Понад 120 тис. жертводавців зібрали 102 тис. дол., 80 % від загальної суми пожертви було отримано у вигляді сум менше одного долара.

Під час диверсії 1916 р. статуя зазнала незначних пошкоджень, в основному правої руки, що несе факел. Того ж року Ральф Пулітцер (син Джозефа) прагнув зібрати 30 тис. дол. на ремонт та систему ілюмінації. Він планував, що у проєкті зі збору коштів візьме участь понад 80 тис. учасників, але не досяг поставленої мети. Нестачу таємно покритв заможний дарувальник — факт, який був розкритий у 1936 році. Завдяки зібраним коштам у грудні 1916 р. відновлювальні роботи було завершено.

Для проведення консервації-реставрації Статуї Свободи до 100-річчя її відкриття у 1982 р. було призначено Лі Е. Якокку головою недержавного Фонду «Статуї Свободи-Елліс Айленду» із реставрації національного заповідника як єдиної організації, якій було дозволено залучати і збирати кошти. В обмін на офіційне спонсорство 19 корпорацій внесли майже 100 млн, решта 87 млн надійшла від приватних осіб, що менше за первинну ціль у 230 млн дол. Кошти, зібрані із порушеннями, не приймалися, найбільша повернута сума 150 тис. дол. Відкриття відбулося 05.07.1986 р. та стало найуспішнішим прикладом співпраці держави і приватного сектора за всю історію США.

ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЖЧИК

А

автор проекту 48, 49, 56
авторські права проекту 35

Б

благодійна організація 33
благодійне телекомунікаційне
повідомлення 27, 29, 33, 45
благодійне фінансування 7
благодійник 45
благодійність 28
благоотримувач 49

В

відновлювана енергетика 41
Вікіпедія 11
віртуальний актив 39
все або нічого 25

Г

гранти безповоротні 23
громадське фінансування 9
громадянське суспільство 36, 40
гуманітарні проекти 10

Д

дарування 48, 60
дарунок 57
День краудфандингу 8
доброчинці 59
довкілля 20
договір дарування 57
доступ до інформації 19
доступ до правосуддя 19
дофінансування 47

Е

еко-краудфандинг 41
екологічна етика 23

екологічний проект 22
екологічний туризм 8
екологічні акції 17
екологічні права громадян 15, 18
екологічні проекти 44
екопоселення 43
енергозбереження 42

З

забруднення пластиком 8, 16
загальне договірне право 35
засіб платежу 38
захист довкілля 26
збереження довкілля 36
звіти на веб-сайті 34
звіти про використання коштів 34
зелений (екологічний) туризм 42
зміна клімату 20, 21

К

конституційні права 21
корпоративний сектор 36
краудінвестинг 54
краудінвестиції 54
крауд-кампанія 18
краудлендинг 43
краудсорсинг 10, 11, 12, 37
крауд-технологія 12
краудфандинг 7, 10, 26, 29, 36, 46,
54, 58
краудфандинг благодійний 8, 13,
29
краудфандинг із передбачуваною
вигодою 7
краудфандингова платформа 12, 13,
25, 36, 45, 51, 57
краудфандингова юридична
платформа 19

краудфандинг частковий 7
криптовалюта 38
критична потреба громади 22

М

мережевий принцип 59
мікрофінансування 59

Н

неприбуткова організація 33

О

онлайн-платформа 7
оператор телекомунікацій 34
охорона довкілля 45, 46

П

пожертва 35
просвітницький екологічний
тренінг 43
просте товариство 48
публічна оферта 45

публічний договір 45
публічний збір 31

С

соціальне фінансування 10
соціальний інвестор 40
соціальний (некомерційний)
ефект 45
спостереження за птахами 10
сталий розвиток 40, 41
стартап 37
стійкий розвиток 45

У

утилітарні цифрові права 56

Ф

фінансова винагорода 40
фінансування екологічних
проєктів 45
фінансування проєкту 7
фінансування цільове 36

This image shows a full page of blank, lined paper. It features approximately 20 evenly spaced horizontal grey lines across its entire width, providing a template for handwriting practice or general note-taking. The margins are consistent on all sides.

Науково-популярне видання

ШУМІЛО Олексій Михайлович

**Фінансування екологічних проєктів
шляхом краудфандингу: правові аспекти
та практика застосування**

Практичний посібник

За загальною редакцією *О. В. Кравченко*

Відповідальний за випуск *С. В. Шутяк*

Редактор *Л. А. Пустовойтова*

Комп'ютерне верстання — *Маріанна Кук*

Графіка — *Андрій Тирпич*

Підписано до друку 29.04.2020. Формат 66*98/16.
Гарнітура Minion Pro. Папір офсетний. Офсетний друк.
Ум. друк. арк. 8,03. Наклад 200 прим. Зам. № 2672

Друк «Компанія "Манускрипт"»
вул. Руська, 16/3, м. Львів, 79008
тел./факс: (032) 235–52–20.

Свідцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції серія ДК № 3628 від 19. 11. 2009 р.

ISBN 978-966-2400-82-3

